

ADVOCATENBLAD 16

29 november 2012

Advocaten over het regeerakkoord

BRUGGEN SLAAN OF SCHEPEN VERBRANDEN?

Sdu UITGEVERS

- » NVSA: anti-ronseljurisprudentie een brug te ver
- » Uitkomsten enquête Stichting Jonge Balie Nederland
- » Advocaat, let op uw (internationale) zaak

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Een uitspraak is nog geen verloren zaak

Pels Rijcken beschikt al decennia over een gespecialiseerde cassatiesectie. Vijftien advocaten combineren kennis van procesrecht en cassatietechniek op het hoogste niveau met expertise op alle rechtsgebieden. Een quickscan, een uitvoerig advies of een cassatieprocedure: de cassatieadvocaten van Pels Rijcken werken nauw met u samen aan het hoogst haalbare voor de cliënt. Op verzoek ook al in hoger beroep. Mail cassatie@pelsrijcken.nl of bel (070) 515 34 95 voor informatie over mogelijkheden en kosten. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen

Actualiteiten

7

Mediationcongres

Mediation heeft de toekomst, bleek maar weer eens tijdens het 'Next level' congres. 'Als mediator moet je meer de tijd nemen.'

Analyse

20

Social media

Ook in arbeidsrechtelijke kwesties is social media niet meer weg te denken. Wat betekent het voor het relatiebeding?

HRM

36

Partnerevaluatie in de praktijk

Evaluatie heeft voor veel partners een negatieve bijklank. Toch maken steeds meer kantoren kennis met de zonnige zijde ervan.

Actualiteiten

- 3 Van de deken: Slachtoffer-dader-slachtoffer
- 4 Intussen op het Binnenhof
- 4 Agenda
- 5 Column Harry Veenendaal
- 9 Hoe kleiner het kantoor, hoe blijer de advocaat
- 11 Recensie: *De afperser*
- 13 Zaak Koerdische advocaten opnieuw verdaagd

Coverartikel

- 14 'Dit leidt tot polarisatie in de rechtszaal'

Analyse

- 25 Advocaat, let op uw (internationale) zaak
- 27 Art. 80a RO en (kansloze) strafzassaties

Opinie

- 31 Is de nieuwe Beroepsopleiding Advocatuur 2025-proof?
- 33 Anti-ronseljurisprudentie: een brug te ver

Even Opfrissen

- 39 Wat behelzen het verdedigingsbelang en noodzaakscriterium?

Kroniek

- 40 Kroniek strafprocesrecht deel I

Transfers

- 53 Wie, wat, waar?

Uitspraken

- 56 Van de tuchtrechter

Colofon

92e jaargang

Het *Advocatenblad*, het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten, verschijnt elke drie weken en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De van de Orde onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen, behalve Van de deken, Van de Orde en Tuchtrector.

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. B.J.R. Van Tongeren

Journalistieke redactie
Sabine Droogleeve Fortuyn,
Hedy Jak en Mark Maathuis

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Senefelder Misset, Doetinchem

Citeerwijze

Adv.bl. 2012-1, p.

Aan dit nummer werkten mee

Maarten Bakker, Tim van den Brink, Ronald Brokke, Kim van der Meulen, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillevius Smitt, Floris Tilanus en Marian Verburgh

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op. De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur Legal, Tax & Regulatory)

Advertenties

Martine Aspegslagh en Angela Bruins (media adviseurs) 070-378 05 62 www.bereikdejurist.nl, advertentie.juridisch@sdu.nl,

Inzendtermijn:

nr. 17: 7 december 2012
nr. 1: 18 januari 2013

Abonnementen

Per jaar: 215 euro jaar (incl. verzend- en administratiekosten). Studenten: 107,50 euro. Jaarbanden: 39,95 euro (excl. verzendkosten). Losse nummers: 30 euro (excl. verzendkosten). Alle bedragen zijn excl. btw.

Adreswijzigingen

Sdu Uitgevers klantenservice, 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service; adreswijzigingen@advocatenorde.nl

Bureau van de Orde
Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag Postbus 30851, 2500 GW Den Haag info@advocatenorde.nl
070 - 335 35 35
Helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl
070 - 335 35 54

Omslagfoto:
Ronald Brokke

HO
PRINT

Nederlands
Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Van de redactie

Vrij naar Wilde

‘The only thing worse than being talked about,’ schreef Oscar Wilde, ‘is not being talked about.’ Met dat in het achterhoofd kan de advocatuur in haar handen knijpen. De aanhouding van een verdachte in de zaak Vaatstra, het voornemen van de Raad voor de rechtspraak om meer camera’s in de rechtszaal toe te staan en diverse passages uit het regeerakkoord zorgden voor een hausse aan media-aandacht voor strafpleiters en privacyadvocaten.

Of deze zich in Wilde’s woorden kunnen vinden, is de vraag. Terwijl het enthousiasme en de opluchting over het succesvolle verwantschapsonderzoek tot een maatschappelijke roep om een DNA-databank voor alle Nederlanders leidde, moesten advocaten tegengas geven door te wijzen op het gevaar van de uitgeholde onschuldpresumptie. De modegrill ‘meer transparantie’ moest getemperd worden door de mogelijk negatieve gevolgen voor de zaak en de verdachte te benoemen. En dat ook allerlei kabinetsplannen op het gebied van veiligheid niet zonder slag of stoot doorgevoerd kunnen worden, blijkt wel uit ons coververhaal.

Maar het is in dit nummer niet louter strafrecht wat de klok slaat. Want ook voor de nieuwe stagiaire opleiding, de uitslagen van de Jonge Balie enquête en grensoverschrijdende zaken geldt, vrij naar Wilde, dat er maar één ding erger is dan besproken te worden.

Weski: Strafdossier wordt tombola

Foto: Marco Bakker/HH

Hoe ernstiger de zaak, des te langer de verjaringstermijn, zegt strafpleiter Inez Weski. ‘Hoe langer de termijn des te minder gewicht is verbonden aan het belang van de verdachte in een genoegzame verdediging.’

Weski zegt dat naar aanleiding van het aannemen van het wetsvoorstel van minister Opstelten in de Eerste Kamer, afgelopen dinsdag. Dat voorstel strekt ertoe dat misdrijven waar een maximale gevangenisstraf van twaalf jaar of meer op staat, niet meer verjaren. Dat geldt ook voor ernstige zedenmisdrijven tegen kinderen. Nu verjaren alleen de misdrijven met levenslange gevangenisstraf niet.

De verjaringstermijn van misdrijven waarop een maximale gevangenisstraf van acht jaar of meer is gesteld, wordt verlengd van twaalf naar twintig jaar. Hieronder vallen zware mishandeling of diefstal met geweld. De nieuwe wet treedt per 1 januari 2013 in werking.

Maar de verjaringstermijn bestaat volgens Weski niet voor niets. Ze noemt de beperkte geheugenfunctie van getuigen en aangevers. ‘Maar ook objectieverbaar bewijs, zoals forensisch onderzoek, dat ooit op de plaats delict heeft plaatsgevonden, is na langere tijd vaak lastig of niet meer te reconstrueren.’

Weski noemt het aangenomen wetsvoorstel voor de ‘levenslange verjaringstermijn’ in combinatie met de kabinetsplannen voor het al effectueren van de straf als hoger beroep is ingesteld en ‘al die andere in gang gezette maatregelen tot beperking van de positie van de verdediging en het weggooien van de onschuldpresumptie. Die maken het strafdossier tot een tombola en de verdachte tot de machteloze toeschouwer. Kennelijk wenst dit kabinet geen verdediging op de snelweg naar een veroordeling.’

Citaat

‘Hoe meer DNA-profielen in de databank zijn opgeslagen, hoe groter de kans op fouten en verwisselingen’

Peter Giesen in het Commentaar van *de Volkskrant*, 21 november.

De advocaat als psychopaat

In zijn boek *The Wisdom of Psychopaths: What saints, spies and serial killers can teach us about success* betoogt Kevin Dutton dat bepaalde beroepsgroepen overlopen van de psychopaten. Advocaten staan volgens hem op de tweede plaats. Voor de goede orde: Dutton zegt niet dat alle advocaten potentiële massamoordenaars zijn, maar hij benoemt karaktertrekken die bij advocaten in hoger dan gemiddelde mate voorkomen. Zoals meedogenloosheid, charme, focus, mentale weerbaarheid, onverschrokkenheid, oplettendheid en actie. ‘Psychopaten gedijen in een omgeving met een bepaalde hiërarchie en machtsstructuur waar mensen aangestuurd of zelfs gemanipuleerd kunnen worden.’

Kinderrechten in de lift

De stem van kinderen zal in de toekomst in de rechtszaal beter worden gehoord, verwacht Kinderombudsman Marc Dullaert. En hij heeft nieuws: de aanbevelingen om de inzet van de bijzonder curator te verbeteren, worden gesteund door de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

‘Als de belangen van ouders en kinderen in een procedure niet parallel lopen, hebben kinderen meestal geen formele rechtsingang’, legt de Kinderombudsman uit. ‘Minister Donner stelde indertijd dat dat ook niet nodig was, omdat we de rechtsfiguur van de bijzonder curator hebben. Dit kan een advocaat zijn, of bijvoorbeeld een gedragswetenschapper, die de belangen van het kind in een procedure behartigt. Maar uit onderzoek blijkt dat de figuur van de bijzonder curator bij veel mensen niet bekend is.’

De Kinderombudsman is blij dat volgens de staatssecretaris art. 1:250 BW ruim moet worden uitgelegd. ‘Dat betekent dat een bijzonder curator niet alleen kan worden benoemd bij conflicten over bijvoorbeeld een omgangsregeling of een ondertoezichtstelling. Het gaat erom of een kind in de knel zit. Als ouders niet in staat zijn het probleem van het kind goed te overzien of over het voetlicht te brengen, kan de rechter een bijzonder curator benoemen.’

Van de deken

Slachtoffer-dader-slachtoffer

Jan Loorbach

David Zabriskie is een Amerikaanse prof-wielrenner die van 2001 tot 2003 als trotse en integere nieuwkomer fietste in de US Postal ploeg van Lance Armstrong en daarna nog twee jaar als gecorrumpeerde epo-gebruiker. In de zomer van 2003 stelde de ploegleiding hem in een café in Gerona voor de keuze: aan de spuit of uit het team en dan dus al die jaren van investering in een wielercarrière zinloos maken. Die avond werd de naald door de teamarts voor het eerst bij hem in een ader gedreven. Dat was wrang en cynisch: Zabriskie komt uit een familie van drugsgebruikers en koos nu juist voor een wielercarrière om aan dat milieu en aan een *gedoped* leven te ontsnappen.

Onlangs gaf Bill Bock in Nederland een lezing aan een groep juristen die zich bezighouden met tuchtrechtspraak in de sport (Instituut Sportrechtspraak). Bock is zelf jurist en had binnen de Amerikaanse dopingautoriteit USADA de leiding van het onderzoek naar het dopinggebruik van Armstrong en zijn US Postal ploeg. Hij begon zijn verhaal met de morele corruptie die zich aan Zabriskie (en eigenlijk aan al zijn ploeggenoten) had voltrokken. Beetje vet-Amerikaans aangezet maar wel illustratief voor de diverse implicaties van zo'n lang ongemoeid gelaten (althans: niet opgerold) epo-imperium: als *good guys* machteloos moeten ondergaan dat *bad guys* onbestraft voordeel hebben van hun euveldeaden breidt de erosie van de moraal zich uit als eendenkroos in stilstaand water.

Is het beleid van V&J en het regeerakkoord voldoende van dergelijke inzichten doordrongen?

Niet overal, lijkt me. Ik maak een paar kanttekeningen.

Er wordt veel meer gesproken over oppakken en opsluiten als doel op zich en wellicht met het doel het vaderlandse veiligheidsgevoel te vergroten dan om ons handhavingssysteem instrument te laten zijn

voor het ingescherpt houden van normen: het inpeperen van het risico op een straf als een reden om iets niet te doen, is iets anders dan het bevorderen van zeventien miljoen eigen maatschappelijke verantwoordelijkheden. Maar misschien is dat ook geen justitietaak?

Onbestrafte misdaad is een bedreiging van de morele standvastigheid van ook mensen van goede wil. Dat rechtvaardigt een genuanceerde blik op de tamelijk gesjabloneerde typecasting van daders en slachtoffers die onze overheden bezigen. Veel (statistisch gesproken zelfs een ruime meerderheid) misdaad blijft in ons land nu eenmaal onbestraft (zie opnieuw Folkert Jensma, ditmaal in *NRC Handelsblad* van 7 november 2012). Dat maakt de prikkel om netjes te blijven zwak voor mensen die niet het voorrecht hebben hardwerkende (goedverdienende en goed gehuisveste) Nederlanders te zijn – hoewel ik voor al die laatsten ook niet de hand in het vuur steek.

Dat leidt tot een tweeslachtige bespiegeling: het is goed voor de krasvastheid van de vaderlandse moraal als foute lui niet met hun onmaatschappelijkheid weggomen; de justitieparagraaf staat in dienst van vooral dat doel (en van het bezuinigingsdoel natuurlijk). Maar het is ook goed te bedenken dat foute lui vaak een geschiedenis hebben die er niet had moeten zijn of in omstandigheden zijn gekomen die ze, zoals Zabriskie, niet echt hebben kunnen vermijden. Daarom is het goed dat het akkoord vermeldt dat ook wordt ingezet op het tijdig signaleren van risicogedrag en het voorkomen van criminele carrières. En ook tijdige resocialisatie staat als doel genoemd ('zodat weer een nieuw perspectief ontstaat'). Dat is dus mooi en evenwichtig. Maar dit staat allemaal alleen maar in de inleiding; geen van de concrete beleidspunten adresseren dit specifiek. Wil het parlement hier een beetje op letten?

Intussen op het Binnenhof...

... wordt verjaring van zware misdrijven afgeschaft

Tekst: Marian Verburgh

De verjaring van misdrijven waarop een gevangenisstraf staat van twaalf jaar of meer, wordt afgeschaft. Hetzelfde geldt voor ernstige zedenmisdrijven gepleegd tegen kinderen. Wetsvoorstel 32 890¹ is op 13 november jl. door de Eerste Kamer aanvaard. Verder wordt de verjaringstermijn voor misdrijven waarop maximaal acht jaar cel staat verlengd van twaalf naar twintig jaar. Genoegdoening van slachtoffers moet zwaarder wegen dan het beginsel dat er ooit een streep onder de zaak wordt gezet.

Daarmee past de wet in een stortvloed aan plannen om slachtoffers meer tegemoet te komen. Denk aan het wetsvoorstel herziening ten nadele (dat overigens beperkt is tot misdrijven zonder verjaringstermijn, welke categorie nu dus automatisch groter wordt), aanhangig in de Eerste Kamer. Of aan het sinds september verruimde spreekrecht voor slachtoffers en nabestaanden, of aan de plannen voor een strenger adolescentenstrafrecht. Het in de jongste formatie gesneuvelde wetsvoorstel minimumstraffen paste ook in deze rij.

De voordelen van de nieuwe regeling, die 1 januari 2013 ingaat, zijn evident. Zeker nu DNA-onderzoek het mogelijk maakt om ook na lange tijd nog bewijs te vinden. Toch stemde slechts een krappe meerderheid van de senatoren voor. PvdA, GroenLinks, SP en D66 vonden de nadelen zwaarder wegen: onvoldragen symboolwetgeving, geen wetenschappelijke onderbouwing, nog geen ervaring met de vorige wetswijzigingen uit 2005. In 2005 is de verjaring afgeschaft voor misdrijven waar levenslang op staat. Andere verjaringstermijnen zijn toen bewust ongemoeid gelaten. De opheffing van de verjaringstermijn geldt niet alleen voor misdrijven die na 1 januari 2013 zijn gepleegd, maar ook voor dan nog niet verjaarde delicten.

¹ Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring.

Agenda

Symposium Civiele Cassatie

Wat zijn de eerste ervaringen met de nieuwe regimes in cassatiezaken? Die en andere vragen staan centraal tijdens het symposium Civiele Cassatie op 4 december. Sprekers zijn onder anderen de voorzitter van de civiele kamer van de Hoge Raad E.J. Numann, de voorzitter Commissie Vakbekwaamheidseisen Civiele Cassatieadvocaat H.A. Groen en cassatieadvocaat D.M. de Knijff. De bijeenkomst in de 'oude Sterrewacht' te Leiden begint om 15.00 uur; om 19.15 uur begint het *walking dinner*. Deelname kost 250 euro en aanmelden kan via de cursuskalender op www.paoleiden.nl.

Omgevingswet: top of flop?

Na twee jaar ervaring met de omgevingsvergunning maakt ACELS/Centrum voor Milieurecht de balans op. Wetenschappers en professionals bespreken de praktijk, waarbij wordt ingegaan op vragen als: voldoet de omgevingsvergunning aan de verwachtingen? En doen zich de vooraf gevreesde problemen en complicaties voor? De studiemiddag op 6 december kost 110 euro, duurt van 09.00 tot 16.00 uur en vindt plaats in het Trippenhuis, Kloveniersburgwal 29 in Amsterdam. Meer informatie en aanmeldingen: via mailadres i.f.j.debruyne@uva.nl, 020-5253075 of via het inschrijfformulier op www.arils.uva.nl.

Staatsrechtconferentie 2012

Tijdens deze conferentie wordt in beeld worden gebracht of – en zo ja, waarom – de huidige checks-and-balances bij het beheersen van de verhoudingen tussen de staatsmachten in Nederland en daarbuiten tekortschieten. Naast keynotespreker professor dr. Armin von Bogdandy (Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law, Heidelberg) spreken Geert Corstens, Alex Breninkmeijer en de journalisten Kustaw Bessems en Tom-Jan Meeus. De bijeenkomst op 14 december duurt van 09.00 tot 17.15 uur; voor meer informatie en aanmeldingen kunt u terecht op www.staatsrechtconferentie.nl.

Bijeenkomst VCCA

De Vereniging van Civiele Cassatieadvocaten organiseert 14 december een bijeenkomst waarbij het Belgische cassatiesysteem centraal staat. Onder anderen de voormalig President van het Hof van Cassatie en de Stafhouder van de Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie in België gaan in op zaakselectie en kwaliteitsbevordering. De bijeenkomst op het kantoor van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn (Bezuidenhoutseweg 57 in Den Haag) begint om 14.00 uur en wordt afgesloten met een borrel. Aanmelden kan door een mail te sturen naar adri.tijdeman@nautadutilh.com.

(advertenties)

TOGA
atelier
S c h o u t

Kwaliteit met oog voor detail

www.toga-atelierschout.nl
info@toga-atelierschout.nl

Industrieweg 51
3044 AS Rotterdam
Tel.: 010 245 07 66
di t/m vr 9:00 - 17:30

Ordebericht

Toetsen beroeps- opleiding

13 december 2012

Najaarscyclus 2012 (+ inhalers):

10.30 - 12.30 uur Burgerlijk procesrecht
13.30 - 15.30 uur Bestuursprocesrecht

Inschrijving

Stagiaires die in september 2012 met de Beroepsopleiding zijn begonnen en tweede toetsmoment cursisten (maart 2012 gestart) hoeven zich niet op te geven. Inhalers derde toetsmoment kunnen zich per e-mail aanmelden bij Francis Kuiperes (f.kuiperes@advocatenorde.nl).

Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden:

- naam, voorletter(s), geslacht, uw cursuscode en om welke toets(en) het gaat.

U ontvangt per e-mail een bevestiging van inschrijving.

Examengeld

Het examengeld voor het inhalen/herkennen van toetsen is door de Algemene Raad vastgesteld op € 75,- (excl. BTW) per toets. Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

Toetslocatie

De toetsen worden afgenomen in de Expozaal op de 7^e etage van het Beatrixgebouw te Utrecht.

Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (telefoon: 070 - 335 35 55 tussen 09.00 – 12.00 uur).

Secretariaat Examencommissie

Column

Van onschuld- presumptie naar schuldverwachting

Harry Veenendaal

Het veiligstellen van DNA-materiaal van een plaats-delict is essentieel. Komt een verdachte in beeld, dan vormt het DNA-materiaal een krachtig ondersteunend bewijs. Maar wat als het OM geen verdachte vindt? In dat geval kan het controversiële DNA-verwantschapsonderzoek worden uitgevoerd. Deze methodiek wordt gebruikt om een onbekende verdachte te vinden die geen DNA heeft afgestaan. Door familieleden op te sporen die wel in de DNA-Database zitten wordt een parallel gelegd naar een mogelijke verdachte.

Voorstanders, zoals Fred Teeven, argumenteren dat er geen fysiek lichaamsmateriaal van de onderzochte personen wordt afgenomen. Bovendien zijn eventuele familieleden geen verdachte. Zodoende is er geen sprake van inbreuk op de privacywetgeving. Het Amerikaanse Hoogerechtshof denkt daar heel anders over. Breedschalig verwantschapsonderzoek verzet zich fundamenteel tegen het Vierde Amendement. Dit amendement beschermt de burger tegen onredelijk, willekeurig onderzoek door de overheid. Een strafrechtelijk onderzoek, zoals DNA-onderzoek, moet altijd specifiek op een verdachte gericht zijn met een expliciete aanleiding.

Voor verdachten en veroordeelden geldt de facto een verminderd recht op

privacy. Er wordt immers een justitieel onderzoek uitgevoerd of er is een vrijheidsbeperking opgelegd. Maar dat geldt niet voor familieleden wiens privacy wettelijk wordt beschermd. Daar zit de juridische crux. Bij een DNA-verwantschapsonderzoek worden willekeurige onbekenden en familieleden, al dan niet 'vrijwillig', in een DNA-databank opgenomen. In 2008 bepaalde het Europees Hof voor de Rechten vd Mens dat twee Britse mannen geen DNA aan de databank hoefden af te staan om dit 'niet noodzakelijk was in een democratische maatschappij.'

Om de frictie tussen het verwantschapsonderzoek, het recht op privacy van verdachten en niet-verdachten op te lossen, tenderen het OM, VVD en met name het CDA naar een databank met het DNA van alle Nederlanders. Gelijke monniken, gelijke kappen. In lijn hiermee zijn reeds wetsvoorstellen ingediend die het principe van *ne bis in idem* beperken en wordt de herziening ten nadele geïntroduceerd. Een onherroepelijke vrijspraak kan straks worden teruggedraaid indien een match in de DNA-databank wordt gevonden. Het resultaat van een DNA-databank voor alle Nederlanders is dat een pijler van onze rechtsstaat, de onschuldpresumptie, plaats maakt voor een beginsel van toekomstige schuldverwachting. Dat is een uitermate verontrustende ontwikkeling.

Ik ben 2

en wil dat mijn medewerkers een goed pensioen opbouwen

Ontdek Het Nieuwe Pensioen van De Goudse

*Duidelijk. Rendabel.
En voor alle bedrijven vanaf 1 medewerker*

De Goudse biedt oplossingen voor elke ondernemersleeftijd.

Je wilt je medewerkers een collectief pensioen bieden waarbij de premie ook echt voor pensioenopbouw wordt gebruikt. De Goudse begrijpt dat en introduceert daarom Het Nieuwe Pensioen. Dat is een pensioen voor alle bedrijven vanaf 1 medewerker. Waarbij de inleg voor het ouderdomspensioen ook helemaal voor dit doel wordt gebruikt. Kijk op www.hetnieuwepensioen.nl of vraag het je verzekeringsadviseur.

De Goudse helpt ondernemers verder.

de Goudse

Mediationcongres schetst de toekomst

'Afnemers moeten weten waar ze aan toe zijn bij een mediator.' Dat zei Martin Brink, advocaat bij Van Benthem & Keulen en registermediator tijdens het Mediationcongres 2012 'Next Level' op 16 november in Den Bosch. Het congres trok ruim 500 bezoekers. Tijdens lezingen, debatten en workshops werd breeduit de toekomst van mediation verkend.

Tekst: Shirley Copijn

Verschillende sprekers vertelden over mediation door de tijd heen. Martin Brink, advocaat bij Van Benthem & Keulen en registermediator: 'In 1976 werd mediation tijdens een congres in Amerika weer op de kaart gezet. Het ging niet goed met de rechtspraak. Sindsdien is mediation in ontwikkeling gekomen. Meer mensen lossen met een bemiddelaar zelf conflicten op. Dit is ook een trend op TV, zoals te zien is in "De rijdende rechter", "Het Spijt me" en "Het Familiediner".' Dat mediators toemenen, suggereert dat het goed gaat met de branche. Toch doet Brink een oproep aan de beroepsgroep: 'Creëer samen een herkenbaar merk met kernwaarden, zoals vertrouwelijkheid, neutraliteit, onafhankelijkheid en vrijwilligheid. Afnemers moeten weten waar ze aan toe zijn bij een mediator.'

'Oor voor de markt'

Linda Reijerkerk, voorzitter European Mediation Network Initiative en directeur Centrum voor Conflictantering stelt dat Nederland haar geregistreerde data over mediation beter op orde heeft dan de rest van Europa. Zo is bekend dat advocaten de laatste 10 jaar minder zaken hebben, terwijl het aantal mediationzaken fors is gestegen. Gemiddeld hebben mediators jaarlijks zo'n 20 mediations. Verder nam het aantal mediationzaken bij rechtbanken af. Bij particuliere mediators nam het toe. Maar ook Reijerkerk pleit voor vernieuwing: 'meer marketing, co-mediation en oor voor de markt. Zestig procent van het ziekteverzuim in Nederland heeft een conflict als oorzaak. En 30 procent van de

Foto: Shirley Copijn

Guus Bax, registermediator en congresbezoeker

managers houdt zich bezig met conflicten op de werkvloer. Hier ligt een taak voor de mediator,' aldus Reijerkerk.

Procesdeskundige

Congresbezoeker Rinus Wiegman is arbeidsdeskundige bij Ausems & Kerkvliet arbeidsmedisch adviseurs en sinds anderhalf jaar ook registermediator. Veelal wordt hij via de Arbodienst ingeschakeld bij een conflict tussen een werkgever en een zieke werknemer. Hij is geïnteresseerd in methodes die je toepast als mediator. 'Als arbeidsdeskundige kun je wel eens kort door de bocht zijn. Als mediator moet je meer de tijd nemen. En ben je als mediator misschien meer procesdeskundige, je moet wel deskundig zijn op je terrein.' De toegevoegde waarde van mediation binnen de advocatuur vindt hij de open communicatie. 'Als je iets zegt, kan het niet tegen je worden gebruikt, zoals binnen de rechtbank.'

Mediation 2.0

Wiegman geeft momenteel de voorkeur aan persoonlijke communicatie met zijn cliënten. Hij doet niet aan online commu-

nicatie. Dit in tegenstelling tot congresbezoeker Guus Bax, registermediator bij Praktijk voor Mediation Bax. Hij is gespecialiseerd in familierecht en bestuursrecht en is online mediator. Bax: 'Ik behandel ook vragen online. En in het geval van drukke agenda's heb ik soms gesprekken via Skype.'

Initiatief wetsvoorstel

VVD Tweede Kamerlid Ard van der Steur introduceerde tijdens het congres zijn initiatief wetsvoorstel 'Mediation', dat hij in het civiele recht wil verankeren. Via de wet wil hij onder andere regelen dat mediation bindend is in een rechtszaak. Dat er tuchtrecht komt. En dat de mediator een betere rol heeft in het fiscale recht en bestuursrecht. Voor mediator Bax is het initiatief wetsvoorstel niet per se nodig. Belangrijk vindt hij goede kwaliteitscontrole, tuchtrecht, klachtenregeling, basisopleiding en specialisaties. 'Ik vrees dat we via wetgeving een label opgeplakt krijgen en gaan concurreren met advocaten in plaats van samenwerken. We hebben ieder onze eigen deskundigheid.'

Marktpositionering

De meningen over het initiatief wetsvoorstel zijn verdeeld. Sommige congresgangers pleiten voor meer marktpositionering anderen voor minder juridisering. Wim Gallée-Koeslag, coördinator van het Bureau voor Bemiddeling & Mediation in Den Haag wist zich op het congres in ieder geval goed 'in de markt' te zetten. Het publiek verkoos hem – uit drie genomineerden – als winnaar van de Mediation Award 2012.

Haal je PO-punten aan de Universiteit van Amsterdam!

Ons cursusaanbod najaar 2012

Arbeidsrecht

• 14 sept. t/m 5 april 2013	Leergang Arbeid, Onderneming & medezeggenschap	50PO	€ 4.500,-
• 11 dec.	Actualiteiten Arbeidsrecht	4PO	€ 395,-

Bestuursrecht

• 29 okt. & 12 nov.	Nieuw Bestuursprocesrecht	12PO	€ 1.100,-
• 8 nov.	Handhaving volgens de Awb	6PO	€ 595,-
• 14 nov.	Wabo (introductie)	6PO	€ 595,-
• 20 nov.	Actualiteiten Wro	4PO	€ 395,-
• 28 nov.	Verdieping Wabo	6PO	€ 595,-
• 30 nov.	Actualiteiten Bestuursrecht	4PO	€ 395,-
• 10 & 17 dec.	Verdieping Overheidsaansprakelijkheid	12PO	€ 1.100,-
• 19 dec.	Actualiteiten Vreemdelingenrecht	4PO	€ 395,-

Financieel recht

• 19 sept. 3, 17 & 31 okt.	Leergang Wft essentials	16PO	€ 1.350,-
• 28 sept.	Goed bestuur financiële ondernemingen	4PO	€ 395,-
• 18 okt.	Inleiding Financieel recht	4PO	€ 395,-
• 30 okt. & 13 nov.	Zorgplicht financiële dienstverlening	8PO	€ 695,-
• 7 dec.	Actualiteiten Wft	4PO	€ 395,-

Internationaal Privaatrecht

• 26 nov.	Nieuw boek 10 BW	4PO	€ 395,-
-----------	------------------	-----	---------

Jeugdrecht

• 22 nov.	Verdieping Jeugdstrafrecht	6PO	€ 595,-
• 3 dec.	Verdieping civiel Jeugdrecht	6PO	€ 595,-

Ondernemingsrecht

• 4 okt.	De flex-BV	4PO	€ 395,-
• 15, 22 & 29 nov.	Onderneming in zwaar weer	12PO	€ 1.100,-
• 27 nov.	Nietigheid & vernietigbaarheid van besluiten	4PO	€ 395,-
• 13 dec.	Actualiteiten Ondernemingsrecht	4PO	€ 395,-

Personen- en Familierecht

• 7 nov.	Actuele jurisprudentie Familierecht	6PO	€ 595,-
----------	-------------------------------------	-----	---------

Privaatrecht

• 2 nov.	Kort geding	4PO	€ 395,-
• 6 nov.	Actualiteiten Huurrecht woonruimte	4PO	€ 395,-
• 9 & 16 nov.	Basiscursus Burgerlijk procesrecht	12 VSO/PO	€ 1.100,-
• 4 & 20 dec.	Contracteren	12 VSO/PO	€ 1.100,-
• 6 dec.	Actualiteiten Burgerlijk procesrecht	4PO	€ 395,-
• 10 dec.	Actualiteiten Insolventierecht	4PO	€ 395,-
• 12 dec.	Actualiteiten algemeen Vermogensrecht	6PO	€ 595,-
• 18 dec.	Actualiteiten Huurrecht bedrijfsruimte	4PO	€ 395,-

Strafrecht

• 5 & 19 nov.	Basiscursus Straf(proces)recht	12 VSO/PO	€ 1.100,-
• 13 dec.	Actualiteiten Straf(proces)recht	4PO	€ 395,-

Symposium

• 2 & 3 nov.	Nationaal Arbeidsrechtcongres	7PO	€ 795,-
• 23 nov.	ACIS: "Brandverzekering"	4PO	€ 375,-

Vaardigheden

• 12 okt.	"Sutorius overtuigt!"	3PO	€ 295,-
• 31 okt.	"Sutorius overtuigt!"	3PO	€ 295,-
• 23 nov.	Conflicthantering in de juridische praktijk	6PO	€ 695,-
• 3 dec.	Legal English	4PO	€ 395,-

Verzekeringsrecht

• 7 dec.	Actualiteiten Verzekeringsrecht	4PO	€ 395,-
----------	---------------------------------	-----	---------

Hoe kleiner het kantoor, hoe blijer de advocaat

Bijna dertig procent van de advocaat-stagiaires vindt de begeleiding van zijn of haar patroon matig of slecht. Dat is een van de opmerkelijkste uitkomsten van een enquête van Stichting Jonge Balie Nederland onder haar leden.

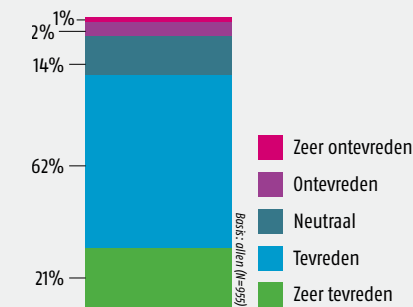
Tekst: Hedy Jak

Hoe tevreden zijn jonge, startende advocaten? Op die vraag wilde Stichting Jonge Balie Nederland (SJB) een antwoord en nam daartoe, in samenwerking met arbeidsongeschiktheidsverzekeraar Movir, een enquête af onder haar leden. Ruim 950 beginnende advocaten vulden de vragenlijst in, van wie 66 procent werkzaam is als stagiaire.

Nauwelijks feedback

Bijna dertig procent van de advocaat-stagiaires vindt de begeleiding van zijn of haar patroon matig of slecht. Deze uitkomst is volgens Eline Schiebroek, voorzitter van SJB, niet verrassend. 'Het enige vereiste om patroon te worden, is zeven jaar ervaring als advocaat. Als je goed in je vak bent, betekent het nog niet dat je een stagiaire goed kunt begeleiden.' Stagiaires missen vaak goede coaching,' zegt Schiebroek. 'Er wordt te weinig tijd aan besteed; stukken van stagiaires worden niet doorgenomen en zij ontvangen soms nauwelijks feedback. Hier valt echt iets te winnen.' Een verplichte cursus voorschrijven, vindt Schiebroek een goede optie. 'De werkgroep Kwaliteitsverbetering Patronaat van de Orde heeft dat ook geadviseerd en uit de resultaten van ons onderzoek blijkt dat daar behoefte aan is.'

Ook de beroepsopleiding krijgt ervan langs, het wordt door 41 procent als 'matig tot slecht' gewaardeerd. 'Deze kritiek is al geruime tijd bekend en er wordt iets aan gedaan. Volgend jaar start de nieuwe

Hoe tevreden bent u in het algemeen over uw beroep als advocaat?

stagiaire-opleiding,' licht Schiebroek toe. 'Hopelijk zijn de antwoorden op deze vraag over twee jaar positiever.'

Werkdruk bespreekbaar

Uit de enquête komt naar voren dat advocaten relatief hard werken, 88 procent werkt meer dan veertig uur per week. Bij grote kantoren geeft 43 procent aan zelfs meer dan vijftig uur per week te werken.

Een vijfde van de advocaten ervaart geen goede balans tussen werk en privé. Dit houdt direct verband met het aantal gewerkte uren: hoe meer uren, hoe slechter de balans. Een opvallende component hierbij is de mate waarin stress op kantoor bespreekbaar is. Hoe beter er binnen kantoor over werkdruk kan worden gesproken, hoe beter advocaten de balans tussen werk en privé ervaren. Uit het onderzoek komt naar voren dat grote kantoren minder goed scoren op dit

onderdeel. Maar daartegenover staat dat 90 procent van de medewerkers op grote kantoren meer dan 2.716 euro bruto per maand verdienen. Deze hoogste categorie in de enquête vindt in totaal 64 procent van de respondenten aan. Waarom niet een uitgebreidere schaal dat specifiekere duiding ondersteunt? 'Het is nu inderdaad te beperkt,' zegt Schiebroek. 'In het volgende onderzoek houden we meer rekening met de hogere salarissen van medewerkers.'

Kantooromgeving belangrijk

Ondanks de niet altijd ideale *worklife-balance*, geven vier op de vijf advocaten aan tevreden te zijn over hun beroep. Slechts 4 procent is (zeer) ontevreden. Van grote invloed op de tevredenheid is de grootte van het kantoor. Hoe kleiner het kantoor, hoe blijer de advocaat. Vooral zelfstandige advocaten – die vaak werkzaam zijn op een klein kantoor – zijn meer tevreden dan hun collega's in loondienst. Wanneer er alleen wordt gekeken naar medewerkers in loondienst, blijft het verband kantooromgeving en tevredenheid bestaan, maar komt het minder sterk naar voren.

Advocaten die net zijn begonnen, zijn het meest tevreden. In de twee jaar daarop neemt die tevredenheid af en er is weer een stijging te zien bij advocaten die langer dan drie jaar in dienst zijn. Verder scoren aspecten als werksfeer, opleidingsmogelijkheden en ruimte voor nevenactiviteiten goed tot zeer goed; de meerderheid van de advocaten is hier positief over.

Altijd en overal veilig toegang tot uw juridische informatie

- ▶ Overzichtelijk
- ▶ Nauwkeurig
- ▶ Geordend naar relevantie

Als u voor 31 december reageert,
doen we u een waanzinnig iPad aanbod.

Neem contact op via support@rechtsorde.nl

Recensie

Grishams sympathie voor de *underdog*

Met zijn nieuwste thriller gaat de Amerikaanse auteur John Grisham door met wat hij al jaren doet. En dat maakt *De afperser* tot een must voor in ieder advocatenkerstpakket.

Tekst: Tim van den Brink

Als er van een auteur met een groot oeuvre een nieuw boek uitkomt, ben je toch enigszins bevreesd voor het resultaat. Bevestigt de laatste uitgave de status van de schrijver of wordt het nu echt tijd om te stoppen? John Grisham lijkt van dit soort afwegingen niet wakker te liggen. De Amerikaanse auteur blijft maar doorgaan en met *De afperser* levert deze veel-schrijver inmiddels zijn 22ste thriller af. Malcom Bannister is veroordeeld tot 10 jaar gevangenisstraf. Deze zwarte advocaat wordt door FBI agenten gearresteerd tijdens een onderzoek naar witwasfraude bij een uraniumconcern. Bannister is verbitterd: zijn veroordeling is *rücksichtslos* tot stand gekomen en het vonnis kost hem zijn huwelijk en de relatie met zijn zoon. Bovendien vernietigt de straf zijn carrière bij een klein advocatenkantoor dat met moeite overeind blijft in een racistische omgeving. Geroyeerd als advocaat besluit Bannister zijn juridische kennis nu in te zetten voor de ultieme poging vervroegd te worden vrijgelaten.

Die kans doet zich voor als federaal rechter Raymond Fawcett wordt doodgeschoten, een gebeurtenis die alle kranten haalt. En het slachtoffer is geen onbekende voor Bannister. Fawcett was de man die het strenge oordeel over hem uitsprak. En passant legt Grisham uit dat er in de Verenigde Staten tot nu toe 'slechts' vier federale rechters zijn vermoord. Gezien de gevoeligheid van de vonnissen valt dat nog wel mee, zo lijkt hij te redeneren. Nederland heeft geen ervaring met vermoorde rechters, in Italië is dat weer een heel ander verhaal. Hoe dan ook, door de moord kan Bannister een beroep doen op art. 35 van de Federale Regels voor

John Grisham
Blz: 310
ISBN: 9789400500877

Met dank aan A.W. Bruna

Criminele Procedures. Op basis hiervan kan een gevangene vrijkomen als hij een misdaad kan oplossen waarbij de FBI in het onderzoek betrokken is.

Geraffineerd juridisch wraakplan

Grisham ontvouwt met dat artikel van de Federale Regels voor Criminele Procedures een geraffineerd juridisch wraakplan. Om in aanmerking te komen voor vrijlating, moet Bannister in het kroongetuijgenprogramma stappen, een justitieel middel dat voor flink wat spanningen kan zorgen. Ook de Nederlandse justitie heeft dat gemerkt. Medio 2007 lekt uit dat de Antilliaanse Hells Angel Angelo Diaz overhoop ligt met het KLPD-team van het getuigenbeschermingsprogramma. En Peter la S. is intussen vermoedelijk de meest lastige (en duurste) Nederlandse kroongetuijge ooit.

Grisham heeft eerder geschreven over een constructie die hier een beetje op lijkt. In

De Deal (2005) moet een man de Verenigde Staten verlaten om niet meer terug te keren. Die bewuste hoofdpersoon wordt in het buitenland ondersteund, maar hij schudt uiteindelijk zijn begeleiders af. Grisham presenteert opsporingsambtenaren als mensen die uiteindelijk om de tuin te leiden zijn. Ook in *De Afperser* heeft Bannister de regie in handen. Grishams sympathie ligt bij de *underdog*. De Amerikaanse overheid moet burgers beschermen en niet frustreren. Gebeurt dat niet, dan mag je flink van je afbijten.

En dat is Bannister wel toevertrouwd. De lezer leert hem kennen als een man die het van zijn hersenen moet hebben. De ex-advocaat zal geen vuist opheffen; nee, Bannister gebruikt liever mensen, soms met hun medeweten. Al lezend krijg je zo geen echte band met hem. Aanvankelijk moet hij heel principieel in het leven hebben gestaan, maar na een verblijf in de gevangenis is er geen ruimte meer voor ethische beslommeringen.

Lekkerste voor het laatst

Grisham heeft een makkelijke pen. Als lezer ga je moeiteloos door het verhaal. De auteur doseert slim allerlei feiten waardoor je gaandeweg enorm gaat meeleven met de terugvechtende advocaat. Maar verwacht echter geen juridische hoogstandjes. Alle procedures zijn door een leek goed te volgen, Grisham bedient ten slotte een breed publiek. Een nadeel is dat een geoefende lezer het hier en daar wat aan ziet komen. Het goede plot - het meest bijzondere van dit boek - maakt echter veel goed. Geen flauwe raffelrandjes, geen laffe verklaringen die je achteraf een onbevredigend gevoel geven. Een beetje advocatenkantoor zorgt er dit jaar voor dat *De afperser* in het kerstpakket zit.

Een zonnig vooruitzicht

Haal al uw PO-punten op Curaçao

PAO-intensief cursussen te Curaçao

Van 18 t/m 22 februari 2013 organiseren de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van de Nederlandse Antillen hun inmiddels traditiegetrouwe PAO-intensief cursussen op het prachtige eiland Curaçao. U kunt zich inschrijven voor:

- **Hoogtepunten Goederen- en verbintenissenrecht**
Hoofddocenten: prof. mr. Bas Kortmann en prof. mr. Frank Kunneman
- **Actualiteiten Ondernemingsrecht**
Hoofddocent: prof. mr. Gerard van Solinge
- **Masterclass Insolventierecht**
Hoofddocent: prof. mr. Dennis Faber

Verder denken • Scherper zijn

Meer informatie of inschrijven? www.pao.cpo.nl

Onder verantwoordelijkheid van de Faculteiten der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit van de Nederlandse Antillen in het kader van hun samenwerkingsverband.

Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs

DUIJN BLOEM VOSS ADVOCATEN - ZAANDAM

Duijn Bloem Voss Advocaten te Zaandam richt zich speciaal op de juridische dienstverlening aan het midden- en kleinbedrijf in de Zaanstreek en omliggende regio. Onze rechtspraktijk begeeft zich vooral op het gebied van arbeidsrecht, bestuursrecht, ondernemingsrecht en insolventierecht. Zaanstad vormt met meer dan 130.000 inwoners en een rijk geschakeerd bedrijfsleven een uitdaging voor de commerciële rechtspraktijk. Ons kantoor is toonaangevend in de Zaanstreek en gevestigd in een markant, goed geoutilleerd kantoor (voormalig gemeentehuis van Zaandam).

Wegens uitbreiding zoeken wij:

advocaat-medewerker/ gevorderd stagiaire

die ervaring heeft opgedaan in de commerciële rechtspraktijk

Voor inhoudelijke informatie kunt u contact opnemen met mr. Guido Voss en u kunt hem uw schriftelijke sollicitatie sturen naar onderstaand adres of per email.

Duijn Bloem Voss Advocaten
T.a.v. mr. Guido Voss
Postbus 1178
1500 AD Zaandam
Telefoon 075 - 635 38 31
Email: voss@dbv-advocaten.nl
www.dbv-advocaten.nl

DRUMMEN | VAN DER MEER A D V O C A T E N

Drummen Van der Meer Advocaten is een advocatenkantoor gespecialiseerd in strafzaken. Wij zijn op zoek naar **twee** doortastende en daadkrachtige

(gevorderde) advocaat-stagiaires

Schriftelijke reacties voorzien van CV en cijferlijst gaarne zenden aan:

Drummen | Van der Meer Advocaten
t.a.v. mr. W. Drummen
Herengracht 444
1017 BZ Amsterdam
info@drummenvandermeer.nl

L4L

Zaak Koerdische advocaten opnieuw verdaagd

De tweede zitting in de zaak tegen 46 Koerdisch-Turkse advocaten eindigde opnieuw in chaos. De rechtbank ging niet in op de eis van de verdachten en hun advocaten om Koerdisch te spreken, ook al ligt een wet die dat mogelijk maakt bij het Turkse parlement.

Tekst: Tatiana Scheltema

De zitting van 6 november vond plaats in de rechtszaal van een militair complex in Silivri, een stad ten westen van Istanboel. 'Er hing een dreigende sfeer,' zegt Adrie van de Streek, directeur van Lawyers for Lawyers en als procesmonitor aanwezig in de rechtszaal. 'Tussen de verdachten en hun advocaten stond een kordon militairen, man aan man, die het contact tussen advocaten en verdachten blokkeerden. Dus als een advocaat iets tegen een cliënt wilde zeggen, moest die militair opzijshuiven.'

Collectieve hongerstaking

De verdachte advocaten worden beschuldigd van banden met de Vereniging van Koerdische Gemeenschappen (KCK), die door de Turkse overheid wordt gezien als de stedelijke tak van de Koerdische Arbeiderspartij PKK, en hebben alle op enig moment contact gehad met PKK-leider Abdullah Öcalan.

De advocaten van de verdachten stellen drie eisen: het mogen voeren van hun

'Advocaat van de verdediging die het vonnis van de rechter voorleest'.

verdediging in de Koerdische taal, onderwijs in het Koerdisch, en opheffing van het isolement van PKK-leider Öcalan. Om die laatste eis kracht bij te zetten waren advocaten in hongerstaking gegaan, net als naar schatting 1700 andere Koerden in Turkse gevangenissen. Op de dag van het proces sloten alle verdachte advocaten zich daarbij aan.

De PKK is berucht om de inzet van collectieve hongerstakingen van gevangenen.

Van de Streek: 'In de jaren negentig van de vorige eeuw vonden honderden Koerdische gevangenen op die manier de dood. Die traumatische ervaring was voelbaar in de rechtszaal, en bij de advocaten van de verdachten: het mag niet weer zo zijn als toen.'

Aan een inhoudelijke behandeling van de zaak kwam de rechtbank – net als tijdens de eerste zitting in juli – niet toe, vertelt Van de Streek. Daarvoor lag de taalkwestie te gevoelig. 'De verdachten wilden zich in het Koerdisch verdedigen, maar dat werd niet toegestaan. Hun advocaten drongen aan, want de minister van Justitie had een dag eerder een wetswijziging aangekondigd waarmee het gebruik van Koerdisch in de rechtszaal mogelijk zou worden. Waarom mag het dan nu niet alvast, wilden ze weten?'

Update: op 19 november beëindigden alle Koerdische gevangenen de hongerstaking na een oproep van Öcalan. De hongerstaking heeft 68 dagen geduurd.

(advertentie)

If you want to fool the world, tell the truth.

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken hierbij gebruik van de kennis en expertise uit ruim 100 landen waar de leden van Grant Thornton International Ltd gevestigd zijn. Kijk op onze website www.gt.nl/fis.

Neem contact op met één van onze partners:

Peter Schimmel: T 020 - 547 57 57

Mark Hoekstra: T 010 - 270 51 51

E gtfis@gt.nl

Grant Thornton

An instinct for growth™

‘Het kabinet
moet misschien
wat extra
rekenwerk doen’
Bart Nooitgedagt

Regerakkoord kritisch ontvangen

‘Dit leidt tot polarisatie in de rechtszaal’

Privacyschenders sneller op de bon, veroordeelden vergoeden de kosten van een strafproces en het terugdringen van de kantonrechter in ontslagzaken. Maatregelen in het hoofdstuk Veiligheid en Justitie uit het regeerakkoord *Bruggen slaan* stuit op weerstand. Critici menen dat de harde lijn in de strafrechtelijke sfeer te veel wordt doorgezet.

Tekst: Maarten Bakker

‘Bescherming van de persoonlijke levenssfeer van burgers is van groot belang,’ aldus het regeerakkoord. Het College bescherming persoonsgegevens (CBP) krijgt van de PvdA en VVD een grotere bevoegdheid om boetes uit te delen aan overtreders van de privacyregels. Organisaties die grote databestanden opbouwen,

worden verplicht om een zogenaamde *privacy impact assessment* (PIA) op te stellen. Maar waar het de privacy betreft lijken er in het regeerakkoord echter ook enkele addertjes onder het gras schuil te gaan. Zo vermeldt het stuk dat in de strafrechtelijke sfeer ‘barrières’ voor politie en justitie bij de uitoefening van hun taken weggenomen zullen worden. De Nederlandse Orde van Advocaten vreest dat deze maatregel

kan leiden tot een aantasting van de persoonlijke levenssfeer. Een woordvoerder van het ministerie van Veiligheid en Justitie legt uit dat de bewuste passage betrekking heeft op een programma van het ministerie om overbodige regels op te ruimen. De privacy van de burger hoeft er niet onder te lijden, zo verzekert hij. Ook het CBP ziet op dit punt geen bedreiging voor de persoonlijke levenssfeer, zo laat de privacywaakhond weten.

‘Als we griffierechten vragen voor verkeers-overtredingen, halen we misschien een miljard op’

Peter Tak

Vrijbrief tot computervredebreuk

Maar hoe zit het dan met de aankondiging in het regeerakkoord om de cybersecurity te verbeteren, door ‘het juridisch instrumentarium’ te wijzigen? In oktober lanceerde minister Opstelten al plannen om opsporingsdiensten extra bevoegdheden te geven om hackers beter te kunnen bestrijden. Volgens advocaat Christiaan Alberdingk Thijm (SOLV Advocaten in Amsterdam) krijgt de minister nu van PvdA en VVD groen licht voor die plannen. Hij beschouwt ze als ‘een groot gevaar’ voor de privacy, zegt hij. ‘Er zijn nog wel wijzigingen nodig van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van het Wetboek van Strafvordering maar die scheppen dan de mogelijkheid voor de diensten om onbegrensd in digitale bestanden te kijken. Politie en justitie krijgen een vrijbrief tot computervredebreuk, een vergrijp dat net zo zwaar is als huisvredebreuk. Het digitale domein is immers een beetje onze woning geworden waarin we van alles hebben opgeslagen.’

‘Extra bevoegdheden worden nooit teruggedraaid’
Christiaan Alberdingk Thijm

Alberdingk Thijm is bang dat opsporingsdiensten de extra bevoegdheden die ze krijgen ter bescherming van de cybersecurity voor andere doeleinden gaan benutten. ‘Uit luiheid, omdat het heel makkelijk is om zo informatie te vergaren. Nederland is al het land waar telefoons het meest worden afgeluisterd. Daar komt dit dan nog bij.’

Als de opsporingsdiensten eenmaal de mogelijkheid hebben om in de computers van burgers te snuffelen, zullen ze er volgens Alberdingk Thijm ook geen afstand meer van doen. ‘Extra bevoegdheden worden nooit teruggedraaid,’ aldus

de privacyadvocaat. ‘Zo gaat dat met extra bevoegdheden.’

Kantonrechter dubbel uitgekleeft

Het regeerakkoord presenteert ook weer een nieuw plan voor het ontslagrecht. In het voorjaar besloot de zogenaamde Kunduzcoalitie om de preventieve toetsing maar helemaal te schrappen. Die wordt nu enigszins in ere hersteld, in de vorm van een verplichte adviesaanvraag voor een werkgever bij het UWV voorafgaand aan het ontslag. De ontbindingsprocedure bij de kantonrechter komt in het regeerak-

koord niet meer terug. Tot groot verdriet van arbeidsrechtadvocaat Frans Ambagtsheer (Fontijn Stibbe Advocaten in Amsterdam.) ‘Ze hebben voor precies de verkeerde oplossing gekozen,’ meent hij. Liever had Ambagtsheer gezien dat de ontbindingsprocedure bij de kantonrechter in stand was gebleven en dat de ontslagprocedure bij het UWV geheel was geschrapt. ‘Bij de kantonrechter marcheert het momenteel goed. Die kan direct een vergoeding toekennen en heeft ook veel minder tijd nodig dan het UWV om te beslissen over een voorgenomen ontslag.’

De rol van de kantonrechter wordt op dubbele wijze uitgekleeft, concludeert Ambagtsheer. Hij mag zich niet meer vooraf over een ontslag uitspreken. Bij de beoordeling achteraf kan de kantonrechter ook niet meer in volle vrijheid beslissen, maar is hij gebonden aan de UWV-richtlijnen.

De nieuwe ontslagregeling is een politieke oplossing, meent Ambagtsheer. ‘Het UWV moest van de dames en heren in Den Haag kennelijk gespaard worden. We schieten hier geen bal mee op.’

De arbeidsjurist vraagt zich ook af of de gekozen oplossing niet in strijd is met art. 6 van het EVRM, dat bepaalt dat burgers een beroep moeten kunnen doen op een onafhankelijke rechter. ‘De rol van de rechter wordt bij het ontslag nu behoorlijk gemarginaliseerd.’ Ambagtsheer verwacht het druk te krijgen met de nieuwe regeling. Na het Kunduzakkoord, waarin de ontslagbescherming helemaal werd uitgekleeft, dacht hij ‘de tent te kunnen sluiten’, zegt hij. ‘Maar dat ziet er nu heel anders uit. Vooral in de beginfase zal er vaak een beroep op ons worden gedaan.’

Onderbelicht effect

De maatregelen in de strafrechtelijke sfeer vormen de hoofdmoot van het hoofdstuk Veiligheid en Justitie uit het regeerakkoord. En dat in de coalitieonderhandelingen de harde lijn van Teeven en Opstelten het heeft gewonnen, is wel duidelijk. ‘Ik had, met de PvdA in de regering, verwacht dat de humane kant van het verhaal meer zou doorklinken,’ zegt een teleurgestelde Bart Nootgedagt, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA). ‘Indien de voorgestane maatreg-

len worden geëffectueerd,' zo voorspelt hij, 'dan zal dat leiden tot een verharding van het strafrechtklimaat en tot polarisatie in de rechtszaal.'

Neem de aangekondigde uitbreiding van het spreekrecht. 'Een ondoordachte maatregel,' vindt Nooitgedagt. 'Als een slachtoffer of een nabestaande met zijn verhaal een ruim podium krijgt, dan kan de verdediging daarin aanleiding zien om hem of haar als getuige te verhoren. Zeker als hij zich uitlaat over de rol van de verdachte. Zo'n getuigenverhoor kan voor een slachtoffer zeer onaangenaam zijn. Dit

effect blijft in de discussie erg onderbelicht.'

Volgens Nooitgedagt wordt door de uitbreiding van het spreekrecht een strafzaak te zeer vervuild. 'Het is een fundamenteel punt. In een proces gaat het om de verdachte, of er wettig en overtuigend bewijs tegen hem is en niet om het slachtoffer.' Uit zijn eigen praktijk kent hij zaken waarin rechters zich zichtbaar lieten beïnvloeden door aangrijpende verklaringen van een slachtoffer. 'Die kunnen zwaar over een zaak hangen. Rechters zijn dan zichtbaar geëmotioneerd en je kunt niet uitsluiten

dat dit invloed heeft op de beoordeling van het bewijsmateriaal.'

In het regeerakkoord zijn ook de plannen van Opstelten overgenomen om de mogelijkheid voor anonieme aangiften te verruimen. 'Hiermee wordt een belofte gedaan, die het kabinet niet kan waarmaken,' meent Nooitgedagt. 'De garantie van de minister dat iemands identiteit geheim blijft, kan gedurende het strafproces komen te vervallen. Als de verdediging een anonieme aangever oproept als getuige, brengt het ondervragingsrecht met zich mee dat die in beginsel op naam moeten verklaren.' Anders kan de betrouwbaarheid van getuigen volgens de NVSA-voorzitter moeilijk getoetst worden.

Vooraf overbodig

Het kabinetsvoornemen om een straf na de uitspraak van de rechter in eerste aanleg direct te effectueren, heeft de afgelopen weken voor veel ophef gezorgd. Verdachten die meer dan twee jaar cel door de rechtbank opgelegd krijgen, zouden voortaan in detentie hun hoger beroep moeten afwachten. Volgens veel deskundigen verlaat het kabinet met het plan het uitgangspunt dat een verdachte onschuldig is totdat hij door de rechter onherroepelijk is veroordeeld. Daarmee overtreedt het internationale verdragen als het EVRM.

Hoogleraar strafrecht Taru Spronken uit Maastricht vindt het kabinetsvoornemen vooral overbodig. 'Het Wetboek van Strafvordering biedt sinds 2005 ruimere mogelijkheden om de voorlopige hechtenis van een verdachte voort te zetten,' zegt Spronken. 'Een veroordeling in eerste aanleg is daarin opgenomen als afzonderlijke grond.' Volgens haar blijft nu al 'negentig procent' van de verdachten die in eerste aanleg veroordeeld zijn tot meer dan twee jaar, hangende het hoger beroep vastzitten. 'Als het regeerakkoord beoogt de voorlopige hechtenis te continueren na een vonnis van een rechtbank, dan kan dat dus al, via de rechter.'

Volgens het ministerie van Veiligheid en Justitie wordt met de omstrede passage uit het regeerakkoord echter geen verlenging van de voorlopige hechtenis bedoeld, aldus een woordvoerder. Het nieuwe kabinet wil gewoon na een uitspraak in eerste aanleg direct tot executie

**'Voorlopige
hechtenis
continueren na
een vonnis van een
rechtbank kan al'**
Taru Spronken

‘We schieten hier geen bal mee op’
Frans Ambagtsheer

van het vonnis kunnen overgaan. ‘Dit is echt kansloos,’ reageert Bart Nooitgedagt, die ook vindt dat het kabinetsvoornemen in strijd is met het EVRM. Hij voorziet, mocht het plan toch door het parlement komen, een stortvloed van kort gedingen van advocaten die de executie van een celstraf hangende het hoger beroep willen voorkomen.

Een ander kabinetsvoornemen dat Nooitgedagt zwaar op de maag ligt, is het plan om de kosten van een strafproces op een veroordeelde te verhalen. Net als in het civiel en bestuursrecht moet een dader griffiekosten gaan betalen. Nooitgedagt heeft hier principiële bezwaren tegen. ‘De toepassing van het strafrecht en de daarmee gepaard gaande vrijheidsbeneming is de meest ingrijpende bevoegdheid die een staat heeft jegens zijn burgers. Ik vind het moreel niet juist de kosten daarvan af te wentelen op veroordeelden onder het adagium “de veroorzaker betaalt”’. Hij wijst er

op dat de overheid al middels een ontnemingvordering en een schadevergoedingsmaatregel een verdachte kan treffen in zijn portemonnee. Bovendien wil het nieuwe kabinet hem ook laten betalen voor de kosten van detentie. ‘Als er dan nog een rekening bijkomt voor de strafgriffierechten, dan sturen we een veroordeelde met een fenomenale schuld terug de maatschappij in en komt er van resocialisatie niet veel terecht.’ Bovendien vraagt Nooitgedagt zich af of de opbrengsten wel opwegen tegen de kosten van de griffieheffing. ‘Het kabinet moet op dit punt misschien toch wat extra rekenwerk doen.’

Nederland kijkt af

Geestelijk vader van het plan om de kosten van een strafzaak te verhalen op een dader is Peter Tak, emeritus hoogleraar strafrecht uit Nijmegen, die het plan tweeënhalf jaar geleden al in een notitie lanceerde. ‘Nederland is een van de weinige landen

in Europa dat geen griffierechten kent in strafzaken,’ zegt Tak, die een fervent voorstander is van het kostenverhaal. ‘Ik vraag me af waarom we in civiele zaken wel griffierechten heffen en strafzaken betalen we uit de algemene middelen. Waarom zou een gewone burger moeten betalen voor de kosten daarvan?’ In een rapport aan minister Opstelten kwam hij onlangs tot de conclusie dat er geen belemmeringen zijn voor de invoering van het kostenverhaal in de strafrechtpleging. Het bezwaar dat het meer kost dan het oplevert, klopt volgens Tak niet. Ook hoeft een kostenverhaal de resocialisatie van een veroordeelde niet te frustreren. PvdA en VVD hopen met de maatregel in deze kabinetsperiode 120 miljoen euro in te boeken, maar volgens Tak houdt het nieuwe kabinet zich nog in. ‘Het is mogelijk die op te voeren tot vijfhonderd miljoen euro.’ Het hangt volgens hem af van de modaliteit die het kabinet kiest. ‘Als we zo ver gaan dan we ook griffierechten vragen voor verkeersovertredingen, halen we misschien wel een miljard op.’

Blijkens het regeerakkoord wil het kabinet alleen de gerechtskosten van een strafzaak in eerste aanleg op een veroordeelde verhalen. Die kosten bedragen gemiddeld 950 euro per strafzaak. Volgens Tak zouden ook de uitgaven van het OM bij een dader gelegd kunnen worden. ‘Dan denk ik aan het forensisch onderzoek op last van het OM. Ik kan me daarnaast voorstellen, om het maar eens scherp neer te zetten, dat de kosten van onderzoeken die het OM op verzoek van de verdediging uitvoert, bij een veroordeling teruggevorderd worden op de dader.’ Het is echter aan de politiek, benadrukt Tak, om exact te bepalen vanaf welk moment in een strafrechtelijk onderzoek de teller gaat lopen.

Tak vergeleek in zijn rapport voor minister Opstelten de wijzen van kostenverhaal in Groot-Brittannië en Duitsland. Zijn voorkeur gaat uit naar het Britse model omdat daarin de rechter de bevoegdheid heeft om het bedrag precies vast te stellen. In Duitsland stelt de rechter alleen vast of er grond is voor kostenverhaal; de hoogte van het bedrag wordt vervolgens bepaald in een aparte procedure. ‘Dat geeft alleen maar aanleiding tot veel rechtszaken.’

*Draagkrachtberekening,
co-ouderschap,
vermogensopstelling en
de berekening van
het besteedbaar inkomen
na scheiding. Alles ineen,
klik, klik, klaar.*

Alimentatierekenen is ècht makkelijker met Split-Online!

Veel advocaten hebben Split-Online omarmd als hún pakket. Ze willen nooit meer iets anders! Probeer nu zelf het meest gebruiksvriendelijke

en uitgebreide alimentatieberekenprogramma. U kunt Split-Online.nl nu gratis testen. Ga snel naar www.split-online.nl en registreer u vandaag!

Split-Online.nl: ook voor praktijkgerichte en voordelige (PE)opleidingen!

Split Online is een uitgave van XS2Knowledge B.V. Voor meer informatie kijkt u op de website: www.split-online.nl. Ook kunt u bellen naar 088 - 61 61 261 of stuur een e-mail naar: sales@split-online.nl.

Phijffer Advocaten is gevestigd in een dertiger-jaren pand in het centrum van Nijmegen. Het kantoor bestaat al ruim 50 jaar en oefent naast een insolventiepraktijk een meer algemene praktijk met bijzondere aandacht voor strafrecht, personen- en familierecht en arbeidsrecht uit. Binnen het kantoor heerst een informele sfeer.

Er is thans plaats voor een enthousiaste

- advocaat/medewerker (m/v)

met een werkervaring van circa 6 jaar en bij voorkeur een (deels) eigen praktijk en/of netwerk. Wij denken daarbij in beginsel aan ondernemingsrecht. Hij of zij moet zelfstandig aan de slag kunnen en tot acquisitie bereid en in staat zijn.

Een overname van het kantoor op termijn is, gelet op de leeftijd van de twee maten, een reële mogelijkheid.

- gevorderde stagiaire (m/v)

met vakkennis en werkervaring op het gebied van het insolventierecht. Een tijdens de stageperiode afgeronde opleiding Insolventierecht voor Curatoren verdient de voorkeur. Hij of zij moet zelfstandig aan de slag kunnen en tot acquisitie bereid en in staat zijn.

Bij belangstelling verzoeken wij u uw schriftelijke sollicitatie met curriculum vitae en eventuele stagebeoordelingen te richten aan:
mr. A.G.W. Leysen (leysen@phijffer.nl).

We zijn per direct op zoek naar een enthousiaste en energieke persoonlijkheid om ons team te versterken als

advocaat-stagiair of advocaat-medewerker civiel recht

Dat jij vakinhoudelijke kwaliteiten, onderscheidend vermogen en uitstekende contactuele vaardigheden hebt, is voor ons vanzelfsprekend.

Bij **Johannsen Advocaten in Amsterdam** beland je in een dynamische en professionele organisatie. Persoonlijke ontwikkeling en een informele, persoonlijke werkwijze staan bij ons centraal. Dat stimuleren we ook!

Wij bieden je een inspirerende, kansrijke en vooral levendige werkomgeving. Binnen onze ambitieuze bedrijfscultuur krijg je de mogelijkheid om vorm en inhoud te geven aan je eigen praktijk. Jouw initiatieven en ideeën zijn daarbij meer dan welkom!

Ben jij geïnteresseerd in deze functie en spreekt ons kantoor jou aan? Mail dan je motivatie met CV naar: johannsen@johannsen.nl

JOHANNSEN
ADVOCATEN

Relatiebeding sneller overtreden door social media

Social media spelen in toenemende mate een rol in arbeidsrechtelijke kwesties. Met name de rechtspraak waarin een relatiebeding al dan niet door middel van social media werd overtreden, is interessant.

Tekst: Mariska Aantjes¹

Linken met relatie ex-werkgever beboet

Social media-relaties speelden voor het eerst een rol in rechtspraak met betrekking tot het relatiebeding, althans voor zover uit de gepubliceerde rechtspraak bekend, in een uitspraak van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Arnhem. Die oordeelde op 8 maart 2011² dat een ex-werknemer zijn relatiebeding had geschonden door na zijn ontslag een relatie van zijn voormalige werkgever

aan zijn LinkedIn-netwerk toe te voegen. Deze relatie was expliciet genoemd in het relatiebeding. Het kwam de werknemer duur te staan; hij verbeurde een boete van 20.000 euro. Van belang in deze zaak is dat bij LinkedIn een contact – net als bij Facebook – pas tot stand komt nadat beide personen daarvoor toestemming hebben gegeven. Bovendien is LinkedIn een zakelijk netwerk.

Persoonlijke berichten via Twitter

Bij Twitter is dat anders; op Twitter kan iemand gevolgd worden door een persoon en deze zelf niet volgen. Er is dan sprake van een eenzijdig contact. Weliswaar kan een volger worden geblokkeerd, maar dat

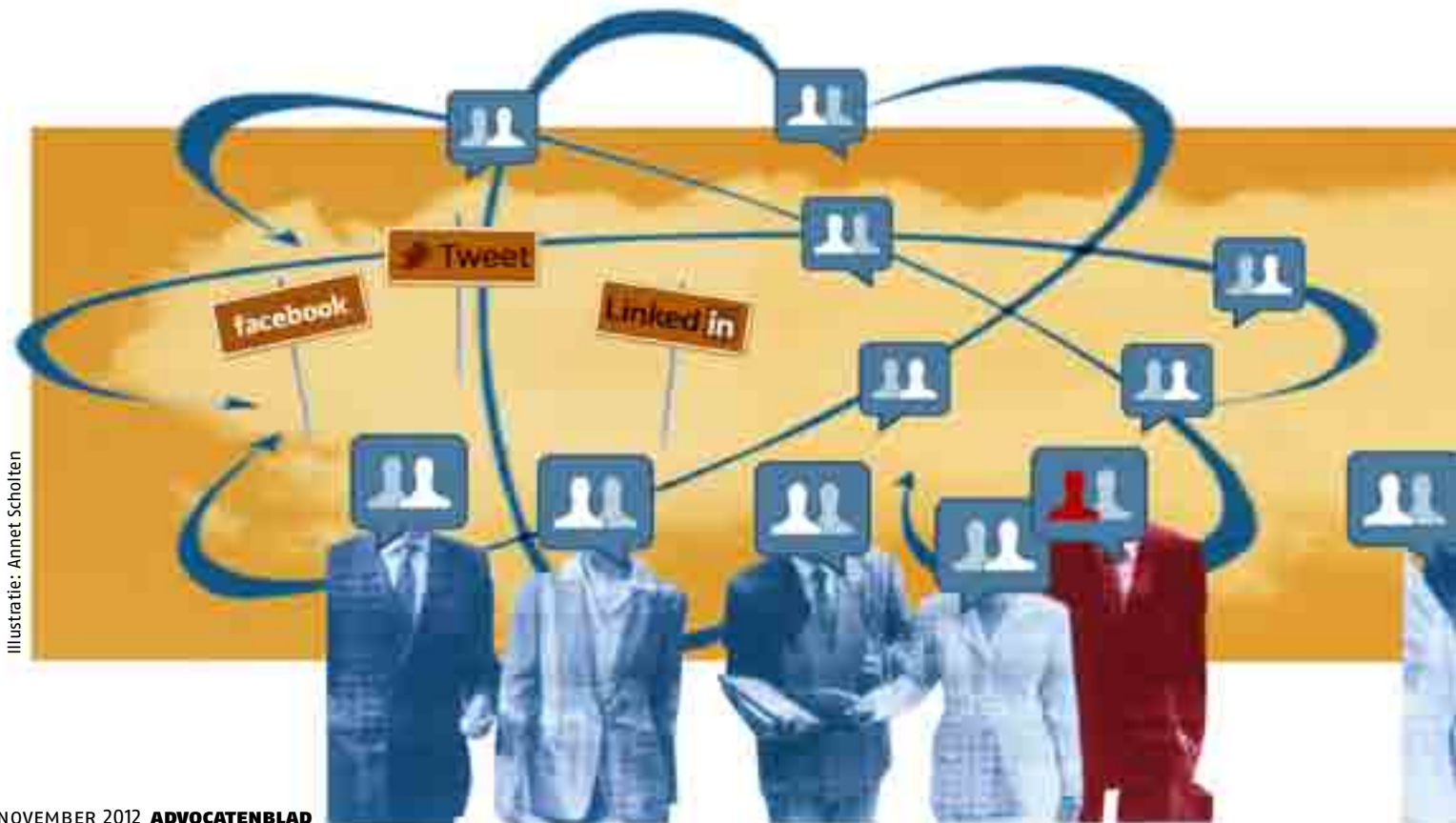
is hoogst ongebruikelijk. Daarnaast kan er op Twitter in het algemeen worden gecommuniceerd maar kan iemand ook persoonlijk worden aangeschreven door middel van een zogenaamde *mention*.

Op 24 november 2011 oordeelde de voorzieningenrechter Arnhem over een recruiter die via Twitter contact had gelegd met een kandidaat die zij bij haar vorige werkgever had geplaatst bij een opdrachtgever.³ De kandidaat reageerde via Twitter op de vacature en er volgde een correspondentie tussen de twee die voor iedereen zichtbaar was. De recruiter was met haar vorige werkgever een relatiebeding overeengekomen, dat haar

¹ Advocaat bij Aantjes Arbeidsrechtadvocaten in Den Haag en NMI-mediator.

² Rb. Arnhem (vzr.) 8 maart 2011, LJN: BP8592.

³ Rb. Arnhem (vzr.) 24 november 2011, LJN: BU7469.

Illustratie: Annet Scholten

gebood zich binnen een jaar na het einde van de arbeidsovereenkomst te onthouden van zakelijke contacten, op welke wijze en onder welke benaming dan ook, met relaties van het bedrijf. Op overtreding van het relatiebeding stond een boete van 5000 euro.

De vrouw verweert zich door te stellen dat zij de kandidaat niet heeft benaderd, maar dat hij reageerde op alle functies die zij op social media plaatste. Zij zijn bovendien bevriend geraakt en de vrouw vond het daardoor moeilijk de kandidaat te weigeren. De voorzieningenrechter volgt dit verweer niet en acht het vanwege de twitterberichten aannemelijk dat de vrouw het relatiebeding in elk geval eenmaal heeft overtreden. Zij wordt veroordeeld een boete van 5000 euro, te betalen aan haar ex-werkgever.

Het Gerechtshof Arnhem heeft bij arrest van 17 april 2012 het vonnis van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Arnhem van 24 november 2011 bekrachtigd.⁴ Naar mijn mening niet opzienbarend. De recruiter had haar relatiebeding overtreden en het ging om tweets die gericht waren aan de persoon zelf (*mentions*). Had de vrouw het gelaten bij de

algemene tweet waarin zij de vacature noemde, dan was er hoogstwaarschijnlijk anders geoordeeld.

'Conversaties via social media in beginsel privé'

Daarnaast kan van belang zijn of de uiting als zakelijk of als privé kan worden aangemerkt.

Een Maastrichtse voorzieningenrechter overwoog dat conversaties via social media zoals Hyves, Twitter, Facebook, WhatsApp enzovoort in beginsel beschouwd moeten worden als geschiedende in privésfeer van de betrokkenen – en dus vallende onder het grondrecht van vrije meningsuiting – tenzij daaruit duidelijk en ondubbelzinnig voor eenieder een zakelijk karakter blijkt.⁵

In deze zaak ging het om een dansleraar die ontslag nam en een eigen dansstudio opende. De dansschool vordert nakoming van het relatiebeding en beroept zich op uitgeprinte pagina's afkomstig van Facebook, Hyves en Twitter. Uit de Facebookpagina, de twitterpagina en de website van de dansleraar blijkt dat hij sinds het ontslag relaties, leerlingen, leden en/of

opdrachtgevers van de dansschool als vrienden heeft toegevoegd en/of daarmee gesprekken heeft gevoerd. De rechter oordeelt dat de dansleraar weliswaar contacten onderhoudt met de op die pagina's vermelde personen, maar niet dat hij die personen actief benaderd heeft om over te stappen naar zijn dansschool. Het relatiebeding is daarmee niet overtreden.

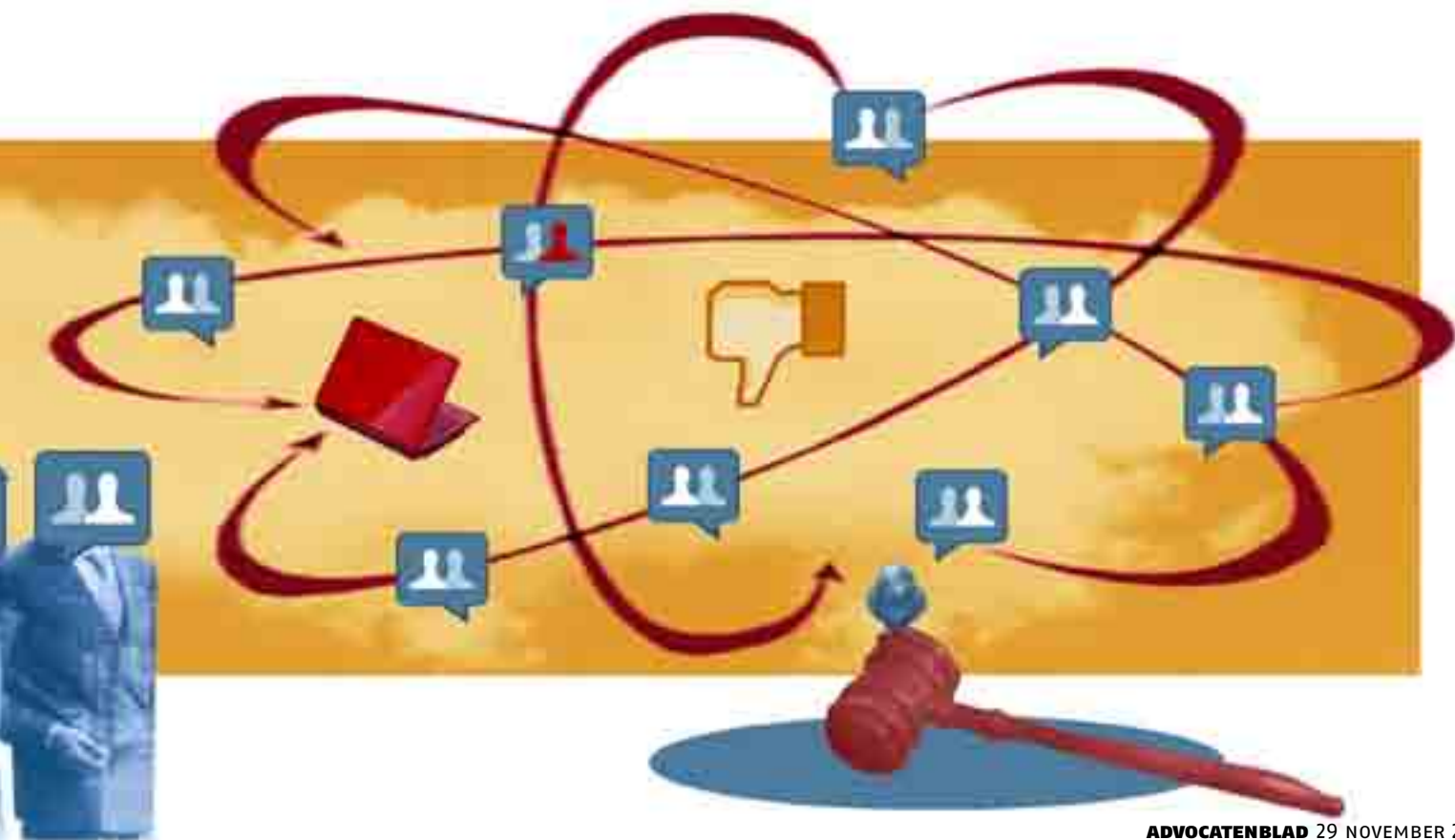
De voorzieningenrechter in Maastricht maakt niet alleen onderscheid tussen privé- en zakelijke contacten maar vindt ook dat het hebben van een contact via social media alleen niet leidt tot schending van het relatiebeding. Dat is opmerkelijk, want volgens het relatiebeding mocht de dansleraar op geen enkele manier contact onderhouden met de leerlingen, dus ook niet privé.

Arrest Haags Gerechtshof brengt meer duidelijkheid

Deze lijn werd doorgetrokken in een arrest van het Haagse Gerechtshof van 21 februari 2012. In deze zaak stelt een ex-werkgever geen vertrouwen te hebben in een ex-werknemer, een recruiter, met betrekking tot het naleven van het relatie- en geheimhoudingsbeding en wijst in dat verband naar twitterberichten van de recruiter. Uit die berichten blijkt dat de recruiter op Twitter aangeeft op zoek te zijn naar zzp'ers

5 Rechtbank sector kanton Maastricht (vzr.), 8 februari 2012, LJN: BV3122.

4 Gerechtshof Arnhem 14 april 2012, LJN: BW4592.

op het terrein van 'finance.' Het hof vindt dat de recruiter zich daarmee mogelijk op glad ijs begeeft, maar vooralsnog is het hof van mening dat met die twitterberichten nog geen sprake is van het 'onderhouden van zakelijke contacten', zoals door het relatiebeding verboden. Ook niet als men hier de zogenaamde 'volgers' betreft. Het volgen op Twitter is een eenzijdige actie vanuit de volger en niet specifiek geïnitieerd vanuit de eigenaar van het gevolgde twitteraccount. Een uitnodiging daarvoor en een acceptatie daarvan zijn (anders dan bijvoorbeeld bij de persoonlijke accounts op Facebook of LinkedIn) niet nodig. Het gaat bij een twitterbericht zoals hier aan de orde in feite om een moderne vorm van adverteren gericht op de gegadigden voor werk die zich (onweersproken) doorgaans bij meerdere bedrijven hebben ingeschreven en dus regelmatig in beide 'kaartenbakken' zullen zitten.

Opvallend is dat het gerechtshof onderscheid maakt tussen de diverse vormen van social media, waarbij van belang is dat bij Twitter – anders dan bij Facebook en LinkedIn – geen overeenstemming hoeft te worden bereikt over het volgen of gevolgd worden.

Het hof onderkent dat de twitterberichten zakelijk zijn; twitteren wordt immers beschreven als een moderne vorm van adverteren. Daarbij wordt bovendien erkend dat de tweets gericht zijn op gegadigden die zich doorgaans in meerdere kaartenbakken zullen bevinden; het is duidelijk dat daarmee bedoeld wordt dat daaronder (ook) kandidaten vallen die onder het relatiebeding vallen. Waarom dit zakelijk contact met volgers wel is toegestaan, is waarschijnlijk omdat de recruiter in deze kwestie zich in zijn twitterberichten niet rechtstreeks heeft gericht tot bepaalde volgers, maar algemene berichten plaatste waarin hij aangaf op zoek te zijn naar kandidaten. Inderdaad een moderne vorm van adverteren.

Rotterdamse rechter volgt Haags gerechtshof niet in Facebook-zaak

Hoewel het arrest van het Haagse gerechtshof duidelijk onderscheid maakt tussen

het rechtstreeks richten van berichten aan personen en algemene berichten via social media, heeft de voorzieningenrechter te Rotterdam op 29 augustus 2012 geoordeeld dat het plaatsen van berichten op Facebook een overtreding van het relatiebeding oplevert, ook al is niet aangetoond dat de betreffende ex-werknemer op Facebook 'bevriend' is met relaties van de ex-werkgever.⁶ De voorzieningenrechter acht het aannemelijk dat de ex-werknemer in een bodemprocedure zal worden veroordeeld tot betaling van een boete van 19.500 euro en handhaaft het gelegde beslag tot dat bedrag. Volgens de voorzieningenrechter is voor een overtreding voldoende dat

gerechtshof dat oordeelde dat berichten die niet rechtstreeks zijn gericht op klanten zijn te bestempelen als een moderne vorm van adverteren.

Conclusie

De rechtspraak laat nog geen duidelijke lijn zien. De aard van het netwerk, de wijze van communiceren (algemeen of direct) en de inhoud van de berichten lijken daarbij een rol te spelen. Daarnaast kan van belang zijn wie het contact heeft geïnitieerd en of het contact an sich als zakelijk of als privé moet worden beschouwd. Zo zullen huwelijksfelicities aan een relatie van de ex-werkgever via Facebook niet

berichten op Facebook klanten van de ex-werkgever hebben kunnen bereiken en is irrelevant of de berichten de klanten van de ex-werkgever daadwerkelijk hebben bereikt. Dat zou betekenen dat de ex-werknemer, die zijn nieuwe bedrijf promootte op Facebook, ook met een opgehangen affiche in de stad of een advertentie in de krant of langs het voetbalveld het relatiebeding zou hebben overtreden; ook in dat geval zou de uitlating immers klanten van de ex-werkgever kunnen bereiken. Dat gaat naar mijn mening te ver en staat haaks op het arrest van het Haagse

snel tot overtreding van het relatiebeding leiden, maar is een promotie van het net gestarte eigen bedrijf via LinkedIn waar er een connectie bestaat met diezelfde relatie al twijfelachtig en zal een twitterbericht dat aan die relatie is gericht en waarin diensten worden aangeboden, leiden tot overtreding van het relatiebeding. Totdat de rechtspraak meer duidelijkheid biedt, doen werkgevers en werknemers er verstandig aan te beseffen dat een relatiebeding wellicht niet meer volstaat en afspraken te maken over de contacten die de werknemer via social media heeft als onderdeel van de vaststellingsovereenkomst of – op voorhand – in een zogenaamd netwerkbeding.

⁶ Rechtbank Rotterdam, (vzr.) 29 augustus 2012, LJN: BX7261.

“Ruim
400 kantoren
werken
met Advocaat
Centraal”

AdvocaatCentraal: eenvoudig en sneller declareren!

Speciaal ontwikkeld voor de advocatuur en zeer gebruiksvriendelijk:

- basisfuncties als relatie- en dossierbeheer, urenregistratie en declaratie
- specifieke functies voor de Toevoegingen, Faillissementen en Mediation
- administratieve handigheden zoals de mogelijkheid tot het splitsen van declaraties, termijnbewaking en uitgebreide rapportages

Tot 80% voordeliger

On-line toepassing, software installeren en onderhouden is niet meer nodig:

- altijd de nieuwste software versie
- altijd en overal inloggen en dossiers raadplegen
- direct aan de slag, binnen enkele minuten uw eerste declaratie
- 70% tot 80% lagere jaarkosten
- optimaal beveiligd en 99,9% van de tijd beschikbaar

Informatie of demonstratie?
Neem contact op met:

AdvocaatCentraal
Amsterdamsestraatweg 45
3744 MA Baarn
035-5435566
info@advocaatcentraal.nl
www.advocaatcentraal.nl

Masterclass ArbeidsRecht in de sneeuw

WOENSDAG 13 MAART T/M ZONDAG 20 MAART 2013
GRAND HOTEL SAVOIA TE CORTINA D'AMPEZZO, ITALIË

- Intensieve interactieve masterclass en sportieve ontspanning in de sneeuw
- Schrijf u voor 15 december 2012 in en ontvang 5% korting op uw inschrijfgeld
- Inclusief extra studiemiddag (4PO) exclusief voor de deelnemers aan de studiereis!
- Voorgaande editie beoordeeld met een 8,1!

 Kluwer
a Wolters Kluwer business

Meer informatie of inschrijven:
www.kluwer.nl/cortina

Slimme advocaten werken samen.

Maak jij binnenkort onderdeel uit van een landelijk
bekend en ondernemend advocatenverband?

Kijk op www.advocoeur.nl

advocoeur
SAMEN SLIMMER

Juris **Didact** praktische nascholing
voor de jurist

Het nieuwe, eigentijdse nascholen voor de jurist

JurisDidact, het nieuwe nascholingsinstituut voor juristen, biedt:

- 3-punts cursusprogramma's over een deelonderwerp
- eLearning (altijd en overal benaderbaar)
- dezelfde cursusstof in een cahier (handig als naslagwerk)

▼ **Maximale keuzevrijheid: u bepaalt waar én wanneer u studeert**

▼ **Nu beschikbaar: Burgerlijk Recht 2012-2013 met
5 cursusprogramma's**

▼ **Strafrecht en Bestuursrecht**

Zie www.jurisdidact.nl voor het volledige cursusaanbod.

Introductieabonnement Burgerlijk Recht

Korting tot 1 januari 2013 op een jaar-
abonnement Burgerlijk Recht 2012-2013:
voor € 550,- i.p.v. € 750,- Meld u aan op
www.jurisdidact.nl en voer de actiecode **JURoo6**
in. De bijbehorende cahiers krijgt u nagezonden.
Los programma: €195,-.

NB. Certificaten worden alleen toegekend aan abonnees en kopers van losse programma's.

JurisDidact is een uitgave van Domus Editoria

Bouwman · Thewessen · Van Winden
ADVOCATEN

Ons multi-service advocatenkantoor in het centrum van
de gemeente Westland, arrondissement Den Haag heeft
vanwege een snel groeiende praktijk op korte termijn
ruimte voor een doortastende:

ADVOCAAT

(medewerker)

VASTGOED

Wij zijn op zoek naar een advocaat die ambitieus is en in
staat is om complexe zaken zelfstandig, pragmatisch en
op kwalitatief hoog niveau te behandelen. Ons kantoor
biedt alle mogelijkheden voor specialisatieopleidingen.

schriftelijke reacties met cv kunt u richten aan:
mr. J.P.G. Bouwman
Verhagenplein 1
2671 HS Naaldwijk
of mail naar bouwman@btwadvocaten.nl

www.btwadvocaten.nl

Advocaat, let op uw (internationale) zaak

De kantoorbetekening is waarschijnlijk geen alternatief voor BetekeningsVo in grensoverschrijdende zaken binnen de EU.

Tekst: dr. Mirjam Freudenthal¹

In het arrest van de Hoge Raad van 18 december 2009² is het standpunt ingenomen dat bij een grensoverschrijdende betekening binnen de EU de kantoorbetekening³ de BetVo-II (Vo. nr. 1393/2007) buiten toepassing stelt. De HR heeft zich bij zijn motivering gebaseerd op de MvT bij de uitvoeringswetgeving van BetVo-II. De wetgever verklaarde daarbij dat overweging 8 van de BetVo-II in het bijzonder is opgenomen met het oog op de Nederlandse kantoorbetekening. De HR heeft in zijn arrest dit standpunt gevolgd waarmee bij zijn uitleg de Europese context van overweging 8 niet is meegewogen. Opmerkelijk was ook dat de HR, ondanks interne verdeeldheid, geen noodzaak zag tot het stellen van prejudiciële vragen.⁴

Beroofd van nuttig effect

Met zijn conclusie van 20 september 2012 heeft de A-G bij het HvJ EU⁵ uitleg gegeven over de BetVo-II, met onder meer een overweging die gewijd is aan overweging 8. De zaak betreft de Poolse rechtelijke verplichting voor buitenlandse partijen

om een Poolse procesvertegenwoordiger aan te wijzen die belast is met het in ontvangst nemen van de te betekenen stukken, zodat grensoverschrijdende betekening achterwege kan blijven.

Na een uitvoerige analyse concludeert de A-G dat deze verplichting in strijd is, zowel met de letter als met het doel en de algemene opzet van Vo nr. 1393/2007. Daardoor wordt de BetVo-II van haar nuttig effect beroofd, omdat het daarbij ingestelde systeem van betekening en kennisgeving van gerechtelijke stukken wordt omzeild.

Strikt overleg

De A-G betreft overweging 8 van de verordening ook in zijn analyse door zich de vraag te stellen of overweging 8 in deze zaak tot een uitzondering op de toepasselijkheid van de verordening kan leiden. Overweging 8 luidt dat de verordening niet van toepassing is op de betekening en de kennisgeving van een stuk aan de gevolmachtigde vertegenwoordiger van de partij in de lidstaat waar de procedure plaatsvindt, ongeacht de woonplaats van die partij. De A-G vervolgt dan dat hij van mening is dat deze uitzondering, die overigens alleen in de considerans wordt genoemd en niet in een bepaald artikel terugkomt of nader wordt uitgewerkt, strikt moet worden uitgelegd.⁶ Behalve

op de aanwijzing van een procesgemachtigde ziet zij volgens de A-G slechts op de vrijwillige woonplaatskeuze die het gevolg is van een wilsuiting waarbij aan de persoon bij wie domicilie wordt gekozen, de bevoegdheid wordt toegekend om de gerechtelijke stukken in ontvangst te nemen (ov. 64).

Naar Nederlands recht eindigt de procedure in eerste instantie met het eindvonnis. In hoger beroep (of cassatie) zal de betekening van de dagvaarding opnieuw volgens de BetVo-II aan de buitenlandse partij moeten plaatsvinden tenzij reeds een woonplaatskeuze is gemaakt. Volgens de A-G kan de betekening aan de vrijwillig gekozen woonplaats dus niet gelijkgesteld worden met de kantoorbetekening, die immers buiten de wil van geïntimeerde plaatsvindt.

Het wachten is nu op het arrest van het HvJ EU in deze zaak. De kans is reëel dat deze de conclusie van de A-G volgt. Daarmee zou een einde komen aan de mogelijkheid om de kantoorbetekening in grensoverschrijdende zaken binnen de EU te hanteren als alternatief voor BetVo-II. Het lijkt mij duidelijk dat advocaten die voor zeker willen gaan vanaf heden naast een kantoorbetekening in elk geval ook een internationale betekening conform art. 56 lid 3 Rv door de deurwaarder laten verrichten en de dagvaarding met een vertaling in de vereiste taal rechtstreeks per aangetekende post aan de wederpartij laten verzenden.

¹ Onderzoeker aan de Universiteit Utrecht.

² LJN: BK3078, NJ 2010, 111, m.nt. P. Vlas, JBPr2010/7, m.nt. M. Freudenthal. Zie ook uitvoeriger M. Freudenthal, Grensoverschrijdende betekening in burgerlijke en handelszaken, Sdu Uitgevers, Den Haag 2011, par. 6.10.

³ Art. 63 Rv.

⁴ Hoge Raad der Nederlanden, verslag over 2009-2010, p. 16.

⁵ Conclusie A-G Y. Bot, zaak C-325-11, Alder en Alder/Orlowska.

⁶ Het HvJ EG heeft reeds in de zaak C-162/97 (Nilsson e.a. r.o. 54) overwogen dat de considerans van een gemeenschapshandeling geen bindende rechtskracht heeft, zie JBPr2010/7, m.nt. M. Freudenthal.

Fidura Kleos

Altijd en overal uw dossiers en administratie bij de hand

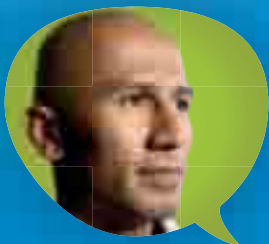
Hét all-in pakket voor de advocatuur

Met Fidura Kleos beheert u al uw contacten, documenten, dossiers, urenregistratie, e-mail en agenda's eenvoudiger dan ooit. Waar en wanneer u maar wilt!

De voordelen van Fidura Kleos op een rij:

- all-in pakket voor optimale ondersteuning van uw werkproces
- al uw dossiers en administratie overzichtelijk bij elkaar
- altijd en overal te raadplegen
- werken vanaf uw smartphone of tablet
- zeer gebruiksvriendelijke en intuïtieve interface
- online product, dus geen zorgen over systeembeheer
- voordelig geprijsd: slechts € 44,- per persoon per maand

Dagelijks werken meer dan 6000 juridische professionals met Fidura-producten:

Arash Malekshahi,
Groot & Schoo Advocaten,
Groningen

'Na het gebruik van meerdere pakketten ben ik tot de conclusie gekomen dat Kleos de beste prijs/kwaliteit biedt en het meest gebruikersvriendelijk is. Bovendien kun je er direct mee aan de slag.'

Kicky Hamer,
advocatenkantoor Kicky Hamer,
Bussum

'Veilige back-up in de cloud en een uitstekende servicedesk maken Kleos praktisch en betrouwbaar.'

Bezoek www.fidurakleos.nl voor meer informatie

 Kluwer
a Wolters Kluwer business

Fidura

Art. 80a RO en (kansloze) strafcassaties

Sinds de inwerkingtreding van art. 80a RO moet de cassatieadvocaat zich goed bewust zijn van de aangescherpte eis voor cassatiemiddelen die inmiddels onverkort geldt.

Tekst: Joost Nan¹

Op 1 juli trad de Wet versterking cassatierechtspraak in werking, waardoor art. 80a aan de Wet op de rechterlijke organisatie is toegevoegd.² Die bepaling houdt voor alle zaken bij de Hoge Raad in, dat het beroep in cassatie niet-ontvankelijk kan worden verklaard 'wanneer de aangevoerde klachten geen behandeling in cassatie rechtvaardigen, omdat de partij die het cassatieberoep instelt klaarblijkelijk onvoldoende belang heeft bij het cassatieberoep of omdat de klachten klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden'.³

Ontvankelijkheid en art. 80a RO

In strafzaken kan elke advocaat in Nederland ook na 1 juli 2012 nog steeds een cassatieschriftuur indienen. Anders dan in civiele zaken hoeft de strafpleiter (nog) niet de status van 'advocaat bij de HR' te hebben. Dat neemt niet weg dat ook aan de raadsman per 1 juli 2012 meer eisen worden gesteld. De HR heeft daarover bij uitspraken van 11 september 2012 een eerste invulling gegeven.³

Voor de ontvankelijkheid van het cassatieberoep is sinds lange tijd al een schriftuur, houdende een of meer deugdelijke middelen van cassatie van de hand van een raadsman vereist (ingevolge art. 437 lid 2 en 447 lid 5 Sv). Bij gebrek aan een dergelijk middel werd de niet-ontvankelijkheid altijd al uitge-

‘Dat neemt niet weg dat ook aan de raadsman per 1 juli 2012 meer eisen worden gesteld’

sproken.⁴ Daarnaast was er de bekende vereenvoudigde afdoening op de voet van art. 81 RO na een conclusie van de advocaat-generaal.

Door art. 80a RO kan een cassatieberoep nu dus al bij de poort worden geweerd, wegens een gebrek aan belang of een anderszins kansloze klacht. Een niet-ontvankelijkheidsverklaring kan pas volgen na een inhoudelijke beoordeling van de schriftuur, maar de winst wordt bereikt door de snelle 'afwerking.' Gelet op art. 80a lid 4 RO kan de HR namelijk volstaan met de motivering van het eerste lid en komt er van het parket ook geen conclusie, hetgeen een hoop werk scheelt.⁵

Als voorbeelden van klachten met een gebrek aan belang geeft de HR, naast het aanvallen van voor de belanghebbende gunstige beslissingen, onder meer het achterwege laten van de in art. 27 Sr bedoelde aftrek, het ontbreken van een beslissing over het beslag, het niet-vermelden van de wettelijke voorschriften, het niet-opnemen van de tenlastelegging of de vordering van het OM en het ver-

zuim de zaak op de voet van art. 495b, eerste lid, Sv achter gesloten deuren te behandelen, terwijl de verdachte ten tijde van die behandeling meerderjarig was. Ook kleine schoonheidsfoutjes met betrekking tot de bewijsmotivering kunnen niet meer aan de HR worden voorgelegd. Voorheen leidden al deze klachten nog wel tot vernietiging en/of bewerkelijke hersteloperaties van de HR.

Bij klachten die niet tot cassatie kunnen leiden, moet onder meer gedacht worden aan klachten die geen beslissing van de rechter aanvallen, te feitelijk zijn of steunen op niet vastgestelde of aangevoerde feiten, niet voor het eerst in cassatie kunnen worden opgeworpen, de vrijheid van de feitenrechter miskennen of eisen stellen die het recht niet kent. Als er meerdere klachten in cassatie worden opgeworpen, dan volgt alleen de niet-ontvankelijkheid als niet één een behandeling in cassatie rechtvaardigt. In het andere geval worden de ondeugdelijke klachten dan op de voet van art. 81 RO afgedaan.

De onmiddellijke werking van art. 80a RO

Uit de conclusies van de A-G's Knigge, Machielse en Vellinga bleek dat de wetgever zich niet zo druk heeft gemaakt om overgangsrecht aangaande art. 80a RO voor lopende zaken.⁶ Het artikel kan volgens de wetgever meteen worden toegepast, zij het dat de HR het volgens hem niet zou toepassen op zaken die reeds in behandeling waren genomen. Onduidelijk bleef wat hiermee werd bedoeld. Knigge meende dat een redelijke oplos-

¹ Advocaat bij Gilhuis Advocaten te Dordrecht en lid van de Vereniging van Cassatieadvocaten in Strafzaken

² Stb. 2012, 116 en 175.

³ HR 11 september 2012, LJN: BX004, BX0129, BX0146 en BX0132.

⁴ Zie hierover A.J.A. van Dorst, *Cassatie in strafzaken*, Deventer: Kluwer 2009, p. 172 e.v.

⁵ Want dat is een bewerkelijke taak, vgl. Van Dorst, a.w., p. 65-66.

⁶ Zie bijvoorbeeld de conclusie van Knigge, punt 5.1.3 e.v.

sing kon worden bereikt door art. 80a RO alleen toe te passen op schrifturen die zijn ingediend na 1 juli 2012. Machielse zag evenwel geen inhoudelijk verschil tussen het reeds geldende art. 81 RO en art. 80a RO, zodat laatstgenoemde bepaling meteen kan worden toegepast op reeds voor 1 juli 2012 ingediende schrifturen. Vellinga wilde nog differentiëren tussen zaken die klaarblijkelijk ongegrond zijn en zaken die klaarblijkelijk zonder voldoende belang zijn.

De HR stelt simpelweg vast dat art. 80a RO op zich meteen toegepast kan worden in alle lopende cassatiezaken, maar dat hij de cassatieadvocaat nog even respijgt om daarvan doordrongen te raken.

Omdat de indieners van een schriftuur voor 1 juli 2012 nog geen rekening hoefden te houden met het nieuwe wapen van ons hoogste rechtscollege, wordt het artikel pas toegepast op schrifturen die vanaf die datum zijn binnengekomen. Ook heeft de HR een overgangperiode ingesteld voor schrifturen die tot 1 oktober 2012 zijn ingediend. In die zaken zal hij terughoudendheid betrachten bij de toepassing van art. 80a RO.

Kortom

In de schriftuur zal het belang van het cassatieberoep nog eens benadrukt moeten worden. Van advocaten verlangt de HR 'dat de schriftuur een toelichting

bevat met betrekking tot het belang bij het ingestelde cassatieberoep en dus ook het – rehtens te respecteren – belang bij vernietiging van de bestreden uitspraak en een nieuwe feitelijke behandeling van de zaak'. Advocaten die dat na 1 juli 2012 onvoldoende hebben gedaan, zouden van de gelegenheid gebruik kunnen maken om pleidooi aan te vragen op de voet van art. 438 lid 2 Sv, al of niet schriftelijk.⁷ Desnoods kan als laatste redmiddel nog in het antwoord op het (schriftelijke) standpunt van de A-G, dat art. 80a RO kan worden toegepast, in worden gegaan op de belangen.

⁷ Dat heeft de HR ook liever, zie art. VIII van het Procesreglement van de strafkamer van de HR.

(advertentie)

Smit & De Hart

ADVOCATEN

Smit & De Hart Advocaten is een sinds 1988 bestaand kantoor met advocaten, ieder deskundig op zijn of haar rechtsgebied. Met een mix van jong en oud bieden wij een leuke, informele werksfeer. Wij willen ons team uitbreiden met een ondernemende collega die met overtuiging te werk gaat. Daarom zijn wij op zoek naar:

**een advocaat-stagiair
of een advocaat-medewerker**
voor de civiele praktijk

Ons kantoor biedt je de ruimte voor verdere ontwikkeling en specialisatie. Een zelfstandige manier van werken is een pre.

Je sollicitatie kun je tot en met 13 december 2012 richten aan de heer mr. E.P.M. (Eugène) Smit op het e-mailadres smit@winsmart.nl.

www.winsmart.nl | kantoor Vught | Helvoirtseweg 1 | 5261 CA VUGHT
kantoor Wijk en Aalburg | Kortestraat 20 | 4261 AA WIJK EN AALBURG

JONKER ABELN ADVOCATEN

Jonker Abeln Advocaten zoeken een

advocaat (m/v)

die zich op basis van kostendeling bij hen wil aansluiten.

Het kantoor telt thans vijf partners. Het is gevestigd in Amsterdam Oud-Zuid. De kern van de praktijk bestaat uit advisering en procespraktijk in civiele zaken t.b.v. ondernemingen en particulieren. Het kantoor onderhoudt specialistische praktijken in, onder meer, huurrecht, arbeidsrecht en onteigeningsrecht. Het kantoor is aangesloten bij een internationaal opererend netwerk.

Het kantoor zou eventueel ruimte kunnen bieden aan een tweetal advocaten.

Nadere inlichtingen kunnen worden verkregen bij:
 mr. J. Berkvens - berkvens@jonkerabeln.nl en bij
 mr. R.V.H. Jonker - jonker@jonkerabeln.nl
 (tel.: 020 – 676 51 95).

Vergeet niet je stap te maken!

DPA Legal voor Advocaten en Bedrijfsjuristen

Af en toe van baan verwisselen maakt gelukkiger. Van tijd tot tijd een nieuwe omgeving met nieuwe werkzaamheden geeft aanzienlijk meer voldoening en zelfvertrouwen. Inkomen en beroepsstatus nemen bovendien aantoonbaar toe. DPA Legal helpt jou je juridische carrière vorm te geven. Wij kennen het juridische landschap als geen ander en kunnen jouw wensen en behoeften in verschillende fasen van je leven concreet in kaart brengen.

Overstappen binnen de advocatuur, naar het bedrijfsleven of juist weer terug naar de advocatuur? Zoveel juristen en bedrijven; zoveel wensen. Per individu en per levensfase verandert de behoefte naar werk. Om die behoefte te vervullen is meer nodig dan een simpele match tussen een CV en een vacature. Door onze aanpak, kennis, ervaring en ons uitgebreide netwerk kunnen we nét iets verder kijken en een stapje verder gaan. En dat werkt in het voordeel van onze kandidaten én opdrachtgevers.

Neem contact met ons op voor nadere informatie of een oriënterend gesprek. We vertellen je graag meer over onze aanpak.

Als zelfstandige business unit van DPA Group richt DPA Legal zich op de arbeidsmarkt voor juristen met minimaal vier jaar relevante ervaring opgedaan in het bedrijfsleven of de advocatuur. We vervullen tijdelijke en vaste posities voor de advocatuur en in het bedrijfsleven.

DPA Legal Parklaan 48 1405 Bussum T +31 (0)35 625 05 05 jurist@dpa.nl www.dpalegal.nl

DPA | Legal
DETACHERING

Inhoud

Aflevering 2 – 29 januari 2011 – J

- 26 Kantonrechter Almelo
24 december 2010, nr. 357872 EJ VERZ 10-1839, LJN BO85
Ontbinding. Reflexwerking Ontslagbesluit. Afwijking van afspe-
gelingsbeginsel in ontbindingsprocedure mogelijk. Afwijzing
[BW art. 7:685; Ontslagbesluit art. 4.2; WOR art. 25]
- 27 Kantonrechter Amsterdam
27 september 2010, nr. 1172276 EA VERZ 10-1309, LJN BO84
Ontbinding. Liefdesrelatie met oprichter en senior partner v
concurrerend advocatenkantoor.
[BW art. 7:685; EVRM art. 8]
- 28 Voorzieningenrechter Kantonrechter Heerenveen
13 oktober 2010, nr. 330669CV EXPL 10-5118
Studiekostenbeding. Begrip "totale cursuskosten" onduidel
dus kosten niet verhaalbaar.
[BW art. 7:611]
- 29 Kantonrechter Heerenveen
6 december 2010, nr. 335875VZ VERZ 10-366, LJN BO64
Collectief ontbindingsverzoek. Werkgever ontvankelijk onder
schenden WMCO en WOR. Correct toepassen had situatie n
anders gemaakt.
[BW art. 7:685; WMCO art. 6; WOR art. 25]
- 30 Kantonrechter Helmond
29 november 2010, nr. 717876, EJ verz. 165/10, LJN BO705
Ontbinding. Bevoegdheid kantonrechter. Begrip "woonplaat
[BW art. 1:10, 7:685; EEX-Verordening Brussel I art. 4, 20]

*inclusief noot

Sdu Uitgevers en het Hugo Sinzheimer Instituut presenteren: Het 28^e «JAR» Verklaard Seminar

Maandag 10 december 2012
16.15 – 20.00 uur
Okura Hotel
Amsterdam

Tijdens deze bijeenkomst behandelen prof. mr. E. Verhulp, mr. dr. M.S.A. Vegter en prof. mr. J.M. van Slooten de meest relevante uitspraken die zijn gepubliceerd in de «JAR» in de voorgaande zes maanden.

€ 50,- korting voor abonnees

Hebt u een abonnement op «JAR», «JAR» Online of *OpMaat_Arbeidsrecht*? Dan betaalt u slechts € 325,- (incl. btw) i.p.v. € 375,- (incl. btw).

Kijk voor meer informatie op
www.jarzojaar.nl

U kunt zich aanmelden via:

Hugo Sinzheimer Instituut
T.a.v. mw. M.A.H. Kroon
Postbus 1030
1000 BA Amsterdam

E-mail: jarverklaard28@gmail.com
Telefoon: 020-525 34 00

Is de nieuwe Beroepsopleiding Advocatuur *2025-proof*?

Over een klein jaar start naar verwachting de nieuwe stagiaireopleiding. Maar maakt deze hervorming van de 34-jarige 'oude' beroepsopleiding de stagiaire ook gereed voor de ontwikkelingen van de advocatenpraktijk in de toekomst?

Tekst: Carolijn Winnubst¹ en Christ'l Dullaert²

Per 1 september 2013 is het waarschijnlijk zover. Dan gaat de nieuwe stagiaireopleiding, de Beroepsopleiding Advocatuur (BA), van start. De Orde heeft het curriculum bekendgemaakt. De inkoopprocedure voor het (doen) ontwikkelen, organiseren en verzorgen van het onderwijs en de examinering is inmiddels gesloten. Hiermee zet de lang verwachte hervorming een wezenlijke stap voorwaarts. Maar in hoeverre is deze nieuwe beroepsopleiding *2025-proof*?

Om deze vraag te beantwoorden, volgt eerst een beschrijving van het curriculum van de BA; vervolgens gaan we in op wat de beginnende advocaat van de toekomst moet weten en kunnen. We sluiten af met een aantal aanbevelingen die ervoor zorgen dat aanstormende advocaten volledig toegerust hun weg naar 2025 kunnen (ver) volgen. Het zou toch zonde zijn als de lang verwachte hervorming meteen al door de ontwikkelingen in de advocatuur wordt ingehaald?

Curriculum BA

De BA behelst fundamentele veranderingen in de kosten voor de organisatie, de duur en – uiteraard – de inhoud van de opleiding. Over al deze onderwerpen is veel te zeggen, in dit artikel beperken we ons tot de inhoud: het curriculum. Daarover wordt in de offerteaanvraag Uitvoeringsorganisatie BA gezegd dat

'het doel van de BA is de kwaliteit van de opleiding naar een hoger plan te tillen. Advocaten moeten beter uitgerust zijn op de toegenomen complexiteit van de praktijk. Rechtsgebieden zijn ingewikkelder en de cliënt vraagt meer. Primair betekent dat een betere aansluiting op de behoeften van de praktijk, secundair dat het academische niveau van de opleiding dat van de masterfase van de rechtenstudie overstijgt'.³

Stagiaires moeten straks kiezen uit de leerlijnen burgerlijk recht, bestuursrecht en strafrecht inclusief keuzevakken in een major- en een minorvariant met keuzevakken al dan niet vrij van leerlijn en het vak jaarrekeninglezen. Daarnaast krijgen ze gedurende de drie stagejaren les in vaardigheden – schriftelijke en communicatieve vaardigheden, presenteren, onderhandelen, en timemanagement – en in beroepsattitude en -ethiek. De Orde wil dat in elk geval alle cognitieve vakken afgesloten worden met een toets.

De kennis en kunde van de advocaat van de toekomst

Opvallend is dat niet de Algemene Raad van de Orde noch de commissie-Kortmann⁴ een visie heeft op de ontwikkeling naar een bekwaam advocaat in het licht van de toekomst van de advocatenpraktijk.⁵ Dit in tegenstelling tot andere organisaties zoals de Raad voor de Recht-

spraak⁶ en de Universiteit Utrecht. Hoewel – gelukkig – niemand de toekomst kan voorspellen, is er genoeg onderzoek beschikbaar over de wereldwijde ontwikkelingen en de mogelijke effecten hiervan. Volgens The Hague Institute for Global Justice (Hiil) bijvoorbeeld, zal het proces van globalisering de volgende twintig jaar traditionele ideeën over recht en bestuur in de 21ste eeuw aantasten en uitdagen, onder meer door digitalisering, groei van de populatie, klimaatverandering en schaarste aan bronnen.⁷ Wat Hiil beschrijft, geldt ook voor de wereld van advocaten:⁸ ook – juist? – de advocatuur beweegt, verandert en ontwikkelt zich voortdurend en steeds sneller. Het werk van de kennisprofessional wordt steeds complexer en hij/zij moet in staat zijn steeds meer variabelen en belangen af te wegen.⁹

Kennis en kunde

De waarde van een advocaat wordt meer en meer bepaald door de mate waarin deze het juridisch specialisme kan combineren met kennis van de context waarin een cliënt zich beweegt. De eigen competenties, vermogens en vaardigheden spelen hierbij een belangrijke rol. Steeds verdergaande kennisontwikkeling en -benutting zijn bepalende factoren voor het succes van kantoor. Het gaat niet meer alleen over het 'weten' (de kennis) maar

1 Opleidingsmanager Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, advocaat en NMI-registermediator. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

2 Directeur van Le Tableau B.V. en auteur van onder andere *Yoga in je toga*.

3 Zie voor uitgebreide toelichting Bijlage B: www.advocatenorde.nl/7834/consumenten/offerteaanvraag-inkoopprocedure-uitvoeringsorganisatie-ba.html.

4 De Commissie-Kortmann heeft met haar advies 'Met recht Advocaat, Een nieuwe opleiding: de Stagiaire-opleiding', de basis gelegd voor de BA.

5 In de offerte voor de uitvoeringsorganisatie wordt een visie op de BA gevraagd.

6 Zie www.rechtspraak.nl, onder 'Visie op de rechtspraak.'

7 Hiil heeft in vier scenario's 'The Law of the Future' verkend en beschreven, zie: www.hiil.org.

8 Christ'l Dullaert, *Yoga in je toga*, SDU 2010, p.14.

9 'Drie – Vormgeven aan organisatieontwikkeling,' Ingelien Veldkamp en Manon Ruijters, 2012.

juist ook over het ‘kunnen’ (de kunde)¹⁰. En omdat je voor het eerste (een linkerhersen helftactiviteit) steeds vaker kunt terugvallen op technologie, is het ook voor advocaten noodzakelijk om juist de rechterhersen helft te ontwikkelen zodat ze de technologie optimaal kunnen benutten. Het vermogen om zich steeds sneller en gemakkelijker vaardigheden¹¹ eigen te maken is daarbij cruciaal. De advocaat van de toekomst zal zijn rechterhersen helft – die staat voor creativiteit, empathie en visualisatie – meer moeten gebruiken.

Ter illustratie: vorig jaar stelde de toonaangevende professor Stephen Mayson tijdens een debat in Londen dat de rechtenfaculteiten juristen niet opleiden tot ‘advocaten die doen wat de markt wil, wanneer de markt dat wil en tegen prijzen die de markt wil’. Zo beschouwd kan het geen verrassing zijn dat een bedrijf als Co-op Legal Services door zijn focus op de markt goede resultaten boekt en in nog geen vijf jaar tot een miljoenenbedrijf is uitgegroeid. Ofwel: nieuwe vaardigheden zoals kennisdelen en meer marktgericht denken zijn essentieel om de eerstvolgende jaren ongeschonden door te komen.

Meer aandacht voor de rechterhersen helft

Bij het lezen van het curriculum lijkt het er meer op dat er een stap achteruit wordt gezet. Het wordt straks nog meer cog-

nitie, nog meer studie en nog strengere examinering. Maar waar leidt dat toe als zoekmachines beter kunnen zoeken dan juristen? Of als andere marktpartijen een deel van het werk overnemen? Tijdens de BA en het verdere verloop van de loopbaan leert de advocaat heus wel zijn klasieters van de ‘A naar B’-trajecten.

Onze zorg is dat het leren in de BA beperkt blijft tot de linkerhersen helft, althans dat daar te veel nadruk komt te liggen en dat de ontwikkeling van in elk geval voor de toekomst belangrijke vaardigheden onvoldoende aandacht krijgt.

Wij pleiten daarom voor meer aandacht voor en ontwikkeling van de rechterhersen helft, een pleidooi dat in het in opdracht van de OSR opgestelde rapport *Advocaat van de toekomst opleiden* wordt onderstreept. Een greep uit onze ideeën waar een *2025-proof* advocaat op getraind moet worden: emphatische, zelfreflectieve, creatieve en probleemoplossende vaardigheden; leren om kennis te vinden en te delen; projectmanagement en leidinggevende vaardigheden, ook binnen een ‘virtueel’ team; leren geven en ontvangen van feedback; kennis van alle automatiseringsmaterie en bijkomende risico’s.

Het voorgaande betekent dat de traditionele en overwegende leervorm van de BA, te weten informatieoverdracht (een linkerhersen helftactiviteit), onvoldoende is om het leerproces naar de vakbekwaamheid voor de toekomst werkelijk te borgen. Meer variatie in leervormen in de BA is noodzakelijk. Denk bijvoorbeeld aan werkplekleren, een vorm waarmee

een direct verband wordt gelegd tussen het geleerde en de eigen praktijk. Een pleittraining aan de hand van het eigen pleidooi of het oefenen met het geven en ontvangen feedback met kantoorgenoten. Hiermee geef je meteen een belangrijke aanzet tot de toepassing van de aangeleerde vaardigheden in de dagelijkse praktijk.

Conclusie

Wij hopen dat de Orde en de partijen die hebben gereageerd op de mogelijkheid de uitvoeringsorganisatie van de BA te worden en de partijen die streven geaccrediteerd te worden voor één of meerdere leerlijnen onze aanbevelingen meenemen in de definitieve vormgeving van de BA.¹² Dat advocaten uitstekende juristen moeten zijn, staat buiten kijf. Daar kan het ons inziens echter niet bij blijven. Een *2025-proof* advocaat moet veel meer kunnen. Daarom pleiten wij ervoor dat de BA meer rekening houdt met de toekomst van de advocatenpraktijk.

¹² Interessante ontwikkeling is dat de besturen van de Faculteiten der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Utrecht, de Universiteit Leiden, de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam besloten hebben zich niet in te schrijven voor de offerteaanvraag voor de Uitvoeringsorganisatie. Het was hen onmogelijk binnen de krappe termijn een goed onderwijsprogramma te garanderen, de organisatie goed in kaart te brengen en een realistische en haalbare exploitatie te ontwikkelen.

¹⁰ *Het organiseren van competentieontwikkeling*, Paul Keursten, september 1998.

¹¹ T.a.p. Yoga in je toga, p. 63 De nieuwe advocaat is verslaafd aan LCD.

(advertenties)

Academiae is een door de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) gecertificeerde organisatie, die continu streeft naar verbeteringen van haar kwalitatief hoogstaande dienstverlening. In dat kader hebben we het voormalige Educatiepunt per 1 november jl. geprofessionaliseerd en de naam veranderd in Academiae.

Academiae biedt eersteklas colleges tegen een relatief voordelige prijs. Dat is mogelijk door diverse factoren:

- Academiae werkt waar mogelijk digitaal, waardoor de kosten zo laag mogelijk zijn.
- Wij beschikken over een eigen, representatieve locatie.
- Academiae heeft een efficiënte, beheersbare en platte organisatie.
- Een professionele, zakelijke en functionele aanpak staat bij ons voorop.

Uw punten nog in december 2012 en in 2013! Zie www.academiae.nl voor ons aantrekkelijk, actueel en brede aanbod in Nijmegen, Dordrecht, Nootdorp / Den Haag, Breukelen en Zwolle.

Anti-ronseljurisprudentie: een brug te ver

Tuchtrechtspraak ter voorkoming van 'ronselpraktijken' en in het belang van confraternele verhoudingen is in strijd met de belangen van rechtzoekende, het recht op vrije advocatenkeuze en de geheimhoudingsplicht. Dat stellen vier bestuursleden van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten.

Tekst: Bart Nooitgedagt, Lian Mannheims, Geertjan van Oosten en Taru Spronken¹

Op 30 oktober jl. besliste de Raad van Discipline te Amsterdam dat het benaderen van een cliënt van een andere advocaat door het plaatsen van een terugbelverzoek bij een penitentiaire inrichting, zonder op voorhand met die andere advocaat te overleggen, in strijd is met de huidige tuchtrechtspraak met betrekking tot 'de regels voor overname van een strafzaak'.²

De uitspraak is een vervolg op eerdere tuchtrechtspraak over het, behoudens dringende omstandigheden, bezoeken van een cliënt van een andere advocaat zonder op voorhand met die advocaat te overleggen alvorens hem of haar te bezoeken.

Betrof de eerste uitspraak van het Hof van Discipline een advocaat die aangezocht was door een derde³, al snel volgde een gelijkkluidende uitspraak in een geval waarop de advocaat was aangezocht door de gedetineerde zelf⁴. Met de onderhavige uitspraak brengt de Raad van Discipline het contact zoeken via een terugbelverzoek onder hetzelfde tuchtrechtelijke regime. Aan de belangen van rechtzoek-

kenden wordt in deze jurisprudentie geen woord gewijd.

In een tussensbeslissing⁵ in de zaak met betrekking tot het 'terugbelverzoek' werd expliciet verwoord dat deze jurisprudentie, naast het belang van de confraternele verhoudingen, wordt geplaatst in het kader van het tegengaan van zogenaamde ronselpraktijken.

Ondanks het feit dat de klager in deze zaak de klacht had ingetrokken, besliste de Raad van Discipline tot voortzetting van de behandeling van de klacht en overwoog daartoe:

'De raad stelt vast dat uit de antecedentenlijst van verweerder blijkt dat hem terzake van de verweten gedraging ("ronselen" van andermans cliënten) eerder tuchtrechtelijke maatregelen zijn opgelegd. Naar het oordeel van de raad ondermijnt de aard van de verweten gedraging in ernstige mate de confraternele verhoudingen tussen advocaten en raakt de verweten gedraging daarmee het belang van een goede rechtsbedeling, wat een algemeen belang is.'

'Ronselpraktijken'

Nu in de klacht niet het verwijt werd gemaakt van 'ronselpraktijken', heeft het er de schijn van dat deze overwegingen zijn beïnvloed door diverse publicaties waarin afgelopen jaar melding werd gemaakt van het 'ronselen' van andermans cliënten in gevangenschappen door het betalen van eigen cliënten om andere gedetineerden te werven als cliënt, het met datzelfde doel 'bestoken' met brieven van gedetineerden en het zonder te zijn aangezocht gedetineerden te bezoeken.

Hoewel in die berichtgeving geen concrete gevallen worden genoemd, en ons ook geen tuchtrechtspraak bekend is waar een dergelijke handelwijze centraal stond, behoeft het geen betoog dat het 'ronselen' van andermans cliënten zonder te zijn aangezocht, door betaling, laster of smaad ten aanzien van de behandelend raadsman, onoorbare druk of oneigenlijke motieven niet is toegestaan en in strijd is met hetgeen een goed advocaat betaamt.

Mede naar aanleiding van die berichtgeving, heeft de Nederlandse Orde van Advocaten aangekondigd dat een landelijk protocol dat agressieve acquisitie van andermans cliënten moet tegengaan in de maak is.

De onderhavige jurisprudentie ziet evenwel niet op dergelijke praktijken maar op het bezoeken van of contact zoeken met een rechtzoekende na daartoe te zijn aangezocht.

Terugbelverzoek

In de jurisprudentie voorafgaand aan de zaak met betrekking tot het 'terugbelverzoek' zijn geen overwegingen terug te vinden over de geheimhoudingsplicht en het recht op vrije advocatenkeuze, anders dan de enkele vaststelling dat het recht op vrije advocatenkeuze bestaat.

In de onderhavige zaak werd overwogen dat niet is 'gebleken' dat voorafgaand contact met de raadsman op gespannen voet zou staan met de geheimhoudingsplicht, dat niet valt in te zien dat daarmee de belangen van de potentiële cliënt zouden zijn geschaad nu het 'slechts' om de wens ging om de zaak over te nemen en

1 De auteurs zijn respectievelijk voorzitter, vice-voorzitter, secretaris en adviserend bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten.

2 Raad van Discipline te Amsterdam d.d. 30 oktober 2012, LJN YA3400.

3 Hof van Discipline d.d. 29 maart 2010, LJN YA0555.

4 Raad van Discipline te Amsterdam d.d. 11 januari 2012, LJN YA2359, Hof van Discipline 12 maart 2012, LJN YA2574 en YA1687.

5 Raad van Discipline te Amsterdam, 23 mei 2012, LJN YA2757, overweging 3.2.

dat deze belangen niet op gespannen voet staan met de geheimhoudingsplicht.

Ten aanzien van het recht op vrije advocaatkeuze werd overwogen dat dit recht ‘in geen geval’ geweld is aangedaan nu gesteld noch gebleken is dat de eerste raadsman de cliënt tegen zijn uitdrukkelijke wens bijstond.

Wij menen dat de RvD met deze overwegingen een onjuiste, te beperkte uitleg heeft gegeven aan de reikwijdte van de geheimhoudingsplicht en het recht op vrije advocatenkeuze. Het recht van een verdachte om zich te laten bijstaan door een of meer advocaten van zijn keuze⁶ kan alleen ten volle worden geëffectueerd als een verdachte ook de mogelijkheid wordt geboden zich te beraden op die keuze.

Het moet voor een verdachte mogelijk zijn in contact te treden met een andere advocaat teneinde te bezien of hij inderdaad van de diensten van de aangezochte advocaat gebruik wenst te maken.

Alleen zo kan een verdachte op juiste gronden overwegen of hij zijn belangen liever behartigd ziet door een andere raadsman of dat hij bij zijn toegevoegde raadsman blijft.

Indien een dergelijk verzoek komt via een derde, zoals een familielid, strekt een bezoek of het plaatsen van een terugbelverzoek er met name toe om deze wens te verifiëren bij de betrokkene zelf. Uit de toelichting op artikel 3.1.1. van de Gedragscode voor Europese advocaten volgt dat het de verantwoordelijkheid is van de aangezochte advocaat om zich te vergewissen van de bevoegdheid van de tussenpersoon en de wensen van de cliënt.

In de huidige tuchtjurisprudentie wordt dan ook ten onrechte overwogen dat de raadsman wiens zaak wordt overgenomen, ‘eerst’ de mogelijkheid ‘behoort’ te hebben bij zijn cliënt na te

‘Het “ronselen” van andermans cliënten is in strijd met hetgeen een goed advocaat betaamt’

gaan of het daadwerkelijk diens wens is van advocaat te wisselen.

De geheimhoudingsplicht⁷ van een advocaat brengt met zich dat hij, behoudens de uitdrukkelijke wens van de rechtzoekende, de advocaat die op het moment van het verzoek rechtsbijstand verleent niet op voorhand van contact of bezoek op de hoogte brengt.

Vertrouwensbreuk

In de dagelijkse praktijk worden wij met regelmaat geconfronteerd met verzoeken om contact, telefonisch of middels een bezoek op de plaats van detentie, waarbij de wens wordt geuit dat de huidige advocaat daarvan (vooralsnog) niet op de hoogte wordt gesteld. Dit laatste om een voortijdige vertrouwensbreuk met die advocaat te voorkomen. De wens van de cliënt is uiteraard leidend voor de aangezochte advocaat.

In een uitspraak van de Raad van Discipline in Den Bosch⁸ werd een klacht over het bezoeken van een cliënt van een andere advocaat zonder voorafgaand overleg niet tuchtrechtelijk verwijtbaar geacht nu deze cliënt uitdrukkelijk had verzocht de behandelend advocaat niet in te lichten. De geheimhoudingsplicht brengt echter met zich mee dat slechts

indien de cliënt uitdrukkelijk verzoekt om de desbetreffende advocaat wel in te lichten, dergelijk overleg geëgitimeerd zou moeten zijn.

Veelal is een verzoek om contact ingegeven door de wens zich te oriënteren op de vraag of hij zijn belangenbehartiging wenst over te dragen aan de aangezochte advocaat, zich wil laten bijstaan door meerdere raadslieden⁹, behoefte heeft aan een second opinion over de gevoerde verdediging en strategie of andere kwesties die samenhangen met zijn verdediging wenst te bespreken met de aangezochte raadsman.

Indien het vervolgens daadwerkelijk tot een verzoek tot overname komt, dan pas dient overleg plaats te vinden ‘*met het oogmerk dat de opvolgende advocaat behoorlijk wordt ingelicht over de stand van de zaak.*’ Dat alles in het belang van de rechtzoekende.

De geheimhoudingsplicht, het recht op vrije advocatenkeuze en het vrije verkeer tussen raadsman en rechtzoekende wegen zwaarder dan (goede) confraternale verhoudingen of de wens om vermeende ronselpraktijken te voorkomen.¹⁰

Deze plichten en rechten zijn de basis van ons bestaansrecht. Wij menen dan ook dat het een advocaat vrij dient te staan om, indien daartoe aangezocht, een gedetineerde rechtzoekende te bezoeken teneinde diens wensen over eventuele bijstand te vernemen zonder de behandelend advocaat daarvan op voorhand op de hoogte te stellen. Evenzo als het een advocaat vrijstaat een niet gedetineerde rechtzoekende op kantoor te ontvangen.

6 Zie onder meer artikel 6 lid 3 onder c van het EVRM, artikel 14 lid 3 sub d van het IVBPR en artikel 38 van het Wetboek van Strafvordering.

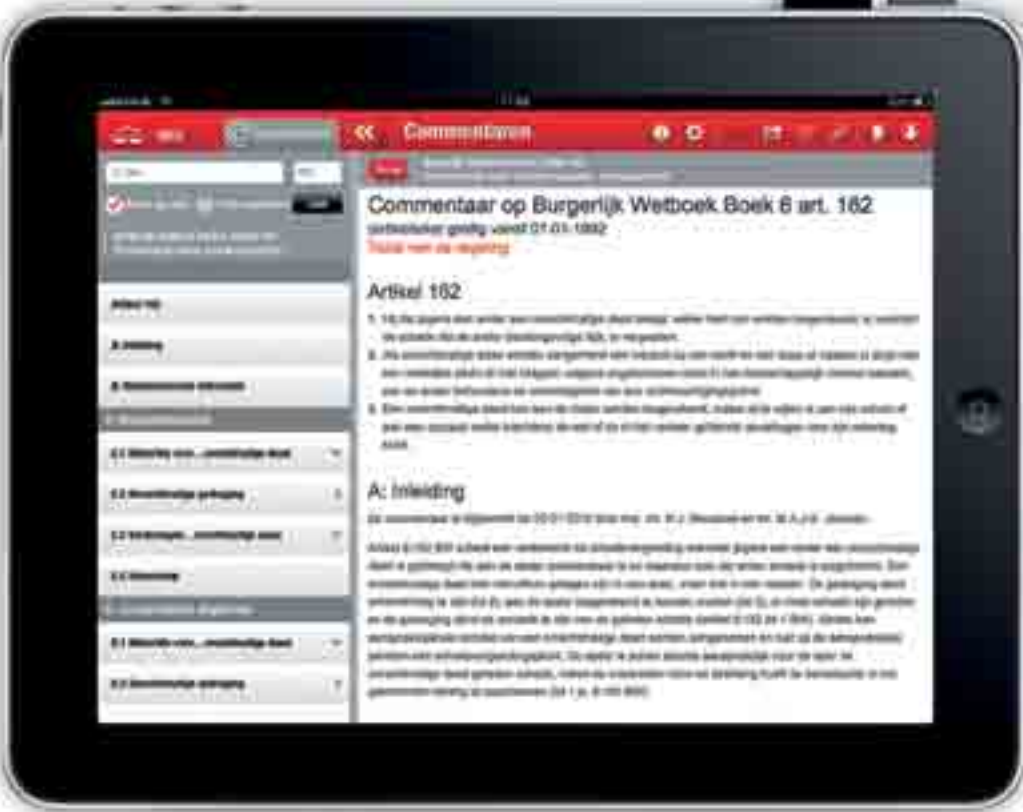
7 Zie naast onder meer artikel 6 van de Gedragsregels, artikel 2.3.1. van de Gedragscode voor Europese Advocaten.

8 Raad van Discipline te Den Bosch d.d. 23 mei 2011, LJN 1710.

9 Zie artikel 38 van het Wetboek van Strafvordering.

10 Blijkens artikel 5.1.1. van de Gedragscode voor Europese advocaten mag de confraternale ‘nooit’ de belangen van de advocaten tegenover de belangen van de cliënt stellen.

Oplocatie Opdehoogte OpMaat

OpMaat App

De Nederlandse wet- en regelgeving gratis op uw iPad. Commentaren nu toegankelijk voor abonnees.

De **OpMaat App** is een zeer handige en onmisbare app voor de juridische professional die regelmatig onderweg is. Deze iPad app biedt toegang tot wet- en regelgeving en historische wetteksten. *Sdu Commentaar* en *OpMaat* abonnees ontvangen ook toegang tot het betreffende commentaar. Daarnaast hebt u de mogelijkheid om in één overzicht verschillende wetsversies met elkaar te vergelijken.

U kunt artikelsgewijs door de wetten bladeren, met 'tags' een eigen dossier samenstellen, notities plaatsen en favorieten opslaan. Artikelen zijn eenvoudig door te sturen.

Download gratis de app: www.opmaatapp.nl

OpMaat
WIJZ TITEL EN KERN VAN DE ZAAK

Partnerevaluatie in de praktijk

Hoewel de angst om zelf geëvalueerd te worden bij veel advocaat-partners nog aanzienlijk is, maken intussen steeds meer andere kantoren kennis met de positieve effecten van partnerevaluatie, zo blijkt uit dit waargebeurde verhaal.

Foto: Shutterstock

Tekst: Erik van Zadelhof

Goed nieuws: langzaam maar onmiskenbaar gaat partnerevaluatie op steeds meer kantoren een rol spelen. Veel middelgrote kantoren (grootweg 15-75 advocaten) moeten nog wennen aan de gedachte dat hun performance zou worden geëvalueerd door andere partners. Maar dat angst een slechte raadgever is, blijkt uit de volgende casus.

Bij het betreffende kantoor zijn 25 advocaten en 5 (kandidaat-)notarissen werkzaam. Er zijn 10 partners, 7 advocaten en 3 notarissen. Het kantoor richt zich overwegend op de zakelijke markt vanuit de secties arbeidsrecht, vastgoed, ondernemingsrecht/insolventie- en procesrecht. Het winstdeel van de compagnons hangt rond de 200.000 euro en dat is ongeveer 30.000 euro lager dan het jaar daarvoor.

Tegen deze achtergrond hebben de partners op een heidag besloten dat het goed is wanneer zij elkaar gaan aanspreken op hun functioneren. Omdat men er tegelijkertijd niet van overtuigd is dat men dit zelf van de grond kan krijgen, wordt een derde partij ingeschakeld om het proces te begeleiden. Aanvankelijk verzetten twee partners zich heftig tegen dit proces, maar onder de druk van de meerderheid en met

name de bestuursvoorzitter hebben zij zich erbij neergelegd.

Proces en evaluatiecriteria

De partners zeggen ten eerste wat de beoordeelde partner goed doet en geven vervolgens aan op welke punten hij/zij zich zou kunnen verbeteren. Bij de bespreking van één en ander blijken de complimenten een belangrijke ijsbreker te zijn. Daarnaast schrijven de partners ook een zelfevaluatie waarbij men ingaat op de hierna genoemde punten.

De cliënt

Partner Dries heeft een grote praktijk en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan kantoor. Wat beter kan, is het delen van zijn cliënten: er lijken veel bedrijven tussen te zitten die ook op andere praktijkgebieden door dit kantoor bediend zouden kunnen worden. Besloten wordt om binnen twee maanden een lijst op te stellen van Dries' vijftig grootste cliënten en te zien waar zich concrete mogelijkheden voor cross selling voordoen.

De praktijkorganisatie en financiën

Laten we eerst even een grove berekening maken van de winstpotentie van dit kantoor.

Bij een kostenpercentage van 65 resteert 2.679.600 euro om te verdelen onder de 10 partners, wat net geen 270.000 euro per partner oplevert. Hoewel op deze berekening wel het een en ander is af te dingen (bijvoorbeeld dat de notarissen veelal werken met een verrichtingentarief in een zeer competitieve markt of dat de declarabele uren gunstiger worden weergegeven dan bij veel kantoren in de praktijk het geval is), kan anderzijds toch worden geconcludeerd dat dit kantoor – met een winst per partner van net geen 200.000 euro – zijn potentie niet optimaal benut.

Partner Piet, geconfronteerd met zijn suboptimale cijfers, grijpt het evaluatiegesprek aan om eindelijk zijn fundamentele twijfels ter sprake te brengen waar het gaat om zijn praktijkontwikkeling. Het is niet zozeer dat hij een broertje dood heeft aan acquisitie, het is meer dat hij

	Aantal	Uren	Tarief	Omzet
Compagnons	10	1400	260	3.640.000
Sr. medewerkers/kandidaten	7	1200	220	1.848.000
Jr. medewerkers	7	1000	200	1.400.000
Stagiaires	6	800	160	768.000
Totaal	30			7.656.000

¹ Oprichter Langhof Advies voor advocaten en professionals in Bussum.

Column

Kantoorlocatie: essentie of bijzaak?

Dolph Stuyling de Lange

gewoon niet weet hoe het moet. Hij heeft wel ideeën maar tot uitvoering komt het zelden. Besloten wordt aan Piet een coach toe te wijzen die hem op dit punt concreet gaat helpen.

De mensen

Partner Wim wordt door veel van zijn collega's beschreven als enigszins 'autistisch'. De deur van zijn kamer is meestal dicht en hij onttrekt zich aan het sociale kantoorleven. Hoewel hij al zeven jaar partner is op dit kantoor, is deze feedback toch grotendeels nieuw voor hem. Hij realiseerde zich onvoldoende dat zijn gedrag dit effect had en ziet in dat zijn kantoor meer dan de som der delen dient te zijn. Nu hij zich hiervan bewust is, kan hij zich ook op dit punt verbeteren.

Kennismanagement

Partner Kees is één van de partners die zich aanvankelijk tegen de evaluatie verzetten. Hij zegt bij aanvang van het gesprek dan ook letterlijk dat hij er tegenop ziet. Daarop was echter geanticipeerd door de evaluatoren en door zijn opening kan er direct worden ingegaan op de redenen van die gevoelens. Kees merkt dat zijn bezwaren gehoord en serieus genomen worden. Als Kees vervolgens ook nog royaal lof gegeven wordt voor zijn niet-aflatende inspanningen in de modellenbank ontdooit hij. Zo ontstaat een klimaat om met Kees op een zeer opbouwende wijze een aantal andere punten te bespreken.

Algemene kantoorbijdrage

Partner Marlies krijgt veel lof toegezaaid voor haar inzet als het gaat om *soft skills*. Daardoor wordt haar frustratie, dat dit alles niet gezien en gewaardeerd wordt, aanzienlijk verminderd. Nu blijkt dat men hiervoor wel degelijk oog heeft en dat Marlies hier juist opereert vanuit haar sterkte, wil zij zich ook wel beschikbaar stellen als intern vertrouwenspersoon op kantoor.

Op dit kantoor hebben angst en verzet plaats gemaakt voor open feedback en meer transparantie. In een terugblik op het proces verbazen de meesten zich erover dat ze hier niet veel eerder mee begonnen zijn. Conclusie: men lijdt toch het meest onder het lijden dat men vreest.

Zonder twijfel is 'locatie' voor een advocatenkantoor belangrijk. De vraag is: hoe belangrijk en wat is de ideale locatie? Op die vragen is geen eenduidig antwoord, hoewel makelaars en strategieadviseurs dat weleens willen suggereren. Veel hangt af van de aard van de praktijk van het kantoor. Heb je een specifiek aanbod – je bent bijvoorbeeld de specialist bij uitstek op het gebied van agrarisch recht – dan is de situatie heel anders dan als je een generalistische praktijk hebt met veel eenmalige cliënten.

Kort gezegd komt het erop neer dat als je praktijk betrekkelijk algemeen is (er zijn in de regio andere kantoren die min of meer hetzelfde kunnen), het belang toeneemt om op een locatie te zitten die aantrekkelijk is voor je gewenste cliëntenkring. Dat is niet altijd zo dicht mogelijk bij die cliënten: sommige ondernemers vinden het prima om periodiek naar hun advocaat te gaan die in een mooi kantoor in het centrum zit, zolang er maar adequate parkeerfaciliteiten zijn. Of ze vinden het wel prettig naar een kantoor te gaan dat midden in de natuur ligt. Soms geven ze daaraan zelfs de voorkeur boven een blokkendoos naast hen op een bedrijventerrein.

Bij een strafrechtelijke praktijk, of een praktijk die zich vooral op het personen- en familierecht richt, is het eigenlijk altijd noodzakelijk om een centrale locatie te vinden die ook met openbaar vervoer goed te bereiken is.

Ben je een echte specialist, dan is locatie minder belangrijk. Cliënten weten wat ze willen en komen specifiek af op je

kennis. Natuurlijk moet je niet op een locatie zitten die moeilijk te bereiken is. Heb je bijvoorbeeld een praktijk die zich richt op banken, dan is het zaak om niet in Zeeland te zitten maar waar je dan in Amsterdam vestigt, is dan weer minder belangrijk.

Een paar jaar geleden was er opeens een uittocht van grote kantoren vanuit Amsterdam, Den Haag en Rotterdam naar de Zuidas. Als je de persberichten mocht geloven, dan was dat eigenlijk noodzakelijk om adequaat op te kunnen treden voor hun cliënten. En je zag in de provincie veel middelgrote kantoren naar bedrijventerreinen verhuizen met min of meer vergelijkbare toelichtingen. Op zich is er met die locaties niet veel mis maar tegelijk zie je dat kantoren die die stap niet hebben gemaakt het helemaal niet slechter doen. En dat hun vestiging in het centrum zeker op de arbeidsmarkt een pre is.

Wat een interessante ontwikkeling is, is dat er een toenemend aantal kantoren in de huidige markt steeds meer werkt met een centraal kantoor en diverse nevenvestigingen, ook in andere arrondissementen. Bijvoorbeeld een echtscheiding-mediationkantoor dat aldus rijkere individuele cliënten op diverse plekken in de Randstad op korte afstand bijstand biedt.

Kortom: locatie is voor advocaten relevant, maar doorgaans niet cruciaal. En als de advocaat altijd aanbiedt om desgewenst bij de cliënt af te spreken, dan is het belang van de locatie nog minder groot.

Vind snel alle informatie die u nodig heeft met de

^

Kluwer Navigator Collecties Advocatuur

V

U stelt de hoogste eisen aan de kwaliteit en de reikwijdte van de informatie die u nodig heeft. In de nieuwe Kluwer Navigator Collecties voor de Advocatuur heeft Kluwer alle relevante bronnen per rechtsgebied aan elkaar gekoppeld. Altijd direct beschikbaar via de nieuwe en gebruiksvriendelijke portal, de Kluwer Navigator. Deze collecties bevatten onder meer de Asser-serie, de Groene Serie, Tekst & Commentaar, NJ, NJB, Rechtspraak van de Week, Modellen voor de Rechtspraktijk, de Praktijkgids, Data Juridica en natuurlijk de Nederlandse wetgeving plus uitgebreide toelichting (Lexplicatie). Compleet, actueel en van hoge kwaliteit, samengesteld door topauteurs.

De volgende Collecties zijn beschikbaar voor de advocatuur: Arbeidsrecht • Banking & Finance • Contracten- en aansprakelijkheidsrecht & Burgerlijk procesrecht • IE- en ICT-recht • Insolventierecht • Omgevingsrecht • Ondernemingsrecht • Personen-, familie- en erfrecht • Sociale zekerheidsrecht • Staats- en bestuursrecht • Strafrecht • Vastgoedrecht.

Meer informatie of een gratis proefabonnement?

Ga naar kluwernavigator.nl/advocatuur of neem contact op met ons: 0570 673 591 of cslegal@kluwer.nl

Wat behelzen het verdedigingsbelang en noodzaaks criterium?

Het Wetboek van Strafvordering kent een strikt systeem voor het beoordelen van getuigenverzoeken. Sinds 2007 heeft de Hoge Raad de scherpe kantjes er vanaf gehaald: harde wettelijke termijnen lijken te zijn ingeruild voor beoordelingen aan de hand van de omstandigheden van het geval.

Tekst: Nienke Smeets¹

De hoofdregel voor het oproepen van getuigen in hoger beroep is dat de verdediging binnen veertien dagen na het instellen van appel bij schriftuur getuigen dient op te geven. Deze verzoeken worden dan getoetst aan het criterium van het verdedigingsbelang. Alle verzoeken die daarna worden gedaan, worden – in beginsel – getoetst aan het strengere noodzaaks criterium. In beginsel, omdat op deze hoofdregel inmiddels een aantal nuanceringen zijn aangebracht in de jurisprudentie.

Op 19 juni 2007² oordeelde de HR dat de wetgever bij de invoering van dit strikte, aan termijnen gebonden systeem onvoldoende rekening heeft gehouden met de praktijk van het verkorte vonnis, waarbij de bewijsconstructie eerst enkele maanden na het instellen van hoger beroep voor de verdediging beschikbaar komt. Om die reden overwoog de HR dat, indien de verdediging bij het indienen van de appelschriftuur slechts beschikt over een niet aangevuld verkort vonnis, de toepassing van het noodzaaks criterium niet wezenlijk moet verschillen van het criterium van het verdedigingsbelang. Dan moet het verzoek wel uiterlijk tien dagen voor de zitting gedaan zijn; immers, tegen die tijd beschikt de verdediging over de aanvulling van het vonnis. Bij verzoeken die eerst ter terechtzitting zijn gedaan³ doet de situatie van HR 19 juni 2007 zich niet (meer) voor, heeft de HR op 23 september

2008⁴ uitgemaakt. De ratio lijkt te zijn dat de verdediging door de praktijk van het wijzen van verkorte vonnissen niet in een nadeliger positie moet worden gebracht. Ook niet in een voordeligere positie, zo volgt uit het laatstgenoemde arrest.

In het arrest van 19 juni 2007 werden nog twee situaties genoemd die kunnen leiden tot een ruime uitleg van het noodzaaks criterium. Dit betrof – kort gezegd – de verdachte zónder bijstand en onvoorziene ontwikkelingen na het indienen van de appelschriftuur. Hoewel hiervan in de jurisprudentie geen voorbeelden te vinden zijn, lijkt ook hier de gedachte dat als de verdediging geen verwijt kan worden gemaakt, zij voor een laat verzoek niet moet worden ‘gestraft’ met een strenger criterium.

Gevoelig voor praktische problemen

In een arrest van 20 april 2010⁵ is de HR een stapje verder gegaan met het afzwakken van het strikte onderscheid tussen het verdedigingsbelangcriterium en het noodzaaks criterium. In deze zaak betrof het – opmerkelijk genoeg – een getuigenverzoek van het OM, gedaan ter terechtzitting. Ter toelichting voerde de A-G aan dat de getuigen niet eerder konden worden opgeroepen omdat de daartoe noodzakelijke toestemming van het Sierra Leone-Tribunaal pas onlangs was verkregen. Het hof wees de verzoeken af onder verwijzing naar het noodzaaks criterium dat ex art. 315 Sv altijd zou gelden voor ter zitting gedane verzoeken. Dat lijkt juist,

gelet op HR 23 september 2008, maar het arrest werd toch gecasseerd. De HR overwoog dat de omstandigheid dat getuigen eerst na aanvang van het onderzoek ter terechtzitting bekend zijn geworden, of om andere reden niet eerder konden worden opgeroepen, mee kan brengen dat de toepassing van het noodzaaks criterium niet wezenlijk verschilt van het criterium van het verdedigingsbelang.⁶

Hoewel deze formulering bekend is van HR 19 juni 2007, was dit voor het eerst dat de HR het ook heeft toegepast op getuigenverzoeken die niet eerder dan tien dagen voor de zitting zijn gedaan. Ter terechtzitting gedane verzoeken vielen voorheen immers categorisch buiten de boot. Was bij de invoering van de Wet stroomlijnen hoger beroep het moment van indienen van het verzoek dus de enige factor waaraan het verzoek werd beoordeeld, inmiddels is in theorie geen verzoek meer te laat om in aanmerking te komen voor beoordeling van het als verdedigingsbelang uitgelegde noodzaaks criterium, mits de omstandigheden daar maar toe nopen.

Kortom, wie te laat is met een getuigenverzoek om volgens de wet nog in aanmerking te komen voor het verdedigingsbelang, doet er goed aan te motiveren waarom een eerder verzoek niet mogelijk was. Bij afwijzing van het verzoek heeft men dan mogelijk een cassatiepunt in handen: de HR heeft zich immers gevoelig getoond voor problemen uit de praktijk.

1 Advocaat bij CMS Derks Star Busmann te Utrecht.

2 HR 19 juni 2007, LJN: AZ1702.

3 Dit omvat ook verzoeken die niet meer dan tien dagen voor zitting zijn gedaan.

4 HR 23 september 2008, LJN: BD3900.

5 HR 20 april 2010, LJN: BK8132.

6 In tegenstelling tot de situaties uit HR 19 juni 2007 lijkt deze nuancering ook toepasbaar op getuigenverzoeken in eerste aanleg.

Kroniek strafproces- recht

2011-2012
deel I

INHOUD

deel I

Aanwezigheid, gemachtigd raadsman » Afstand van rechtsbijstand » Beslag en beklag: Formaliteiten » Toetsingscriteria » Benadeelde partij: Spreekrecht » Vordering benadeelde partij » Bevoegde rechter » Bewijs en motivering: Getuigenbewijs » Anonieme getuigen » **Varia:** Feiten van algemene bekendheid » Slachtofferverklaring » Deskundigen » Uitdrukkelijk onderbouwd standpunt (uos) » Stelplicht » 359 lid 2, 2e volzin Sv of niet? » **Vormverzuimen:** 'Vorbereidend onderzoek' » 'Nadeel' » Niet 359a Sv » **Dwangmiddelen, GVO en gesloten stelsel rechtsmiddelen:** Staande houden en aanhouding » Staande houden en aanhouding » BOB » Vrijheidsbenemende dwangmiddelen » GVO » Gesloten stelsel van rechtsmiddelen » Gevangenneming » Gevangenhouding » Horen en oproepen getuigen

Deze kroniek is gebaseerd op uitspraken gepubliceerd in diverse vakbladen – waaronder de *Nieuwsbrief Strafrecht* (NbSr), de *Nederlandse Jurisprudentie* (NJ) en het *Nederlands Juristenblad* (NJB) en ziet toe op procesrechtelijke uitspraken, niet op onderwerpen van materieel strafrecht. Zij behandelt de verschillende deelonderwerpen alfabetisch en eindigt met een overzicht van nieuwe wet- en regelgeving. De kroniek is vanwege de omvang in gesplitst; in *Advocatenblad 17* volgt deel twee.

Tekst: C.W. Flokstra, D.N. de Jonge, R. Malewicz en A.J. van der Velden¹

Aanwezigheid, gemachtigd raadsman

Het aanwezigheidsrecht is ook in de afgelopen periode goed geweest voor heel wat jurisprudentie. Uitgangspunten zijn volgens vaste rechtspraak dat van het aanwezigheidsrecht (ex art. 6 EVRM) op ondubbelzinnige afstand kan worden gedaan terwijl voorts geldt dat het aanwezigheidsrecht moet worden afgewogen tegen het belang van de verdachte en de samenleving bij een spoedige berechting en het belang van een goede organisatie van de rechtspleging (zie onder meer HR 26 januari 1999, LJN: ZD1314). Evenwel moet de beslissing op een aanhoudingsverzoek gemotiveerd worden, in welke motivering het hof blijkt moet geven van voornoemde afweging. In HR 6 november 2012, LJN: BX6732 deed de raadsman met een beroep op het aanwezigheidsrecht van zijn cliënt een aanhoudingsverzoek nu zijn cliënt in het buitenland verbleef en hij (nog) geen contact had gehad met zijn cliënt. Het hof wees het verzoek van de raadsman ongemotiveerd af, waardoor het arrest in cassatie niet in stand bleef.

In de zaak die aan HR 12 juni 2012, LJN: BU7644 ten grondslag ligt, deed de raadsvrouw een aanhoudingsverzoek nu zij er vanuit was gegaan dat de zaak (nog) niet inhoudelijk zou worden behandeld en zij derhalve geen pleidooi had voorbereid. Het hof wees dit verzoek af en overwoog

daarbij onder meer dat onduidelijk was waarop de raadsvrouw haar aanname, dat de zaak nog niet inhoudelijk behandeld zou worden, had gebaseerd alsmede dat de raadsvrouw een medeverdachte had bijgestaan waardoor zij op de hoogte moest zijn van de inhoud van het dossier. De Hoge Raad is van oordeel dat het hof kennelijk het belang van een voortvarende behandeling van de strafzaak heeft laten prevaleren, hetgeen gelet op de motivering van het hof niet onbegrijpelijk is zodat het arrest in stand kan blijven.

Het OM stelde cassatie in tegen het arrest in de zaak waarin de HR op 25 september 2012 uitspraak deed (LJN: BX3797). In deze zaak deed de raadsman met een beroep op het aanwezigheidsrecht een aanhoudingsverzoek nu zijn cliënt enkele dagen voor de behandeling van de zaak in hoger beroep was uitgezet. Het hof verklaarde het OM niet-ontvankelijk nu zij heeft gehandeld in strijd met art. 6 EVRM en de Vreemdelingen-circulaire (niet uitzetten tijdens strafvervolging (tenzij)). Ten aanzien van het belang van het aanwezigheidsrecht van de verdachte ook tijdens de behandeling in hoger beroep stelt het hof onder meer dat in casu de inbreuk op het aanwezigheidsrecht is veroorzaakt doordat een overheidsinstantie in strijd met de regelgeving heeft gehandeld en de overheid aldus onvoldoende de mogelijkheid tot uitoefening van het aanwezigheidsrecht heeft gewaarborgd. Deze opvatting gaat de HR (kennelijk) te kort door de bocht nu niet is vastgesteld dat de met de vervolging belaste ambtenaren ernstig inbreuk hebben gemaakt op beginselen van een behoorlijke procesorde waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn

zaak is tekortgedaan. Zie over dezelfde problematiek voorts Hof Amsterdam d.d. 12 april 2012, LJN: BW3422.

Tot slot nog een opmerking over het aanwezigheidsrecht in relatie tot verstekzaken. Reeds in 2002 (HR 12 maart 2002, LJN: AD5163) heeft de HR bepaald dat indien de dagvaarding rechtsgeldig is betekend en verdachte noch zijn raadsman ter zitting is verschenen de rechter ervan uit kan gaan dat de verdachte vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht. Dit is anders indien uit stukken of het verhandelde ter terechtzitting duidelijke aanwijzingen volgen dat deze afstand niet vrijwillig is geschied. In het laatste geval dient de rechter de zaak aan te houden. Uit HR 17 januari 2006, LJN: AU3490 en HR 9 oktober 2012, LJN: BX5158, volgt vervolgens dat in het geval de rechter in eerste aanleg is uitgegaan van het vermoeden van vrijwillige afstand van het aanwezigheidsrecht en in hoger beroep wederom niemand ter zitting is verschenen, de rechter in hoger beroep geen onderzoek hoeft in te stellen naar de juistheid van de beslissing in eerste aanleg.

Afstand van rechtsbijstand

In de zogenaamde Julien C.-zaak (HR 17 november 2009, LJN: BI2315) is de HR onder meer uitgebreid ingegaan op de vraag of en wanneer een verdachte zichzelf kan verdedigen dan wel afstand kan doen van het recht op rechtsbijstand (zie art. 6 lid 3 onder c EVRM jo. art. 28 lid 1 Sv). Kort samengevat dient een rechter – indien een verdachte afstand doet van het recht op rechtsbijstand en aangeeft zichzelf te willen verdedigen – erop toe te zien dat daardoor het recht op een eerlijk

¹ Advocaten bij Cleerдин & Hamer Advocaten te Amsterdam en Haarlem; Malewicz is tevens redactielid van dit blad.

proces niet-tekort gedaan wordt. De rechter dient onder meer te onderzoeken of de afstand ondubbelzinnig, desgewenst en vrijwillig is gedaan en moet tijdens de behandeling van de zaak bijzondere aandacht schenken aan de positie van de verdachte, bijvoorbeeld door hem informatie te verstrekken die nodig is voor zijn verdediging. Deze materie is ook onderwerp van HR 20 december 2011, LJN: BT6406. De HR overweegt dat uit de processen-verbaal van de zitting in hoger beroep niet kan worden afgeleid dat het hof onderzoek heeft gedaan naar de keuze van de verdachte zichzelf te verdedigen alsmede dat niet blijkt dat het hof de verdachte informatie heeft verstrekt ten behoeve van zijn verdediging terwijl het ging om een ernstig misdrijf en een strafeis van acht jaar zodat het arrest niet in stand kon blijven.

In HR 12 juni 2012, LJN: BU7644 werd in cassatie onder meer geklaagd over het feit dat het hof de behandeling van het onderzoek ter zitting zou hebben doorgezet zonder dat de verdachte van rechtsbijstand was voorzien. Kort samengevat werd een aanhoudingsverzoek van de raadvrouw afgewezen waarna zij de verdediging had neergelegd; de verdachte deed daarna een onsuccesvol wrakingsverzoek en verzocht tot slot om een (nieuwe) advocaat. Het hof wees dit laatste verzoek af en overwoog, met een verwijzing naar HR 21 oktober 2008, LJN: BD7809, dat de verdachte nog altijd een ex art. 41 Sv toegevoegde raadvrouw had waarop hij een beroep kon doen. De HR liet het arrest in stand.

Beslag en beklag

Formaliteiten

In arresten over beslag en beklag wordt regelmatig verwezen naar het overzichtsarrest van 28 september 2010 (NJ 2010/654 m.nt. Mevis, LJN: BL2823). Hierin geeft de HR – met verwijzing naar eerder gewezen arresten – een overzicht van de formele regels en inhoudelijke criteria die in acht moeten worden genomen bij de beoordeling van klaagschriften als bedoeld in art. 552a Sv die opkomen tegen

gelegde beslagen op grond van art. 94 en 94a Sv.

In het voornoemde overzichtsarrest is mede bepaald dat het beklag op straffe van niet-ontvankelijkheid schriftelijk moet worden ingediend (zo ook HR 28 september 2010, LJN: BN0012). Indien schriftelijk beklag is ingediend en dit beklag ter zitting mondeling wordt aangevuld ten aanzien van goederen die niet in het klaagschrift stonden opgenomen, dan dient de rechter klager niet-ontvankelijk te verklaren voor zover het de goederen betreft die in de mondelinge aanvulling aan het beklag zijn toegevoegd (HR 28 februari 2012, LJN: BU8768).

Uit art. 552a lid 3 Sv volgt dat een klaagschrift ex. artikel 552a Sv zo spoedig mogelijk na de inbeslagneming ingediend moet worden. Een redelijke wetsuitleg brengt mee dat deze termijn aanvangt nadat zich een omstandigheid heeft voorgedaan waaruit voortvloeit dat de inbeslagneming de klager redelijkerwijs bekend moet zijn, aldus de HR in het arrest van 20 september 2011 (NJ 2011/349, LJN: BQ8901). Daarnaast volgt uit art. 552a lid 3 Sv dat een klaagschrift niet-ontvankelijk is indien het is ingediend op een tijdstip waarop drie maanden zijn verstreken sinds de vervolgte zaak geëindigd is. In HR 10 januari 2012 (NJ 2012/47, LJN: BT8947) werd de door het hof uitgesproken niet-ontvankelijkheid wegens overschrijding van deze driemaanden-termijn vernietigd nu het goed waarop het klaagschrift zich richtte in beslag was genomen in een strafrechtelijk onderzoek naar meerdere verdachten en het hof had nagelaten te onderzoeken of de vervolging van alle verdachten ten einde was.

Een klaagschrift strekkende tot teruggave van een geldbedrag dat door de rechter in bewaring is gesteld ten behoeve van de rechthebbende, niet zijnde klager, is ontvankelijk nu de beslissing tot bewaring van het gelegde beslag niet beëindigt, zo volgt uit HR 14 juni 2011 (NJ 2011/284, LJN: BQ3667). Indien een klaagschrift gegrond wordt verklaard, dan kan het feit dat het in beslag genomen voorwerp inmiddels is teruggegeven aan een ander dan de klager er niet aan in de weg staan om een last tot teruggave te geven (zie HR 24 mei 2011, LJN: BP9413).

De rechter is verplicht om, voordat wordt besloten op het klaagschrift, aan de hand van de aan hem ter beschikking staande gegevens, na te gaan of een ander dan klager als belanghebbende moet worden aangemerkt. Een kennisgeving ex art. 552a lid 5 Sv aan een belanghebbende voldoet niet aan de eisen van de wet indien daarin wordt volstaan met het opgeven van de datum en de tijd waarop het klaagschrift wordt behandeld, zo volgt uit HR 24 januari 2012 (LJN: BT8915). De rechter dient tevens te onderzoeken wat de grondslag van het beslag is. Indien na dit onderzoek blijkt dat klager de verkeerde rechtsgang heeft gekozen dan leidt dat niet tot niet-ontvankelijkheid van klager, maar dient de rechter zichzelf onbevoegd te verklaren en de stukken door te zenden aan de daartoe bij wet aangewezen instantie (HR 28 juni 2011, NJ 2011/321, LJN: BQ4663).

In aansluiting op HR 3 juni 2008 (LJN: BC9015) bepaalde de HR in het arrest van 11 oktober 2011 (NJ 2011/482, LJN: BR2911) dat in geval een inbeslagneming in het buitenland heeft plaatsgevonden op bevel van de Nederlandse officier van justitie in de zin van art. 552rr Sv, waarbij door de buitenlandse autoriteiten in verband met dit bevel op eigen initiatief voorwerpen in beslag zijn genomen, een redelijke wetsuitleg met zich meebrengt dat op de voet van art. 552a Sv bij de Nederlandse rechter kan worden geklaagd over dat beslag.

Zie ten slotte voor het complexe vraagstuk over het klagen over het gebruik en de kennisneming van gegevens die zijn ontleend aan in beslag genomen voorwerpen de conclusie van A-G Knigge bij HR 17 januari 2012 (NJ 2012/67, LJN: BU2046) in samenhang met het arrest van 9 oktober 2012 (NJ 2012/598, LJN: BX5510).

Toetsingscriteria

Voor een compleet overzicht van alle relevante toetsingscriteria wordt verwezen naar het eerder aangehaalde overzichtsarrest van 28 september 2010 (NJ 2010/654 m.nt. Mevis, LJN: BL2823).

Bij de behandeling van een beklag tegen een gelegd beslag op grond van art. 94 Sv dient de rechter te beoordelen of het belang van strafvordering zich tegen

teruggave verzet en zo nee, de teruggave te gelasten, tenzij een derde redelijkerwijs als rechthebbende moet worden aangemerkt. Dat ging fout in HR 4 september 2012 (LJN: BX4278) waarin de rechtbank het beklag tegen een op grond van art. 94 Sv gelegd beslag afwees op grond van de stelling dat het belang van strafvordering zich tegen teruggave verzette nu niet hoogst onwaarschijnlijk was dat de strafrechter, later oordelend, de teruggave aan een ander dan klager zou gelasten. Hiermee werd volgens de HR een verkeerde maatstaf aangelegd. In HR 4 september 2012 (LJN: BX4298) had het gerechtshof het beklag tegen een op grond van art. 94 Sv gelegd beslag afgewezen nu het hoger beroep in de strafzaak nog niet behandeld was, zodat niet kon worden gezegd dat het belang van strafvordering zich niet tegen teruggave verzette. De HR casseerde nu het gerechtshof de maatstaf niet had aangelegd.

Bij de inhoudelijke beoordeling van het beklag dient ten tijde van de behandeling van het klaagschrift in raadkamer duidelijk te zijn wat de juridische grondslag is voor het beslag, art. 94 en/of 94a Sv, zodat vervolgens op grond van de aan het desbetreffende artikel verbonden criteria op het beklag kan worden besloten. In HR 3 april 2012 (LJN: BV6978) had de rechtbank in het midden gelaten op grond van welke bepaling(en) beslag was gelegd en verschillende criteria toegepast bij de beoordeling van het beklag, zodat vernietiging van de beschikking en verwijzing naar het gerechtshof volgde.

Indien beslag is gelegd op grond van art. 94a Sv en een derde stelt eigenaar te zijn dan dient de rechter te beoordelen of buiten redelijke twijfel is dat de klager als eigenaar van het voorwerp moet worden aangemerkt en zal de rechter tevens moeten onderzoeken of zich de situatie voordoet zoals omschreven in art. 94a, derde of vierde lid, Sv. In HR 31 mei 2011 (NJ 2011/263, LJN: BQ2483) had de rechtbank geoordeeld dan ten aanzien van klager, die in gemeenschap van goederen was getrouwd met de beslagene, een dergelijk situatie zich niet voordeed. De HR achtte dit oordeel onbegrijpelijk nu klaagster en de beslagene mede-eigenaars waren

van de in beslag genomen onroerende goederen.

Ten slotte een opmerkelijke zaak waarin door het gerechtshof, met verwijzing naar art. 6, derde lid, sub c, EVRM, het beslag op geldbedragen gedeeltelijk werd opgeheven teneinde de klagers in de gelegenheid te stellen het honorarium van hun raadsman in de strafzaak en ontnemingszaak te voldoen. De HR casseerde echter nu het niet kunnen voldoen van de kosten rechtsbijstand geen schending oplevert van het EVRM (HR 29 mei 2012, NJ 2012/354, LJN: BW6674).

Benadeelde partij

Spreekrecht

Uit art. 51e Sv (oud) volgt dat alleen slachtoffers en nabestaanden het spreekrecht kunnen uitoefenen, waarbij volgens art. 51a Sv als slachtoffer kan worden aangemerkt degene die als rechtstreeks gevolg van een strafbaar feit vermogensschade of ander nadeel heeft ondervonden.

In de (tussen)uitspraken van 15 december 2011 (LJN: BU8313 en BU8322) heeft de Rechtbank Amsterdam in de 'Amsterdamse Zedenzaak' een uitgebreid gemotiveerd oordeel gegeven over de toekenning van het spreekrecht aan de ouders van de zeer jonge slachtoffers. In deze tussenuitspraken wordt vooropgesteld dat de ouders van de slachtoffers niet zijn

aan te merken als slachtoffer in de zin van art. 51a Sv nu de tekst van de wet en de wetsgeschiedenis daartoe geen ruimte bieden. Desondanks kende de rechtbank de ouders wel het spreekrecht toe gelet op de buitengewone aard en omvang van de zaak, de impact daarvan op de direct betrokkenen en het feit dat de slachtoffers gezien hun jonge leeftijd het spreekrecht niet konden uitoefenen. Daarbij overwoog de rechtbank dat de wetgever bij de totstandkoming van de regeling omtrent het spreekrecht deze aspecten kennelijk niet voor ogen heeft gehad en wijst de rechtbank op het feit dat de discussie bij de wetgever over het toepassen van wettelijke vertegenwoordiging bij de uitoefening van het spreekrecht recent weer nieuw leven is in geblazen

In HR 6 maart 2012 (NJ 2012/367, LJN: BR1149) was door een vriendin van het overleden slachtoffer tijdens de zitting bij het gerechtshof gebruik gemaakt van het spreekrecht. De HR gaat in het arrest uitgebreid in op de kring van spreekgerechtigden en overweegt dat strikte toepassing van de wettelijke regeling het voordeel biedt dat omtrent de bijzondere status van de spreekgerechtigde geen onzekerheid bestaat. Een uitbreiding van de wettelijke categorie van spreekgerechtigden behoort tot de taak van de wetgever en gaat de rechtsvormende taak van de rechter te buiten, aldus de HR. Dat brengt met zich mee dat de rechter het verzoek

van een persoon, die buiten de wettelijke categorie spreekgerechtigden valt, ter terechtzitting een verklaring af te leggen, zal behoren af te wijzen. Langs dezelfde lijn overwoog de HR in HR 2 oktober 2012 (NJ 2012/574, LJN: BX5402) waar de moeder van het overleden slachtoffer het spreekrecht had uitgeoefend, terwijl het ten laste gelegde misdrijf (art. 7 WVV 1994) niet behoort tot de categorie van misdrijven waarbij slachtoffers en nabestaanden van het spreekrecht gebruik kunnen maken. Overigens leidde het ten onrechte toekennen van het spreekrecht in beide zaken niet tot cassatie nu de afgelegde verklaringen in de strafmotivering een ondergeschikte betekenis hadden.

Ondanks het voornoemde arrest van de HR van 6 maart 2012 (NJ 2012/367, LJN: BR1149) oordeelde de Rechtbank Amsterdam in de 'Amsterdamse Zedenzaak' op 12 maart 2012² opnieuw dat de ouders van de slachtoffers het spreekrecht mochten uitoefenen. De rechtbank wijst in haar oordeel opnieuw op de buitengewone aard en omvang van de zaak

en het feit dat de beide cases onvergelijkbaar zijn en overweegt ten slotte dat elke norm zijn begrenzing vindt in de onvoorspelbare uniciteit van de praktijk. Een – niet geslaagd – wrakingverzoek was het gevolg (Rb. Amsterdam 14 maart 2012, LJN: BV8737). Ook in een aan de 'Amsterdamse Zedenzaak' gelieerde strafzaak werd door de Rechtbank Amsterdam met vergelijkbare argumenten het spreekrecht aan ouders van zeer jonge slachtoffers toegekend (Rb. Amsterdam 21 juni 2012, LJN: BW9108).

Inmiddels is de wettelijke regeling omtrent het spreekrecht aangepast en kent art. 51e Sv (nieuw) ook het spreekrecht toe aan de vader of de moeder van een minderjarig slachtoffer die een nauwe persoonlijke betrekking met dat slachtoffer heeft en aan personen die dat slachtoffer als behorende tot hun gezin verzorgen en opvoeden en in een nauwe en persoonlijke betrekking tot het kind staan kunnen (Stb. 2012, 370).

Vordering benadeelde partij

Art. 421 Sv bepaalt dat indien de benadeelde partij zich in eerste aanleg niet overeenkomstig art. 51b Sv heeft gevoegd,

daartoe onbevoegd is in hoger beroep. Indien in eerste aanleg is gevoegd dan duurt deze voeging van rechtswege voort voor zover de gevorderde schadevergoeding is toegewezen. Voor dat deel van de schadevergoeding dat in eerste aanleg is afgewezen dient de benadeelde partij zich in beroep opnieuw met haar vordering te voegen.

In HR 5 juli 2011 (NJ 2011/329, LJN: BQ5730) had de benadeelde partij zich in eerste aanleg tijdig gevoegd, maar had de rechter verzuimd een beslissing op de vordering te nemen. Het gerechtshof herstelde dit door te overwegen dat de vordering geacht wordt te zijn afgewezen door de rechter in eerste aanleg waarna het gerechtshof alsnog op de vordering besloot. De HR casseerde deze beslissing nu de benadeelde partij zich niet overeenkomstig art. 421 Sv in hoger beroep had gevoegd. Indien de benadeelde partij dat wel had gedaan en de zaak na cassatie opnieuw wordt behandeld door het gerechtshof dan blijft de oorspronkelijke voeging echter gehandhaafd, zo volgt uit HR 25 september 2012 (NJ 2012/560, LJN: BX4100).

De verdediging kan geen getuigen opvoeren om over de vordering benadeelde partij een verklaring af te leggen, zo blijkt uit HR 13 december 2011 (NJ 2012/11, LJN: BQ0834). In casu had de verdediging een getuige meegenomen die onder meer over de eigen schuld aan het misdrijf van de benadeelde partij kon verklaren. De HR stelt echter dat nu de benadeelde partij overeenkomstig art. 334, eerste lid, Sv ter onderbouwing van haar vordering geen getuigen kan aanbrengen, de vereisten van een eerlijk proces, in het bijzonder de *equality of arms*, eraan in de weg staan dat de verdachte met betrekking tot de vordering wel getuigen kan aanbrengen.

Bevoegde rechter

De zaak waarin het Hof Amsterdam op 1 juli 2011 uitspraak deed (LJN: BR0014) betrof de vraag of de economische kamer van de rechtbank bevoegd was om, na een wijziging tenlastelegging waarbij de economische delicten kwamen te vervallen, kennis te nemen van de ten laste gelegde

² Te vinden via <http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Rechtbanken/Amsterdam/Nieuws/Documents/robert%20m%20beslissingen%20120312.pdf>

commune delicten. Het hof gaat in op de wetsgeschiedenis waarin doelmatige rechtsbedeling centraal staat als het gaat om gezamenlijke berechting van economische en commune delicten. Echter, het argument van gezamenlijke berechting met mededaders aan wie nog wel economische delicten ten laste zijn gelegd ziet op de relatieve bevoegdheid maar heeft geen betrekking op de absolute bevoegdheid. Het hof verklaart de economische kamer van de rechtbank onbevoegd.

De bevoegdheid van de economische kamer van de rechtbank staat ook centraal in een tweetal arresten van het Hof Leeuwarden (29 maart 2012, LJN: BW0172 en 27 april 2012, LJN: BW4626). Uitgangspunt is dat, ex art. 38 van de Wet op de economische delicten (WED) jo. art. 52 Wet op rechterlijke organisatie (Wet RO), economische delicten behandeld worden door de economische kamer van de rechtbank gelet op het feit dat de wetgever specifieke rechterlijke deskundigheid vereist bij de behandeling van economische delicten. In LJN: BW0172 verklaarde het hof de Rechtbank Groningen onbevoegd nu deze rechtbank geen specifieke economische kamers heeft gevormd en ook niet vastgesteld kon worden dat het bestuur van de rechtbank de bezetting van de kamers zodanig heeft bepaald dat economische delicten geacht kunnen worden

te worden behandeld door een economische kamer. Hoewel het hof, in LJN: BW4626 vaststelt dat binnen de Rechtbank Assen ook geen economische kamers zijn gevormd, heeft dit in de onderhavige zaak niet de onbevoegdheid van de rechtbank tot gevolg nu het hof vaststelt dat er binnen de Rechtbank Assen wel uitvoering is gegeven aan art. 38 WED doordat uit een toelichting van de sectorvoorzitter van de rechtbank duidelijk is geworden dat economische delicten worden behandeld door gespecialiseerde en ter zake bijgeschoolde rechters.

Verweren die betrekking hebben op de (on)bevoegdheid van de rechtbank dienen tijdens de procedure in eerste aanleg gevoerd te worden. In de zaak die ten grondslag ligt aan HR 6 maart 2012, LJN: BU6094 zag de raadsvrouw in eerste aanleg af van het voeren van een dergelijk verweer nu het belang van haar cliënt daarmee niet was gediend. Gelet op deze gang van zaken is het in hoger beroep dan niet (alsnog) mogelijk met succes een beroep te doen op de onbevoegdheid van de rechtbank.

Overigens, is – gelet op het gesloten stelsel van rechtsmiddelen – een kortgedingrechter niet bevoegd de juistheid van de beslissing van de strafrechter te toetsen (Rb. Den Haag, 14 augustus 2012, LJN: BX4544).

Bewijs en motivering

Verklaring verdachte

Vergelijkbaar aan HR 24 mei 2005, LJN: AT2897, NJ 2005, 396 oordeelt de HR in HR 13 december 2011, LJN: BQ3992, NJ 2012, 7 dat de kennelijke leugenachtigheid van een verklaring van de verdachte niet alleen mag worden aangenomen op grond van verklaring(en) van die verdachte zelf, daarbij inbegrepen verklaringen van anderen omtrent hetgeen de verdachte hen heeft meegedeeld. Die kennelijke leugenachtigheid kan evenmin (mede) worden gebaseerd op de omstandigheid dat de verdachte heeft geweigerd omtrent het desbetreffende punt een verklaring te geven. Dat moest de HR in HR 3 juli 2012, LJN: BW9968, NJ 2012, 466 even opfrissen³ nu het Hof 's-Gravenhage de kennelijke leugenachtigheid van de verklaring van de verdachte mede had gebaseerd op de omstandigheid dat: 'de verdachte geen enkele redelijke verklaring heeft willen geven omtrent de herkomst van de onderhavige tassen (...)' Voorts had het Hof 's-Gravenhage in diezelfde zaak de kenne-

³ Maar geldt al sinds HR 19 maart 1996, LJN: ZD0413, NJ 1996, 540.

lijke leugenachtigheid mede gegrond op de verklaring van de medeverdachte. Ook dat keurt de HR af omdat die verklaring geen steun vond in ander bewijsmateriaal en dus onvoldoende grondslag gaf om de verklaring van de verdachte als kennelijk leugenachtig te bestempelen.

Getuigenbewijs

Op 6 maart 2012 heeft de HR drie arresten gewezen over de unus testis-regel van art. 342 lid 2 Sv.⁴ Net zoals in HR 13 juli 2010, LJN: BM2452, NJ 2010, 515, zet de HR nog eens voorop dat art. 342 lid 2 Sv de tenlastelegging als geheel betreft, dat het gaat om een beoordeling van het concrete geval en dat voor de toets in cassatie van belang kan zijn of de feitenrechter zijn oordeel nader heeft gemotiveerd. In tegenstelling tot in laatstgenoemd arrest falen de middelen in de 6 maart-arresten. Kort gezegd vond de verklaring van het slachtoffer in de zedenzaak (NJ 2012, 251) voldoende steun in een dagboekanteekening en de verklaring van haar moeder en de verdachte dat de bewuste logeerpartijtjes hadden plaatsgevonden. In de andere arresten draait het om de vraag of bewezen kon worden dat verdachte (als medepleger) betrokken was geweest bij het plegen van de feiten. Het Hof Arnhem (NJ 2012, 250): '(Ook) de huidige interpretatie van de hiervoor bedoelde bewijsminimumregel staat er niet aan in de weg dat het ouderschap van de verdachte wordt aangenomen op basis van één bewijsmiddel, in dit geval de verklaring van W. Dat is wat het hof doet.' Het hof had voorts uiteengezet dat die verklaring van W. steun vond in ander (steun-) bewijsmateriaal, daarom acht de HR de bewezenverklaring toereikend gemotiveerd. In NJ 2012, 252 vond de verklaring van de medeverdachte, dat hij samen met de verdachte een scooter had gestolen, voldoende steun in het feit dat bij navraag bij de RDW de scooter op naam van de aangeefster bleek te staan en zij de scooter ook als de hare had herkend.

Wellicht voelde de HR zich in het doorzetten van deze lijn gesteerd door

bewoordingen van het EHRM? In de zaken Al-Khawaja en Tahery tegen het Verenigd Koninkrijk (EHRM 15 december 2011, NJB 2012, 466, NJ 2012, 283) gaat het om het veroordelen op grond van een verklaring van een getuige die de verdediging niet heeft kunnen ondervragen, terwijl die verklaring het enige of doorslaggevend bewijs is. Dit leverde tot voor kort een schending van art. 6 EVRM op.⁵ Maar het EHRM oordeelt dat de 'sole or decisive-rule' niet absoluut is, de vraag is: 'whether there are sufficient counterbalancing factors in place, including measures that permit a fair and proper assessment of the reliability of that evidence to take place. This would permit a conviction to be based on such evidence only if it is sufficiently reliable given its importance in the case' (onderstreping DNdJ).⁶ Hoewel de uitspraak in deze zaken natuurlijk betrekking heeft op het ondervragingsrecht, lijkt de HR het bij de beoordeling van een unus testis-situatie (eveneens) vooral voldoende te vinden dat de getuigenverklaring door enige steun 'sufficiently reliable' is gebleken.⁷

Anonieme getuigen

Vervolgens heeft het EHRM de breuk met de 'sole or decisive-rule', zoals hiervoor beschreven, van overeenkomstige toepassing verklaard op bewezenverklaring op grond van een anonieme getuigenverklaring (als enig of doorslaggevend bewijsmiddel terwijl de verdediging die anonieme getuige niet heeft kunnen ondervragen).⁸ Opvallend is dat een ver-

oordeling kennelijk (nu) wel uitsluitend of in beslissende mate mag zijn gebaseerd op een anonieme getuigenverklaring.⁹ Voor de Nederlandse praktijk staat art. 344a lid 1 Sv daar echter aan in de weg. Ook zal de Nederlandse rechter niet toekomen aan de vraag of de anonieme getuigenverklaring ondanks de wens van de verdediging om die getuige te ondervragen toch voor het bewijs mag worden gebruikt (wegens 'sufficient counterbalancing factors') omdat art. 344a lid 3 sub b Sv dat gebruik uitsluit.

Anders dan in HR 2 november 2010, LJN: BM9774, NJ 2011, 451, was in HR 17 april 2012, LJN: BU6913, NJ 2012, 413 enkel in eerste aanleg gevraagd om het horen van de anonieme getuige. Dan staat art. 344a lid 3 sub b Sv niet aan gebruik van die verklaring in de weg, 'Op enig moment in het geding' uit dat artikel moet dus conform de idee van het voortbouwend appel worden uitgelegd.

Varia

Feiten van algemene bekendheid¹⁰

De HR acht het oordeel van het Hof Amsterdam, dat het volstrekt onaanmerkelijk was dat de verdachte de merken op de door hem ingevoerde goederen niet kende, begrijpelijk. Het ging volgens het hof namelijk om 'internationale merken die wereldwijd bekendstaan', waarover de HR opmerkt dat het hof hiermee heeft bedoeld dat het om een feit van algemene bekendheid gaat en de HR vindt dit gezien de goederenlijst (Dolce & Gabbana, Calvin Klein, Chanel, Louis Vuit-

5 EHRM Luca tegen Italië, 27 februari 2001, appl.nr. 33354/96.

6 EHRM Al-Khawaja en Tahery tegen het Verenigd Koninkrijk, 15 december 2011, appl.nrs. 26766/05 en 22228/06, NJ 2012, 283. Zie voor meer diepgang: B. de Wilde, 'Het arrest Al-Khawaja & Tahery: het ondervragingsrecht uitgekleeft?' DD 2012, p. 274-289. Zie overigens ook EHRM Vidgen tegen Nederland, 10 juli 2012, appl.nr. 29353/06 waarin de getuige wel was ondervraagd maar zich bleef beroepen op zijn verschoningsrecht. De pogingen om hem te doen ondervragen worden dan niet als 'effective counterbalancing procedural measures' aangemerkt.

7 Schalken heeft het met betrekking tot de unus en het steunbewijs over 'communicerende vaten' in zijn noot bij NJ 2012, 252.

8 EHRM Ellis, Simms en Martin tegen het Verenigd Koninkrijk, 10 april 2012, appl.nrs. 46099/06 en

46699/06. Zie B. de Wilde, 'Nieuwe kansen voor anonieme getuigen in strafzaken', NJB 2012, 1950.

9 In tegenstelling tot: EHRM Kostovski tegen Nederland, 20 november 1989, appl. nr. 11454/85.

10 Zoals in de vorige kroniek aangekondigd, heeft zowel het Hof 's-Gravenhage als de HR nog eens geoordeeld over A.C.A.B. Omdat het hof de aannemelijkheid van het feit van algemene bekendheid min of meer als materieel vereiste voor het beledigende karakter van de uiting A.C.A.B. heeft gesteld, gaan de arresten het bereik van deze kroniek strafprocesrecht inmiddels te buiten. Hier zal worden volstaan met de enkele verwijzing naar Hof 's-Gravenhage, 13 mei 2011, LJN: BQ4426, NJ 2011, 299 en HR 3 juli 2012, LJN: BW9978, NJ 2012, 558.

4 HR 6 maart 2012, LJN: BT6458, NJ 2012, 250, HR 6 maart 2012, LJN: BS7910, NJ 2012, 251 en HR 6 maart 2012, LJN: BQ6144, NJ 2012, 252.

ton, Nike, Adidas, to name a few) niet onbegrijpelijk.¹¹

Slachtofferverklaring

Het slachtoffer dat spreekt op grond van zijn/haar spreekrecht ex art. 51e Sv is geen getuige. Die verklaring mag dan ook niet als bewijs voor het ten laste gelegde worden gebezigd. Een schriftelijke slachtofferverklaring echter, mag als schriftelijk bescheid (344 lid 1 onder 5 Sv) voor het bewijs worden gebruikt (HR 11 oktober 2011, LJN: BR2359, NJ 2011, 558).

Deskundigen

Sinds het in werking treden van de Wet deskundige in strafzaken heeft de verdachte nog steeds de vrijheid om resultaten van op diens eigen initiatief uitgevoerd deskundigenonderzoek in het geding te brengen. Die deskundige hoeft niet te zijn opgenomen in het landelijk register van vaste gerechtelijke deskundigen (HR 12 juli 2011, LJN: BP8821, NJ 2011, 516).

Uitdrukkelijk onderbouwd standpunt (uos)

Voor de motiveringsplicht van de rechter bij afwijking van een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt (ex art. 359 lid 2, 2e volzin Sv), geldt dat deze niet zover strekt dat op elk detail van de argumentatie hoeft te worden ingegaan.¹² Wel lijken de gronden voor afwijking in elk geval tot stand te moeten zijn gekomen op de gehele argumentatie. In HR 5 juli 2011, LJN: BN8383, NJ 2011, 415 had de raadsman van de verdachte in hoger beroep uitvoerig uiteengezet dat de twee getuigenverklaringen¹³ ongeloofwaardig waren en dat de verdachte moest worden vrijgesproken. Het Hof 's-Hertogenbosch bevestigde echter het veroordelende vonnis van de Politierichter, zonder de redenen voor het afwijken van het uos aan te vullen. Dat vindt de HR niet kunnen aangezien de raadsman ook nieuwe argumenten aan zijn standpunt ten grondslag had gelegd.

11 'Je moet – huiselijk gezegd – van een andere planeet komen wil je van één van deze merken ooit hebben vernomen,' aldus A-G Aben.
12 HR 11 april 2006, LJN: AU9130, NJ 2006, 393.
13 De enige (door de Politierichter gebezigde) bewijsmiddelen.

Stelplicht

De stelplicht houdt nog steeds in dat een standpunt duidelijk, door argumenten geschraagd en voorzien van een ondubbelzinnige conclusie ten overstaan van de feitenrechter naar voren moet zijn gebracht. Enige relativering van de stelplicht lijkt echter in HR 28 februari 2012, LJN: BU7360, NJ 2012, 161 wel te kunnen worden gelezen. In deze ontnemingszaak was de schatting van het wederrechtelijk verkregen voordeel gebaseerd op de vondst van plantenresten. De raadsman van de verdachte had (subsidiar) aangevoerd dat er alternatieve verklaringen waren voor het aantreffen van de plantenresten en voor het feit dat de potgrond reeds gebruikt was.¹⁴ Het opwerpen van alternatieve (niet aannemelijk gemaakte) verklaringen/scenario's was hier kennelijk voldoende om een uos op te leveren. Ook de enkele betwisting dat iets een 'feit van algemene bekendheid' is, lijkt

14 Voor het gehele subsidiaire verweer zie paragraaf 2.2.2 van het arrest.

En Verzoek om toelating voor een structurele telefrontal vanwege verlenking van het fout parkeren van een zwarte scooter bij het barretje Hilton?

voldoende.¹⁵ Sec het betoog dat bij de strafoplegging rekening dient te worden gehouden met de overschrijding van de redelijke termijn behoeft echter niet als een uos te worden opgevat, HR 20 maart 2012, LJN: BV9347, NJ 2012, 254.¹⁶

359 lid 2, 2e volzin Sv of niet?

Verder maakt de HR nog eens een aantal keer duidelijk op welke verweren ex art. 359 lid 2, 2e volzin Sv gemotiveerd moet worden gerespondeerd (bij afwijking van verweer) en op welke verweren anderszins moet worden ingegaan. HR 27 september 2011, LJN: BS1708, NJ 2011, 518 (op een verweer strekkende tot niet-

15 HR 12 juli 2011, LJN: BQ6555, NJ 2011, 378 (raadsman: 'Dit is geen feit van algemene bekendheid, maar is slechts een stelling die niet onderbouwd wordt.'). zie over het (uitvoeriger) betwisten van een feit van algemene bekendheid ook HR 11 januari 2011, LJN: BP0291, NJ 2011, 116.
16 Waarbij de HR opmerkt dat op een redelijke termijnverweer sinds HR 3 oktober 2000, LJN: AA7309, NJ 2000, 271 al een gemotiveerde beslissing dient te worden genomen, waardoor de invoering van art. 359 lid 2, 2e volzin Sv geen zwaardere eisen aan zulk een verweer heeft gesteld. Maar dus wel zwaarder dan alleen 'de redelijke termijn is overschreden.'

ontvankelijkheid van het OM moet ex art. 358 lid 3 Sv bepaaldelijk worden beslist en dus geldt het motiveringsvoorschrift van de eerste volzin van art. 359 lid 2 Sv). HR 17 januari 2012, LJN: BT2052, NJ 2012, 253 (de motivering van afwijking van een bewijsuitsluitingsverweer ex art. 359a Sv¹⁷ behoeft niet aan de eisen van art. 359 lid 2, 2^e volzin Sv te voldoen).¹⁸ Op een niet ter terechtzitting voorgedragen verweer/standpunt hoeft geheel niet te worden gerespondeerd (HR 26 april 2011, LJN: BP7844, NJ 2012, 473).

Vormverzuimen

'Vorbereidend onderzoek'

Wat valt er onder een 'vormverzuim' begaan bij een voorbereidend onderzoek' ex art. 359a Sv? In HR 27 september 2011, LJN: BQ3765, NJ 2012, 557 was het telefoonverkeer van de verdachte in de PI Vught structureel afgeluisterd wegens telefonische bedreigingen jegens zijn echtgenote (ex art. 39 jo. 36 lid 4 Pbw). De verdachte werd vervolgens op grond van de resultaten van dat afluisteren vervolgd en veroordeeld voor telefonisch geuite bedreigingen/afpersingen. De raadsman voerde aan dat het OM niet-ontvankelijk moest worden verklaard/bewijsuitsluiting moest volgen omdat in strijd met de artt. 39 en 36 Pbw was gehandeld, hetgeen een schending van art. 8 EVRM opleverde. Het hof verwierp de verweren en de HR heeft het daartegen gerichte cassatieberoep verworpen. Het handelen van de PI kan namelijk niet worden begrepen als een verzuim begaan 'bij een voorbereidend onderzoek' in de zin van art. 359a in verbinding met art. 132 Sv, nu dit immers niet is begaan in het onderzoek tegen de verdachte ter zake van het aan hem ten laste gelegde waarover de rechter heeft te oordelen. Ook het onrechtmatig vervaardigen en opslaan van een DNA-profiel in de DNA-databank is geen verzuim begaan 'bij een voorbereidend onderzoek' in de

zin van art. 359a in verbinding met art. 132 Sv (HR 31 mei 2011, LJN: BP1179, NJ 2011, 412).

'Nadeel'

De derde factor uit art. 359a Sv is het 'nadeel dat door het verzuim is veroorzaakt'. In HR 4 januari 2011, LJN: BM6673, NJ 2012, 145 was zonder bevoegdheid tot doorzoeking een kastdeur geopend, die leidde naar een ruimte waarin een hennepkwekerij werd aangetroffen. Het hof stelde vast dat de deur slechts doorgang bood (naar daarachter gelegen ruimtes) en dat die ruimte geheel leeg was, waardoor elk nadeel (in de zin van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer, waartegen het vormvoorschrift beschermt) voor de verdachte was uitgebleven. Het hof volstond met de enkele constatering van het vormverzuim. De HR vindt dit prima en neemt daarbij nog eens in aanmerking dat onder 'nadeel' niet valt de ontdekking van de hennepplanten (of meer algemeen: ontdekking van een strafbaar feit).

Motivering beslissing ex art. 359a Sv

De algemene regels voor toepassing van de verschillende rechtsgevolgen uit art. 359a Sv zoals die zijn geformuleerd in HR 30 maart 2004, LJN: AM2533, NJ 2004, 376 moeten door de feitenrechter bij de beoordeling van een art. 359a Sv-verweer worden gehanteerd. In HR 15 november 2011, LJN: BT2522, NJ 2011, 541 had het hof voor de verwerping van het bewijsuitsluitingsverweer de maatstaf gehanteerd die geldt voor de beoordeling van een niet-ontvankelijkheidsverweer.

Niet 359a Sv

Het ging in het tijdvak waarop deze kroniek betrekking heeft ook weer een aantal keer mis met het 'zonder uitstel' naar het laboratorium sturen van afgenomen bloedmonsters (ex art. 8, tweede lid onder b WVV 1994). Hoven plegen daar niet zo zwaar aan te tillen, maar als de feitenrechter vaststelt dat de waarborg niet is nageleefd, mag het onderzoeksresultaat niet voor het bewijs worden gebruikt (HR 14 maart 1978, NJ 1978, 385 en HR 11 oktober 2011, LJN: BR3043, NJ 2011, 486 en HR 22 mei 2012, LJN: BW6206, NJ 2012, 350

en HR 29 november 2011, LJN: BS1721, NJ 2011, 580). Bewijsuitsluiting berust hierbij overigens niet op art. 359a Sv, maar op HR 21 september 2010, LJN: BM4412, NJ 2010, 519.

Voorts werd het OM nog een aantal keer (volgens de HR niet onbegrijpelijk) niet-ontvankelijk verklaard. In HR 26 april 2011, LJN: BO4015, NJ 2012, 63 wegens strijd met de beginselen van behoorlijke procesorde door te vervolgen in strijd met de Aanwijzing Opiumwet. In HR 3 april 2012, LJN: BU3452, NJ 2012, 346 wegens strijd met beginselen van een goede procesorde door de verplichtingen die gelden volgens de Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik, te verzuimen. In HR 27 maart 2012, LJN: BT2105, NJ 2012, 450 ging de niet-ontvankelijkheidsvlieger niet op. Het hof had volgens de HR niet onbegrijpelijk vastgesteld dat ten tijde van de vervolgingsbeslissing op grond van de toen bekende gegevens was voldaan aan de Richtlijn premiefraude werkgevers en dat daaraan niet afdoet dat die gegevens achteraf gezien anders hadden moeten worden gewaardeerd.

Dwangmiddelen, GVO en gesloten stelsel rechtsmiddelen

Staande houden en aanhouding

Tussen toepassing van een dwangmiddel en het voorbereidend onderzoek in een bepaalde zaak dient voldoende verband te bestaan, wil een verdachte zich succesvol kunnen beroepen op onrechtmatige toepassing van het dwangmiddel (vgl. HR 30 maart 2004, LJN: AM2533, NJ 2004/376).

In HR 26 juni 2012, LJN: BW9199 en BV1642 mocht de onrechtmatige staande houding (op grond van Mobiel Toezicht Vreemdelingen en niet in het voorbereidend onderzoek naar het ten laste gelegde misdrijf) dan ook niet als vormverzuim worden betiteld.

¹⁷ Of liever, de afwijzing van een bewijsuitsluitingsverzoek ex art. 359a Sv.

¹⁸ Voor meer diepgang omtrent het onderscheid tussen de verschillende gronden waarop moet worden gerespondeerd/gemotiveerd, zie de noten van Reijntjes en Mevis onder de aangehaalde arresten.

De voldoende samenhang tussen toegepast dwangmiddel en voorbereidend onderzoek mag niet te formeel worden benaderd. In HR 17 januari 2012, LJN: BT1783 bepaalde het hof dat er geen relatie was tussen de onrechtmatige aanhouding en de ten laste gelegde feiten en dat strafvermindering daarmee niet aan de orde was. In die zaak werden twee verdachten achter een woning aangehouden. Het betrof een onderzoek naar de handel in en het bezit van verdovende middelen. Bij de medeverdachte werd cocaïne aangetroffen, bij de klager in deze zaak alleen geld. De verdediging stelde dat de aanhouding van de verdachte niet rechtmatig was en dus ook het aantreffen van het geldbedrag niet rechtmatig was. Het in beslag genomen geld stond op geen enkele wijze op de dagvaarding en daarom oordeelde het hof dat nu er geen relatie was tussen de aanhouding en het ten laste gelegde, het verweer niet besproken hoefde te worden. In r.o.2.4. oordeelde de HR echter dat dit oordeel niet begrijpelijk was nu het hof in haar bewijsoverweging had meegenomen dat de verdachte ‘samen met [betrokkene één] achter de woning werd aangehouden, waarbij [betrokkene één] zes bolletjes heroïne en

drie in bedrijf zijnde mobiele telefoons bij zich bleek te hebben’. Daarmee was aldus de HR wel degelijk sprake van een relatie tussen de aanhouding van de verdachte en de ten laste gelegde feiten.

Binnentreden

In een uitspraak van het Hof Den Haag, LJN: BV3418 van 3 februari 2012, werd geoordeeld dat onrechtmatig was binnentreden. Bij binnengaan van de woning werd verzuimd een legitimatie te tonen. Dat werd onder verwijzing naar de wetsgeschiedenis als een ernstig vormverzuim aangemerkt.¹⁹ Uit die geschiedenis komt naar voren dat de legitimatieverplichting in de Awbi is opgenomen vanwege de onschendbaarheid van de woning. ‘Slechts indien verzekerd is dat de bewoner, of diens vertegenwoordiger, weet aan wie (en voor welk doel) hij toestemming tot binnentreden geeft, kan volgens de wetgever gezegd worden dat ten volle voldaan is aan het vereiste van een vrijelijk genomen beslissing,’ aldus het hof. Vanwege het grote belang van de legitimatieverplichting en omdat een belang-

rijk rechtsbeginsel in aanzienlijke mate was geschonden ging het hof over tot bewijsuitsluiting.

BOB

In LJN: BQ1964, van 12 juli 2011, sprak de HR zich uit over de verhouding tussen art. 126m Sv (tappen) en 126n Sv (vorderen verkeersgegevens). In deze zaak ging het om gestolen telefoons waarvan het OM op basis van art. 126n Sv de verkeersgegevens had gevorderd. Daarbij werden echter niet alleen de verkeersgegevens verkregen maar ook de inhoud van sms-berichten die in het dossier werden gevoegd. Het hof beschouwde de inhoud van de sms-berichten als bijvangst, nu door de politie niet bewust was gestuurd op het verkrijgen van de inhoud van die berichten.

Het hof gebruikte de inhoud van de berichten voor het bewijs, ondanks het verweer van de raadsman die zich op het standpunt stelde dat de inhoud van de sms-berichten onrechtmatig was verkregen, nu geen machtiging ex art. 126m Sv (tappen) was afgegeven, maar slechts de verkeersgegevens waren gevorderd ex art. 126n Sv.

De HR was het met dat standpunt eens. De inhoud van de sms-berichten valt niet onder de gegevens zoals omschreven in art. 126n Sv. Wil men de inhoud van communicatieberichten kunnen opnemen, dan is daarvoor een machtiging ex art. 126m Sv vereist.

Veel bijzondere opsporingsbevoegdheden (tappen, infiltratie, opnemen communicatie) mogen alleen worden ingezet indien sprake is van een verdenking van een misdrijf ex art. 67 lid 1 Sv, dat gezien zijn aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert.

De Memorie van Toelichting bij de Wet Bob²⁰ zegt daarover: ‘De woorden “aard van het misdrijf” duiden niet slechts op de delictomschrijving in de wet, maar tevens op de ernst van de feiten en omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd of wordt beraamd. De concrete feiten en omstandigheden dienen

¹⁹ Memorie van Toelichting, Kamerstukken II, 1984-1985, 19 073, nr. 3, pag. 11 tot en met 13.

²⁰ Kamerstukken II 1996-1997, 25 403, nr. 3, p. 24 en 25.

meegewogen te worden bij de beoordeling of sprake is van een ernstige inbreuk op de rechtsorde.’

In BT2099 van 8 november 2011 werd geklaagd dat het hof had verzuimd de concrete feiten en omstandigheden (het ging in deze zaak om uitgifte van één vals biljet van vijftig euro) mee te wegen bij de beoordeling van de vraag of sprake was van een ernstige inbreuk op de rechtsorde. De HR oordeelde dat, nu het hof reeds had vastgesteld dat het uitgeven van valse bankbiljetten (art. 213 Sr) naar zijn aard al een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleverde, het hof niet ook nog eens de ernst van de feiten en omstandigheden waaronder het feit was gepleegd bij dat oordeel had moeten betrekken. Dat zou alleen anders kunnen zijn, aldus de A-G in zijn conclusie, ‘bij misdrijven die in hun aard geen ernstige bedreiging van de rechtsorde opleveren. Dan kunnen de feiten en omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan meebrengen dat toch van een ernstige inbreuk op de rechtsorde sprake is. In die zin dienen die concrete feiten en omstandigheden te worden betrokken bij de beantwoording van de vraag of het feit een ernstige inbreuk op de rechtsorde oplevert.’

In LJN: BX5557, 27 juli 2012 bevestigde het Hof Arnhem dat observatie ex art. 126g Sv niet uitsluitend mogelijk is tegen een persoon die als verdachte kan worden aangemerkt. Criterium is dat het moet gaan om verdenking van een misdrijf. Als daar sprake van is kan in het belang van het onderzoek (ook niet-verdachten) worden geobserveerd. Voor een uitvoer-

rig overzicht van de regeling die ziet op de vereisten die gelden voor technische hulpmiddelen bij het opnemen van vertrouwelijke communicatie zie de HR in LJN: BP4651 van 12 juli 2011.

Vrijheidsbenemende dwangmiddelen

Aan het einde van 2011 viel definitief het doek voor het project dat ook wel ‘weekendarrangement’ of ‘weekendje weg’ werd genoemd. In het weekend vanwege betrokkenheid bij uitgaansgeweld aangehouden verdachten werden tot maandagochtend in verzekering gesteld. Doel was overduidelijk ordehandhaving en likop-stukbeleid, zonder dat er een belang voor het strafrechtelijk onderzoek was. Daarvoor was inverzekeringstelling niet bedoeld, aldus de HR in LJN: BT2173 van 13 december 2011.

GVO

Art. 255 lid 3 Sv regelt dat als er nieuwe bezwaren bekend zijn geworden na een buitenvervolginstelling van een verdachte, deze alleen gedagvaard kan worden nadat die nieuwe bezwaren in een gerechtelijk vooronderzoek zijn onderzocht. In HR 11 september 2012, LJN: BX4490 was dat niet gebeurd. De verdediging klaagde daar over, maar de HR verwierp de klacht omdat het hof in zijn uitvoerig gemotiveerde beslissing had uitgelegd dat en waarom de verdachte niet lichtvaardig alsnog ter terechtzitting was gedagvaard. Aan de strekking van art. 255 lid 3 was daarom niet tekortgedaan. Het geconstateerde verzuim mocht daarmee zonder gevolgen blijven.

Gesloten stelsel van Rechtsmiddelen

Het gesloten stelsel van rechtsmiddelen kan in de weg staan bij het willen voeren van verweren. Bijvoorbeeld kunnen voor de verdachte negatieve beslissingen van de rechter-commissaris niet met een rechtsmiddel worden bestreden voor zover het de rechtmatigheid van de aanhouding en inverzekeringstelling betreft.

In LJN: BT2518 van 17 januari 2012 bevestigde de HR zijn oordeel (zie HR LJN: AV6195 van 13 juni 2006) dat het de verdediging in feitelijke aanleg wel vrij stond om de stelling dat de aanhouding onrechtmatig was vanwege het ontbreken van een verdenking ten grondslag te leggen aan een verweer dat de rechtmatigheid van de bewijsverkrijging aan de orde stelde. Het gesloten stelsel van rechtsmiddelen stond daaraan niet in de weg. Een verweer over de rechtmatigheid van de aanhouding dient dus als doel te hebben dat het daarmee verkregen bewijs moet worden uitgesloten voor de te nemen rechterlijke beslissing.

Het gesloten stelsel van rechtsmiddelen werd ook deels terzijde geschoven in het hierna nog verder te bespreken arrest van het Hof’s-Hertogenbosch, LJN: BW9141 van 13 juni 2012. In die uitspraak werd tijdens de inhoudelijke behandeling de motivering van de voorlopige hechtenis aan de orde gesteld (zie hierna). De beschikking kon vanwege het gesloten stelsel inhoudelijk niet worden getoetst. Maar het hof toetste wel in het kader van een strafmaatverweer of de vrijheidsbenaming van de verdachte (en de daarover

genomen beslissingen) schending opleverden van de artt. 5 en 13 EVRM.

Gevangenneming

Ter reparatie van termijnverzuim regelt art. 66a Sv dat bij het verlopen van de termijn van het bevel van gevangenhouding of gevangenneming de officier van justitie de gevangenneming kan voordere van de nog niet in vrijheid gestelde verdachte. In LJN: BT8916 van 5 oktober 2012 bepaalde het Hof Arnhem dat de voorziening in art. 66a Sv geen ruimte bood voor het verlenen van een bevel gevangenneming ter reparatie van termijnverzuim bij de toepassing van voorlopige hechtenis. Op de bewaring miste dat artikel uitdrukkelijk toepassing, aldus het hof.

Gevangenhouding

In de procedure die uiteindelijk leidde tot het arrest van het Hof 's-Hertogenbosch van 13 juni 2012, LJN: BW9141 trok de verdediging (uiteindelijk) succesvol ten strijde tegen het frustrerende gebruik van standaardformulieren bij het nemen van een beslissing in raadkamer over de voorlopige hechtenis. Zowel in raadkamer bij de rechtbank, als in raadkamer bij het hof werd het gemotiveerde verzoek tot opheffing van de voorlopige hechtenis ongemotiveerd verworpen. Tijdens de inhoudelijke behandeling van de zaak vond de rechtbank dat die wijze van motiveren niet meer aan de orde kon zijn, verwijzend naar het gesloten stelsel van rechtsmiddelen.

In hoger beroep ving de verdediging echter geen bot. Het gebruik van standaardformulieren door de rechtbank werd wel goedgekeurd nu er toen nog sprake was van een korte *pre trial* fase en bovendien niet uitgebreid verweer was gevoerd om de voorlopige hechtenis op te heffen. De kale afwijzing van datzelfde (maar steviger onderbouwde) verzoek door de raadkamer van het hof kreeg echter niet de goedkeuring van het Hof Den Bosch. In navolging van de verdediging concludeerde het hof dat de gebrekkige motivering een schending van art. 5 van het EVRM opleverde.

De conclusie die uit deze beslissing getrokken kan worden, is dat indien uitgebreid en goed gemotiveerd wordt verzoekt om opheffing van de voorlopige hechtenis, dit verzoek niet met een standaardformulier kan worden afgedaan, maar inhoudelijk moet worden gemotiveerd. Hopelijk pikken raadkamers in de rest van Nederland deze uitspraak op.

Horen en oproepen getuigen

Ook in de periode die deze kroniek beslaat weer veel uitspraken over het horen en oproepen van getuigen. Veelal ging het fout bij de motivering van beslissingen waarin verzoeken van de verdediging werden afgewezen. De lijn van de HR bleef ongewijzigd. Maar er moet goed worden

gemotiveerd indien de rechter het verzoek om het horen van een getuige afwijst. Zo vormde de afwezigheid op de terechtzitting van behoorlijk opgeroepen getuigen onvoldoende grond voor het oordeel dat het onaannemelijk was dat die getuigen binnen een aanvaardbare termijn ter terechtzitting zouden verschijnen (HR, 27 september 2011, LJN: BR2095).

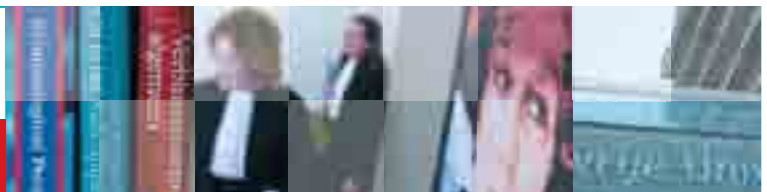
Soms werd een beslissing op dergelijk verzoeken helemaal niet genomen. Ook dat kon natuurlijk niet nu een dergelijke beslissing dient te zijn vervat in het verkorte vonnis of arrest, voor zover op het verzoek niet reeds ter terechtzitting is beslist (HR 20 december 2011, LJN: BT8772).

Nu mag van een advocaat verwacht worden dat verzoeken om getuigen te mogen horen duidelijk worden neergelegd en onderbouwd. Maar van rechters wordt ook verwacht dat ze verzoeken niet te formeel benaderen en goed interpreteren. In LJN: BT2518 van 17 januari 2012 vond de HR dat het verzoek om getuigen te mogen horen omtrent een onrechtmatige aanhouding niet mocht worden afgewezen. Het verzoek was namelijk niet bedoeld om de rechtmatigheid van de aanhouding aan te vechten (waarbij het hof had geoordeeld dat dit niet kon vanwege het gesloten stelsel van rechtsmiddelen en dat dus getuigen ook niet in het belang van de verdediging konden zijn), maar dat het bij en als gevolg van die aanhouding vergaarde bewijsmateriaal als onrechtmatig verkregen diende te worden uitgesloten van de bewijsvoering.

(advertenties)

VU Law Academy

Betrokken op uw competentie

Alle PAO cursussen gaan door dit najaar!

Ruime keus voor al uw PE punten

www.vula.nl

VU
VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

M BLIJFT INNOVEREN

ONBEPERKTE INLOOP & ONBEPERKTE UITLOOP

VOOR ONZE BEROEPSAANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING

Sinds 2007 ontwikkelt Mutsaerts onder M-verzekeringen voor advocaten, notarissen, accountants en gerechtsdeurwaarders speciale verzekeringen, hetgeen ertoe heeft geleid dat wij inmiddels een bekende naam in deze beroepsgroepen zijn en een substantieel marktaandeel hebben verworven. Onze dienstverlening is op maat voor zowel eenmanszaken, kleine en grotere maatschappen, NV's of coöperaties.

De producten van M kenmerken zich doordat zij afgestemd zijn op uw risico's en behoeftes en dat in collectiviteit de beste afspraken met (her)verzekeraars gemaakt zijn. Naast de advisering in de beste producten staat een hoog niveau van dienstverlening en service bij M voorop.

De producten van M blijven continu in ontwikkeling. Zo kunt u nu een arbeidsongeschiktheidsverzekering met eindleeftijd 67 afsluiten en is bij de M-beroepsaansprakelijkheidsverzekering standaard het in- en uitlooprisico onbeperkt meeverzekerd.

Neem contact met ons op voor een offerte of een vergelijking met uw huidige polissen. U zult verbaasd zijn over het resultaat. **Een premiebesparing op uw huidige verzekeringen van 20 tot 70% over de looptijd is meer regel dan uitzondering.** Heeft u nog tips voor verdere innovaties? Dan nodigen wij u van harte uit contact met ons op te nemen.

PENSIOENLEEF TIJDPROOF

VOOR ONZE ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING

Nieuw

M-ALL RISK KANTORENPOLIS

Uw opstal, inventaris, bedrijfsschade en kunst verzekeren met ongekend uitgebreide voorwaarden

en tegen een zeer scherpe premie? Dat kan bij de M-All Risk Kantorenpolis.

In tegenstelling tot gebruikelijke voorwaarden op uitgebreide condities, bieden wij dekking op basis van All Risk voorwaarden. Dit houdt in dat vrijwel alle van buiten komende onheilen verzekerd zijn.

M-VERZEKERINGEN
EXCLUSIEF VOOR ADVOCATEN, NOTARISSEN, GERECHTSDEURWAARDERS EN ACCOUNTANTS

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Uit de praktijk

Bemmel, mr. R.M.. van Amsterdam 01-11-2012

Brands, mr. M.H.E. Laren 01-11-2012

Brekink, mw. mr. C. Amsterdam 07-11-2012

Dijkstra, mw. mr. S. Groningen 20-10-2012

Engelen, mw. mr. C. Den Haag 26-10-2012

Genet, mw. mr. M-L. Amsterdam 05-11-2012

Goedhart, mr. R. Velsen-Zuid 31-10-2012

Hams, mr. H. Enschede 01-11-2012

Hendriks, mr. A.C. Utrecht 07-11-2012

Hiemstra, mw. mr. M. Loenen ald Vecht 31-10-2012

Hoogh, mw. mr. H.M. de Amsterdam 08-11-2012

Houg, mw. mr. C.W.H. Amsterdam 01-11-2012

Hu, mw. mr. Y. Hong Kong 31-10-2012

Huijskens, mw. mr. E.J. Maastricht 01-11-2012

Huijts, mr. A.M. Brussel 01-11-2012

Josemans, mr. A.J. Amsterdam 06-11-2012

Kielman, mr. dr. H.H. Drachten 07-11-2012

Kievits, mw. mr. C.G.C. Den Haag 01-11-2012

Klemann, mr. V.A.M. Castricum 07-11-2012

Kluit, mr. J. van der Amsterdam 02-11-2012

Korrsiadis, mr. W. Amsterdam 01-11-2012

Kort, mw. mr. K.S. Rotterdam 01-11-2012

Kozijn, mw. mr. G.W. Amsterdam 01-11-2012

Kuyvenhoven, mw. mr. M.C. Amsterdam 01-11-2012

Laghmouchi, mr. A. Amsterdam 01-11-2012

Landkroon, mr. M.F. Amsterdam 31-10-2012

Malizia, mw. mr. A.E.C. Amsterdam 26-10-2012

Maurik, mr. J.P. van Nieuwegein 17-10-2012

May, mr. K.H. Dordrecht 01-11-2012

Mingels, mw. mr. D.G.V. Venlo 22-10-2012

Molen, mr. B.E. van der Woerden 31-10-2012

Oosterhaven, mw. mr. J.A.M. Drachten 06-11-2012

Papenrecht, mr. J.M. van Bunnik 01-11-2012

Pesch, mw. mr. L.M. Utrecht 05-11-2012

Poppelaars, mw. mr. J.J.M.A. Amsterdam 08-11-2012

Reep, mw. mr. L. van de Rotterdam 18-10-2012

Scheltema Beduin, mr. A.B. Amsterdam 02-11-2012

Scheltinga, mr. N.C.E. Almere 17-10-2012

Smit, mr. H. Almere 31-10-2012

Straathof, mr. D.J. Amsterdam 01-11-2012

Timmenga, mr. J.S. Amsterdam 06-11-2012

Verschuur – Buijssen, mw. mr. C.P.M. Etten – Leur 01-11-2012

Verspagen, mw. mr. M.A.M.M. Zoetermeer 01-11-2012

Visser, mr. C. Utrecht 01-11-2012

Visser, mw. mr. M.N. Amsterdam 24-10-2012

Vuurens – Mulder, mw. mr. M.T.H. Delft 31-10-2012

Willems, mw. mr. C. Amsterdam 31-10-2012

Willems, mw. mr. H.M. Bunnik 30-10-2012

De Boorder Schoots Familierechtadvocaten, Mediators en Collaboratieve Divorce Lawyers te Amsterdam

Beckhoven, mr. J.C. van: Shell International B.V. te Den Haag

Bendel, mr. B.A.: Lexence N.V. te Amsterdam

Bosscher, dr. mr. D.J.B.: Vos & Vennoten Advocaten te Haarlem

Brom, mw. mr. A.J.A.M. Brom: ABrom juridisch advies en mediation te Veenendaal

Dankoor, mr. I.J.M.: Brands Advocaten te Arnhem

Dilien, mr. T.F.E.: La Gro Advocaten te Woerden

Dony, mw. mr. G.M.G.: Genevieve Dony Ltd te London

Dunsbergen, mr. H.M.: TDNL Strafrechtadvocaten te Breda

Eefting, mr. R.P.: De Haan Advocaten & Notarissen te Groningen

Elema, mr. F.H.: Tiebout Advocaten te Groningen

Geus, mr. B. de: Philips Medical Systems Nederland B.V. te Den Bosch

Gielisse, mr. R.M.A.: Norton Rose LLP te Amsterdam

Graaff, mw. mr. E.V. de: AWWN-Advocaten te Den Haag

Heinen, mr. R.: SteentjesWoltersMulder Advocaten te Lichtenvoorde

Hofhuis, mw. mr. I.E.: Fort Advocaten N.V. te Amsterdam

Jong, mr. B.A.: Hoyng Monégier LLP te Amsterdam

Kleef – Dubois, mw. mr. B.A.M. van: Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Haarlem

Koolen, mw. mr. M.E.: NS Stations B.V. te Utrecht

Koster, mw. mr. M.: Eversheds Faasen B.V. te Rotterdam

Kouters, mw. mr. W.A.M.: Verbeeten Jager advocatuur & mediation te Dordrecht

Kraan, mr. drs. P.R.C.: Van Campen & Partners N.V. te Amsterdam

Kremers, mw. mr. Th.: Habets Advocaten & Bemiddelaars B.V. te Breda

Letschert, mr. M.P.J.: Holla Advocaten te Eindhoven

Meijwies, mw. mr. H.E.: De Boorder Schoots Familierechtadvocaten, Mediators en Collaboratieve Divorce Lawyers te Amsterdam

Osch, mw. mr. I.W. van: Diepen Van der Kroef Advocaten te Den Haag

Plompen, mw. mr. G.M.C.: De Moel en Leenders Advocaten te Eindhoven

Ravesteijn, mr. C.: Fier Advocaten te Amsterdam

Ravenstein, mw. mr. M. van: NautaDutilh N.V. te Amsterdam

Rhodes, mr. I.: Ramdhil Advocaten te Amsterdam

Rooij, mr. H.J.A.M.W. van: Reinartz Advocaten te Eindhoven

Schneijdenberg, mw. mr. A.P.C.M.: Reinartz Advocaten te Eindhoven

Schutrops, mw. mr. H.C.: ScheersSanders Advocaten te Den Haag

Slof, mr. R.T.A.: Vaessen Advocaten te Cuijk

Snoek, mw. mr. A.P.: Westland Partners Notarissen en Advocaten te Naaldwijk

Snijders – van Erp, mw. mr. E.L.H.: Croon advocaten N.V. te Den Haag

Straaten, mw. mr. R.M.I. van der: Marree en Dijkhoorn Advocaten te Amersfoort

Suárez – Stavenuiter, mw. mr. S.M.: Stijl advocaten te Amsterdam

Baalen – van IJendoorn, mw. mr. C. van:

Naar ander kantoor

Baalen – van IJendoorn, mw. mr. C. van:

Nieuwe omgeving

Na zestien jaar op het Amersfoortse kantoor van Marree en Dijkstra Dijkhoorn gewerkt te hebben, stapte **Alexander Steenaert** over naar de nieuwe Amsterdamse vestiging van MenD. ‘Met name voor mijn internationale praktijk is het beter om in Amsterdam te zitten, maar ook de fusie- en overnamepraktijk gedijt hier goed. Voor mijn internationale cliënten is de korte reisafstand naar Schiphol ideaal. De nieuwe werkomgeving doet me goed: het is een kleine, informele vestiging op een prachtige locatie naast het Vondelpark, met dezelfde gedreven en prettige sfeer als op ons Amersfoortse kantoor.’

Naar een niche-kantoor

Bijna acht jaar werkte **Eveline Snijders-van Erp** bij Pels Rijken & Droogleever Fortuijn, toen ze onlangs de overstap maakte naar Croon advocaten in Den Haag, een nichekantoor gespecialiseerd in het bouw- en aanbestedingsrecht. ‘Ik wilde graag meer “aan het roer” staan. Bij dit kleinere kantoor heb ik een heel directe invloed op alles wat de praktijk en het kantoor aangaat. Verder is de overgang voor mij niet groot: een aantal advocaten van Croon kende ik al en de inhoudelijke focus sluit goed aan bij mijn ervaring in het bouw- en aanbestedingsrecht.’

Praktische aanpak

Per 1 november werkt **Assia Tsjanpanova** als advocaat-stagiaire bij het jonge Amsterdamse advocatenkantoor Van Campen Liem. 'Het mooie aan ondernemingsrecht is de combinatie van juridisch advies met creatieve, commerciële oplossingen. Het kantoor vraagt van mij dat ik praktisch meedenk met de cliënten en niet verzand in theorie. Door de geïntegreerde samenwerking tussen de fiscalisten, civilisten en notarissen ervaar ik hoe de diverse aspecten in elkaar grijpen. Daarnaast zie je hier erg veel van de internationale M&A-praktijk en de cliënten en advocaten die daarbij horen. Een dynamische baan.'

Tsjanpanova, mw. mr. A.: Van Campen & Partners N.V. te Amsterdam

Uijen, mr. M.: Griffiths Advocaten te Amsterdam

Veeken, mw. mr. C.L.A. van der: Dirkzwager advocaten & notarissen te Arnhem

Verburg, mw. mr. F.M.: Poelmann van den Broek Advocaten te Nijmegen

Verweij, mw. mr. F.A.: Cordemeyer & Slager Advocaten B.V. te Haarlem

Vlijmen, mw. mr. S.C.A. van: De Boorder Schoots Familierechtadvocaten, Mediators en Collaboratieve Divorce Lawyers te Amsterdam

Voragen, mr. R.G.P.: Roeleven Advocaten te Hoensbroek

Weert, mw. mr. C.W. van: Schuth & Koelmaij Advocaten en Belastingadviseurs te Assen

Naar nieuw(e) kantoor of associatie

Advocatenkantoor Bloemsmma (mr. A.A.D. Bloemsmma te Vriezenveen)

Advocatenkantoor Van der Bij (mw. mr. D.J. van der Bij te Drachten)

Advocatenkantoor Westerhuis (mw. mr. A.M. Westerhuis te Drachten)

Advocatenpraktijk Mr W.M.U. van der Blom B.V. (mr. W.M.U. van der Blom te Haarlem)

Advocatenpraktijk Van Beek (mr. J.P.A.D. van Beek te Beekbergen)

Advocatenpraktijk van der Pol (mw. mr. F.Y. van der Pol te Assen)

Bolderman De Meijer Advocaten (mr. G.J.G. Bolderman, mr. F.J.M. van 't Geloof, mw. mr. C.C.B.M. van Kimmenade, mr. E.L.F. de Meijer en mr. B.J.R.M. van Spaendonck te Amsterdam)

Brabantse Meesters (mw. mr. P.A.T.

Krachten gebundeld

In 2007 richtte **Mark Begheijn** het kantoor Begheijn Advocatuur op, gericht op ondernemingsrecht en onroerend goedrecht. Sinds kort is hij *salary partner* bij Hijink Advocaten in Arnhem en Malden. 'Alleen was ook maar alleen. Tijdens mijn studie werkte ik voor Oscars Hijinks praktijk; sindsdien spraken we elkaar regelmatig. We zochten beiden naar continuïteit en besloten onze krachten te bundelen. Hijink Advocaten is een modern kantoor met een klein, hecht team. Werken kan thuis, in Malden of in Arnhem. We kijken niet naar het aantal gewerkte uren, maar naar het resultaat.'

Hoppenbrouwers – Niesten en mw. mr. N.C. Ogg te Eindhoven)

De Groot advocatuur (mw. mr. M.J. de Groot te Hilversum)

De Groote Wielen advocaat (mw. mr. O. Diemel te Rosmalen)

Gaming Legal Advocaten (mw. mr. S.M. Andriessse en mr. B. Jongmans te Halfweg)

Grijmans Advocaten (mr. G.J.P.M. Grijmans, mr. M.W.J.M. van der Meer en mw. mr. J.M.C. van den Bosch – Scholts te Bolsward)

Hijink Advocaten (mr. M.P.H. van Maanen Winters te Zwolle)

Janssen Schepens advocatuur & incasso (mw. mr. A.M.J.C. Janssen en mw. mr. N.M.J. Schepens te Eindhoven)

Klabou Advocaten (mr. O.J. Klabou en mw. mr. Y. Bergsma te Sneek)

Koekkoek Advocaat-Belastingkundige (mr. E.O.A. Koekkoek te Rotterdam)

Lieftink Strafrechtadvocaat (mr. J.J. Lieftink te Amsterdam)

Mr RWM Beerens Advocaat (mr. R.W.M.

Beerens te Den Haag)

Mr. S.A. van den Broek (mw. mr. S.A. van den Broek te Amersfoort)

mr. A.P.A. Sniijders Advocaat (mr. A.P.A. Sniijders te Heerlen)

mr. M.R. Verdoner Advocatuur (mw. mr. M.R. Verdoner te Amsterdam Zuidoost)

Nickerson-Zwaan B.V. (mw. mr. D. Vrhovac te Made)

Pril Advocatuur (mw. mr. I.V.Th. Pril te Den Haag)

Raadaad (mr. J. van Schaik te Vlist)

Rensing Advocatuur (mr. R.M. Rensing te Haarlem)

Schlepers Advocatuur (mw. mr. M. Schlepers te Groningen)

Smal Otte Advocatuur & Mediation (mw. mr. J.E. Smal en mr. P.P. Otte te Limmen)

Stedin Netbeheer B.V. (mw. mr. M. Hartman te Rotterdam)

Van der Biezen Advocaten (mr. A.S. van der Biezen te Den Bosch)

Walinga Advocatuur (mr. E. Walinga te Amsterdam)

(advertenties)

JagerKuiper
ADVOCATEN

Advocaat-medewerker

JagerKuiper advocaten is een jong groeiend kantoor in Hattum, net onder Zwolle. We richten ons op het Midden- en Kleinbedrijf en doen alle rechtsgebieden behalve commuun strafrecht en familierecht. We verstaan ons vak. Maar we doen meer: een persoonlijke, snelle en duidelijke dienstverlening zit in onze genen. We zoeken per direct een advocaat-medewerker.

Reageren of meer informatie?

Wil je meer weten? Of eens langskomen om de sfeer te proeven? Bel dan gerust met Frank Kuiper. Zijn nummer is 038 444 99 88. Stuur je reactie met cv uiterlijk 7 december naar kuiper@jagerkuiper.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

'De ontwikkelingen in de advocatuur zijn uiteenlopend, talrijk en ingrijpend. Dat maakt het nadenken over de toekomst van de advocatuur gecompliceerd, tijdrovend maar vooral heel vitaal. Veel van dat denkwerk heeft Christ'l Dullaert nu gelukkig al voor de advocatuur gedaan!'

Jan Loorbach, Algemeen Deken NOvA

yoga in je toga

2.0 versie!
Nu verkrijgbaar!

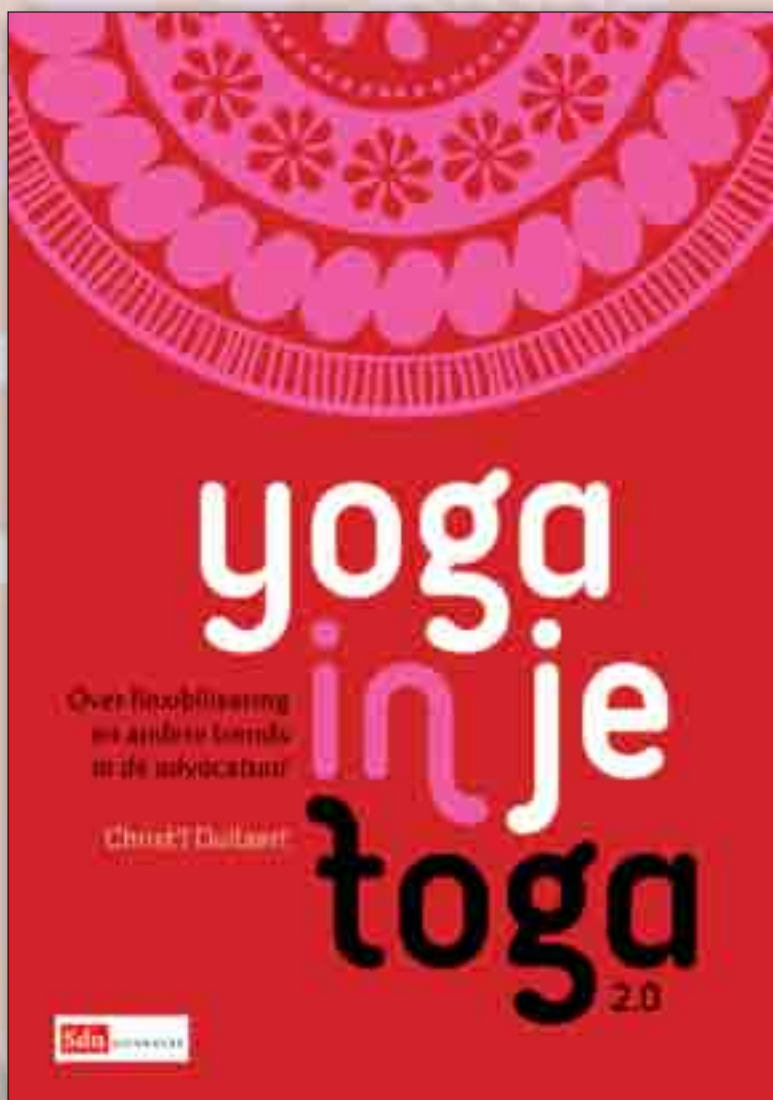
Over flexibilisering en andere trends in de advocatuur

Yoga in je toga geeft een innovatieve, originele en ongebruikelijke visie op de Nederlandse advocatuur. Het boek staat boordevol toekomstperspectieven, trends en tips. Advocaten moeten veel flexibeler worden in de organisatie van hun werk, de samenstelling van het kantoor en creatiever in het aanbieden van hun juridische diensten.

Deze nieuwe druk van het boek is voorzien van een nieuw (2.0) woord vooraf.

Christ'l Dullaert is directeur van Le Tableau BV, een bureau voor interim-advocaten en kandidaat-notarissen, trainingen en advies voor de juridische wereld. Zij studeerde rechten en filosofie, was advocaat en bedrijfsjurist, en woonde een aantal jaren in New York van waaruit ze actief samenwerkte met de Harvard Law School. Zij schrijft columns in *Advocatie* en *Novocatie*.

ISBN: 978 90 12 38999 0
Prijs: €19,95 (incl. btw)

Bestel via www.sdu.nl of bel (070) 378 98 80.

Onze uitgaven zijn ook verkrijgbaar via de boekhandel

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, C.B. Gaaf, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, E. van Liere en H. Uhlenbroek. De uitspraken met LJN-nummer zijn integraal te raadplegen op www.tuchtrecht.nl.

Wraking

- Raad van discipline Amsterdam 18 mei 2011, LJN: YA1671

Wraking tuchtrechter vanwege het tijdens een bijeenkomst bespreken van de casus in een tuchtzaak waarin nog geen uitspraak was gedaan.

- Art. 47 lid 2 Advocatenwet (6. Tuchtprocesrecht)
- Art. 512 Sv

Feiten

De raad heeft een klacht van klager jegens mr. X behandeld. De klacht betrof de weigering van mr. X om een op de derdenrekening van zijn kantoor gestort bedrag aan klager terug te betalen. Voordat de raad uitspraak deed, heeft de voorzitter van de raad op uitnodiging van het gerechtshof te Amsterdam een bijeenkomst voor nieuw beëdigde advocaten bijgewoond.

Tijdens die bijeenkomst heeft de voorzitter in haar hoedanigheid van voorzitter van de raad van discipline een introductie gehouden over het tuchtrecht voor advocaten. Toen tijdens deze bijeenkomst een discussie over het tuchtrecht ontstond, heeft de voorzitter op verzoek van één van de cursisten haar betoog toegelicht aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden, zonder daarbij namen van partijen te noemen. Op een vraag van een cursist wat tot een schorsing zou kunnen leiden heeft de voorzitter geantwoord: 'Bijvoorbeeld financiële malversaties.' Op een vervolgvraag of de voorzitter daar een voorbeeld van zou kunnen geven heeft de voorzitter

de casus die heeft geleid tot de klacht tegen mr. X beschreven, wederom zonder daarbij namen van partijen te noemen.

Verzoek tot wraking

Mr. X wenst de voorzitter te wraken. Mr. X heeft daartoe aangevoerd dat de voorzitter blijk heeft gegeven van vooringenomenheid door de casus van mr. X te bespreken, aangezien op het moment dat de voorzitter de casus van mr. X besprak tijdens voormelde bijeenkomst, er nog geen uitspraak in de tuchtzaak van mr. X was gedaan. Mr. X meent dat er, door de uitlatingen, objectieve vrees voor benadeling bestaat.

Overwegingen raad

Een verzoek tot wraking kan op grond van art. 47 lid 2 Advocatenwet juncto art. 512 Sv worden gedaan indien zich feiten of omstandigheden voordoen waardoor de rechterlijke onpartijdigheid schade zou kunnen lijden. Volgens vaste jurisprudentie wordt de onpartijdigheid van de leden van het rechtsprekende college verondersteld tenzij uit de aangevoerde feiten of omstandigheden een vermoeden van partijdigheid moet worden afgeleid.

De raad is van oordeel dat de voorzitter, door de casus die aan de tegen mr. X ingediende tuchtklacht ten grondslag ligt tijdens de eerdergenoemde bijeenkomst te bespreken, voordat uitspraak op die tuchtklacht was gedaan, de schijn heeft kunnen wekken dat de raad niet meer onafhankelijk op de tegen mr. X ingediende tuchtklacht zou kunnen beslissen.

Daartoe wordt overwogen dat ten tijde van de bespreking van de casus die ten grondslag ligt aan de tuchtklacht tegen

mr. X er nog geen uitspraak gedaan was op die klacht. Daarom was de theoretische mogelijkheid aanwezig dat de raad zijn kennelijk reeds genomen beslissing alsnog zou heroverwegen. Door de casus die aan de tuchtklacht tegen mr. X ten grondslag ligt te bespreken tijdens meergenoemde bijeenkomst heeft de voorzitter de theoretische kans in het leven geroepen dat de raad zich niet meer vrij zou achten anders te beslissen, indien één of meer leden van de raad het oordeel van de raad alsnog zouden willen heroverwegen. De rechterlijke onpartijdigheid kan daardoor schade lijden. Dat de uitspraak op de tuchtklacht tegen verzoeker ten tijde van meergenoemde bijeenkomst reeds op schrift was gesteld en voor verzending gereed lag, maakt dat niet anders. Een uitspraak op een tuchtklacht is pas gedaan zodra deze is uitgesproken. Tot die tijd moet de raad de volle vrijheid hebben zijn oordeel te heroverwegen. Dat de voorzitter geen namen van partijen heeft genoemd bij de bespreking van de casus doet daaraan niet af. De voorzitter heeft erkend dat hij met het door hem besproken voorbeeld de tuchtzaak van mr. X heeft bedoeld en bovendien is het voorbeeld kennelijk door ten minste een van de aanwezigen als de tuchtzaak van mr. X herkend.

Beslissing

De wrakingskamer van de raad van discipline wijst het verzoek tot wraking toe en bepaalt dat de klacht tegen mr. X opnieuw door de raad zal worden behandeld in een andere samenstelling.

Vlakbij

Iedereen droomt. Van een grote wereldreis. Of het kopen van een boot, om maar wat te noemen. Maar hiervoor dienen de financiën wel toereikend te zijn. Ook als u gestopt bent met werken. Hoe u een stevig pensioen opbouwt zonder nu al diep in de buidel te hoeven tasten? Niehoff Werning & Kooij heeft het antwoord op die vraag. Wij zijn thuis in de advocatuur. En kunnen u dus adviseren op maat. Toegesneden op uw persoonlijke situatie en wensen. Uw dromen zijn dichterbij dan u denkt. Wilt u weten wat er in uw situatie mogelijk is? Neem dan contact met ons op.

Pensioen? Kijk op www.nwk.nl

**Hoe dan ook,
Niehoff Werning & Kooij is vlakbij.**

Niehoff Werning & Kooij
financieel adviseurs voor advocatuur en notariaat

Alle gegevens
staan 100%
veilig op onze
eigen server.

Hoe ver gaat
u bij het
beschermen
van uw cliënt-
gegevens?

U bent gewend uw automatisering intern te regelen. Uw software, uw digitale archief, de vertrouwelijke informatie van uw cliënten... het staat allemaal op een prima afgeschermd server op uw kantoor. Bovendien neemt u dagelijks een actuele back-up mee naar huis. Voor alle zekerheid.

Maar hoe veilig is dat nu écht? Wat gebeurt er bij brand of een lekkage? Een crash van de server? Een computervirus?

Of diefstal van uw back-up uit uw auto? Ligger dan de gegevens van uw cliënten op straat?

Speciaal voor juristen die nog sceptisch zijn over de voordelen en kosten van cloud computing hebben we een aantal ijzersterke argumenten vóór outsourcing van IT op een rijtje gezet.

Een overtuigend pleidooi, dat u vindt op www.sshned.nl/pleidooi.

SSHNED
Stille kracht in Secure Server Hosting

Paterserf 3, 4904 AA Oosterhout
Telefoon 088 - 002 84 50